

Företagsrekonstruktion

Företagsrekonstruktion , lag (1996:764)	429
Företagsrekonstruktion , förordning (1996:783)	441
<i>Handläggning</i>	
Dagbok och akter i konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion , förordning (1979:802)	119
Domstolsärenden , lag (1996:242)	444
<i>Avgifter</i>	
DVFS 2005:4 Kungörandeavgift	453
Avgiftslista	453
<i>Förarbeten</i>	
Företagsrekonstruktion , prop. 1995/96:5 – utdrag	454

Företags-
rekon-
struktion

Lag (1996:764) om företagsrekonstruktion

(senast ändrad genom SFS 2006:723)

1 kap. Inledande bestämmelser	429
2 kap. Företagsrekonstruktion i allmänhet	430
Ansökan om företagsrekonstruktion	430
Förutsättningar för beslut om företagsrekonstruktion	430
Prövning av ansökan om företagsrekonstruktion	430
Rekonstruktören och dennes uppgifter	431
Gäldenärens skyldigheter	432
Borgenärssammanträde och borgenärskommitté	432
Exekutiva åtgärder under en företagsrekonstruktion	432
Gäldenärens avtal	432
Kvittning	433
3 kap. Offentligt ackord under företagsrekonstruktion	433
Villkor för offentligt ackord	433
Borgenärer vid offentligt ackord	434
Borgenärsmajoritet vid offentligt ackord	434
Återvinning under företagsrekonstruktionen	434
Verkan av offentligt ackord	435
En begäran om ackordsförhandling	435
Beslut om ackordsförhandling	436
Bouppteckning	436
Senare anmälda fordringar	436
Anmärkningar mot fordran som omfattas av ackordet	436
Borgenärssammanträde	436
Fastställelse av offentligt ackord	437
Tillsyn	438
Förverkande av offentligt ackord	438
4 kap. Övriga bestämmelser	439
Handläggningen av ärenden om företagsrekonstruktion	439
Kostnader för företagsrekonstruktionen	439
Företagsrekonstruktionens upphörande	439
Överklagande m.m.	440
Skadestånd	440
Straff m.m.	440

Företags-
rekon-
struktion

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § En näringsidkare som har betalningssvårigheter kan, enligt bestämmelserna i denna lag, efter beslut av domstol få till stånd ett särskilt förfarande för att rekonstruera sin verksamhet (företagsrekonstruktion).

2 § Under en företagsrekonstruktion skall en av rätten utsedd rekonstruktör undersöka om den verksamhet som gäldenären bedriver kan fortsättas helt eller delvis och i så fall hur detta kan ske samt om det finns förutsättningar för gäldenären att träffa en ekonomisk uppgörelse med sina borgenärer (ackord). Rekonstruktören skall när han fullgör sitt uppdrag verka för att borgenärernas intressen inte åsidosätts.

Av 3 kap. 1 § framgår att förhandling om offentligt ackord kan äga rum under en företagsrekonstruktion.

3 § Bestämmelserna i denna lag om gäldenär gäller inte bankaktiebolag, sparbank, medlemsbank, kreditmarknadsföretag, understödsförening, försäkringsbolag, värdepappersbolag, clearingorganisation och central värdepappersförvarare.

Bestämmelserna avser inte heller sådana gäldenärer i vars verksamhet staten, en kommun, ett landsting, ett kommunalförbund, en församling eller en kyrklig samfällighet har ett bestämmande inflytande. *Lag (1998:1496).*

2 kap. Företagsrekonstruktion i allmänhet

Ansökan om företagsrekonstruktion

1 § En ansökan om företagsrekonstruktion får göras av gäldenären eller av en borgenär. Ansökan skall göras skriftligen hos den tingsrätt där gäldenären bör svara i tvistemål som angår betalningsskyldighet i allmänhet. Ansökningshandlingen skall vara egenhändigt undertecknad av sökanden eller sökandens ombud.

I ansökan skall sökanden ange och styrka de omständigheter som gör rätten behörig, om de inte är kända.

I 2 § lagen (2005:1046) med kompletterande bestämmelser till insolvensförordningen finns ytterligare bestämmelser om ansökans innehåll. *Lag (2005:1053).*

2 § Har en ansökan om företagsrekonstruktion gjorts hos en tingsrätt som inte är behörig, skall rätten genast sända handlingarna i ärendet till den tingsrätt som enligt vad dessa visar är behörig och underrätta sökanden. Ansökan skall anses gjord, när handlingarna kom in till den förra tingsrätten.

3 § En ansökan av gäldenären skall innehålla

1. en kortfattad redogörelse för gäldenärens ekonomi och orsakerna till betalningssvårigheterna,
2. en borgenärsförteckning,
3. en redogörelse för hur gäldenären avser att verksamheten skall bedrivas i fortsättningen och en uppgörelse nås med borgenärerna, och
4. ett förslag till rekonstruktör samt behövliga uppgifter om dennes lämplighet för uppdraget.

4 § En ansökan av en borgenär skall innehålla

1. uppgift om borgenärens fordran på gäldenären,
2. upplysningar om gäldenärens betalningssvårigheter, och
3. ett förslag till rekonstruktör samt behövliga uppgifter om dennes lämplighet för uppdraget.

5 § En ansökan skall avvisas, om den inte innehåller sådana uppgifter som krävs enligt 1, 3 och 4 §§, och sökanden inte följer ett föreläggande att avhjälpa bristen.

Förutsättningar för beslut om företagsrekonstruktion

6 § En förutsättning för att beslut om företagsrekonstruktion skall meddelas är att det kan antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder eller att sådan oförmåga inträder inom kort.

Beslut om företagsrekonstruktion får inte meddelas, om det saknas skälig anledning att anta att syftet med företagsrekonstruktionen kan uppnås.

En ansökan av en borgenär får bifallas endast om gäldenären har medgett ansökan.

Prövning av ansökan om företagsrekonstruktion

7 § Om gäldenärens ansökan tas upp, skall rätten genast pröva den, om inte annat följer av 8 § andra stycket.

8 § Om en borgenärs ansökan tas upp, skall rätten sätta ut ett sammanträde för prövning av ansökan. Sammanträdet skall hållas inom två veckor från det att ansökan kom in till rätten. Om det finns särskilda skäl, får det hållas senare, dock senast inom sex veckor.

Till sammanträdet skall parterna kallas. Gäldenären skall i kallelsen föreläggas att senast vid sammanträdet yttra sig över ansökan. I kallelsen skall även anges att sam-

manträdet kommer att ställas in, om gäldenären före sammanträdet själv ansöker om företagsrekonstruktion eller skriftligen medger borgenärens ansökan och rätten inte särskilt underrättar honom om att sammanträdet ändå skall hållas. Parterna skall i kallelsen upplysas om innehållet i 9 §.

Kallelserna skall delges parterna. Därvid får beträffande gäldenären delgivning enligt 12–15 §§ delgivningslagen (1970:428) inte ske.

Gäldenären skall samtidigt med kallelsen delges de av borgenären ingivna handlingarna.

9 § Om flera ansökningar som avser samme gäldenär är anhängiga samtidigt och om en annan ansökan bifalls än den som kom in först, skall det vad gäller frågor som är beroende av tiden för ansökan anses som om beslutet om företagsrekonstruktion har grundats på den ansökan som kom in först.

En borgenärs ansökan förfaller om

1. gäldenären skriftligen bestrider ansökan,
2. gäldenären eller borgenären uteblir från det sammanträde som avses i 8 §, eller
3. gäldenären försätts i konkurs.

Om ansökan förfaller före sammanträdet skall rätten ställa in sammanträdet och underrätta parterna.

10 § Om en ansökan bifalls, skall rätten samtidigt utse en rekonstruktör. Finns det särskilda skäl får fler än en rekonstruktör utses.

Rätten skall också bestämma tidpunkt för ett borgenärssammanträde inför rätten. Sammanträdet skall äga rum inom tre veckor från beslutet om företagsrekonstruktion eller den längre tid efter beslutet som är oundgängligen nödvändig.

Rekonstruktören och dennes uppgifter

11 § En rekonstruktör skall ha den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, ha borgenärernas förtroende samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget.

Den som är anställd vid domstol eller Kronofogdemyndigheten får inte vara rekonstruktör.

En rekonstruktör som inte är lämplig eller av någon annan orsak bör skiljas från uppdraget skall entledigas av rätten. Frågor om entledigande tas upp på begäran av rekonstruktören, en borgenär eller gäldenären. *Lag (2006:723).*

12 § Rekonstruktören skall när han fullgör de uppgifter som anges i 1 kap. 2 § undersöka gäldenärens ekonomiska ställning och i samråd med gäldenären upprätta en plan som redovisar hur syftet med företagsrekonstruktionen skall uppnås (rekonstruktionsplan). Planen skall tillställas rätten och borgenärerna.

Rekonstruktören får anlita sakkunnigt biträde.

Att rekonstruktören får väcka talan om återvinning framgår av 3 kap. 6 §.

13 § Rekonstruktören skall inom en vecka från beslutet om företagsrekonstruktion underrätta samtliga kända borgenärer om beslutet.

Till underrättelsen skall fogas

1. en preliminär förteckning över gäldenärens tillgångar och skulder,
2. gäldenärens senaste balansräkning och de ytterligare upplysningar som behövs om hans ekonomiska ställning,
3. uppgift om orsakerna till betalningssvårigheterna och om hur verksamheten kan rekonstrueras, och
4. upplysning om den tidpunkt för borgenärssammanträde som bestämts enligt 10 § andra stycket.

Om antalet borgenärer med fordringar utan förmånsrätt är mycket stort, får underrättelser till dessa borgenärer ersättas av ett tillkännagivande genom kungörelse. En sådan kungörelse skall innehålla upplysning om beslutet om företagsrekonstruktion och om tidpunkten för borgenärssammanträdet.

Gäldenärens skyldigheter

14 § Gäldenären är skyldig att lämna rekonstruktören alla upplysningar om sina ekonomiska förhållanden som är av betydelse för rekonstruktionen av verksamheten.

Gäldenären skall följa rekonstruktörens anvisningar om hur verksamheten skall bedrivas.

15 § Gäldenären får inte utan rekonstruktörens samtycke

1. betala skulder som uppkommit före beslutet om företagsrekonstruktion eller ställa säkerhet för sådana skulder,
2. åta sig nya förpliktelser, eller
3. överlåta, pantsätta eller upplåta annan rätt till egendom av väsentlig betydelse för gäldenärens verksamhet.

Åsidosätter gäldenären vad som föreskrivs i första stycket inverkar detta inte på rättshandlingens giltighet.

Rekonstruktören får samtycka till en betalning som avses i första stycket 1 endast om det föreligger synnerliga skäl.

Borgenärssammanträde och borgenärskommitté

16 § Vid borgenärssammanträdet skall borgenärerna beredas tillfälle att uttala sig i frågan om företagsrekonstruktionen bör fortsätta.

Om någon borgenär begär det, skall rätten vid sammanträdet bland borgenärerna utse en borgenärskommitté. I kommittén får ingå högst tre personer. Om gäldenären under det senast förlutna räkenskapsåret sysselsatt i genomsnitt minst 25 arbetstagare, har de anställda rätt att därutöver utse en representant i kommittén. Om det finns särskilda skäl, får rätten utse ytterligare personer att ingå i borgenärskommittén.

Rekonstruktören skall i väsentliga frågor samråda med borgenärskommittén, om inte något hindrar det.

Exekutiva åtgärder under en företagsrekonstruktion

17 § Under den tid företagsrekonstruktionen pågår får utmätning eller annan verkställighet enligt utsökningsbalken inte äga rum mot gäldenären. Verkställighet får dock ske för fordran för vilken borgenären har handpanträtt eller retentionsrätt, eller för fordran som avser underhållsbidrag. Handräckning enligt lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m.fl. får inte ske.

Under företagsrekonstruktionen får inte heller meddelas beslut om kvarstad eller betalningssäkring.

18 § Om det finns särskilda skäl att befara att gäldenären vidtar eller underlåter att vidta en viss åtgärd och därigenom sätter en borgenärs rätt i fara, får rätten på borgenärens begäran besluta om lämplig åtgärd för att säkerställa dennes rätt. Bestämmelserna i 17 § hindrar inte verkställighet av ett sådant beslut.

19 § I 2 kap. 10 a § konkurslagen (1987:672) finns föreskrifter om en borgenärs ansökan om att gäldenären skall försättas i konkurs under pågående företagsrekonstruktion.

Gäldenärens avtal

20 § Har gäldenärens motpart före beslutet om företagsrekonstruktion fått rätt att häva ett avtal på grund av inträffat eller befarat dröjsmål med betalning eller annan prestation, får motparten efter beslutet inte häva avtalet på grund av dröjsmålet, om gäldenären med rekonstruktörens samtycke inom skälig tid begär att det skall fullföljas. Gäldenären skall på motpartens begäran inom skälig tid ge besked om avtalet skall fullföljas.

Skall ett avtal fullföljas enligt första stycket gäller följande.

1. Är tiden för motpartens fullgörelse inne, skall gäldenären på motpartens begäran fullgöra sina motsvarande prestationer eller, om anstånd har medgetts bekräftande vissa prestationer, ställa säkerhet för dem.
2. Är tiden för motpartens fullgörelse inte inne, har motparten rätt att erhålla säkerhet för gäldenärens framtida prestationer i den mån det av särskild anledning är nödvändigt för att skydda honom mot förlust.

Om gäldenären inte lämnar besked enligt första stycket andra meningen eller inte fullgör sina skyldigheter enligt andra stycket, får motparten häva avtalet.

Ett avtalsvillkor som inskränker gäldenärens rätt enligt första och andra styckena är ogiltigt.

Om återtagande av vara som överlämnats till gäldenären sedan ansökan gjorts om företagsrekonstruktion finns föreskrifter i 63 § fjärde stycket köplagen (1990:931).

Vad som sägs i denna paragraf gäller inte för anställningsavtal eller för en borgenär som innehar finansiella instrument eller valuta som säkerhet. *Lag (2005:198).*

Företags-
rekon-
struktion

Kvittning

21 § Den som hade en fordran hos gäldenären när ansökan om företagsrekonstruktion gjordes får, även om fordringen inte är förfallen till betalning, använda den till kvittning mot fordran som gäldenären då hade mot honom. Detta gäller dock inte, om kvittning är utesluten på grund av någon av fordringarnas beskaffenhet eller undantagen enligt vad som sägs nedan.

Om en fordran mot gäldenären har förvärvats genom överlåtelse från tredje man senare än tre månader före ansökan om företagsrekonstruktion, får den inte användas till kvittning mot en fordran som gäldenären hade när borgenären förvärvade sin fordran, om förvärvet inte med hänsyn till omständigheterna kan anses som ordinarie. I fråga om dödsbo räknas tiden dock från ansökan om boets avträdande till förvaltning av boutredningsman, under förutsättning att en ansökan om företagsrekonstruktion följt inom tre månader från det att en boutredningsman förordnats. Sådant förbud gäller också, om en fordran mot gäldenären har förvärvats tidigare genom sådant fång och borgenären då hade skälig anledning anta att gäldenären var på obestånd.

En borgenär, som har satt sig i skuld till gäldenären under sådana omständigheter att det är att jämställa med betalning med annat än sedvanliga betalningsmedel, får inte kvitta, i den mån sådan betalning hade kunnat bli föremål för återvinning enligt 3 kap. 5–7 §§.

En fordran på ersättning som tillkommer en borgensman eller annan med anledning av en förpliktelse som han infriat (regressfordran) anses vid tillämpning av vad som sägs ovan ha förvärvats när hans förpliktelse grundades.

Överlåter gäldenären sedan ansökan om företagsrekonstruktion gjorts en fordran så att en borgenär därigenom förlorar rätt till kvittning, skall han ersätta borgenären för detta. *Lag (2005:198).*

3 kap. Offentligt ackord under företagsrekonstruktion

1 § Rätten kan i ett ärende om företagsrekonstruktion på begäran av gäldenären besluta om förhandling om offentligt ackord (ackordsförhandling).

Villkor för offentligt ackord

2 § Ett offentligt ackord får avse att fordringar som tillkommer de borgenärer som enligt 3 § får delta i ackordsförhandlingen sätts ned och betalas på närmare angivet sätt. Ackordet skall ge alla likaberättigade borgenärer lika rätt och minst tjugofem procent av fordringarnas belopp, om inte lägre ackordsprocent godkänns av samtliga kända borgenärer som skulle omfattas av ackordet eller det finns särskilda skäl för lägre procent. Föreskriven minsta utdelning skall betalas inom ett år efter det att

ackordet har fastställts, om inte samtliga nämnda borgenärer godkänner längre betalningstid.

Utan hinder av första stycket får ett offentligt ackord innehålla villkor att borgenärerna får full betalning intill visst belopp, om avvikelsen kan anses skäligen med hänsyn till omfattningen av boet och övriga omständigheter. En avvikelse till nackdel för viss borgenär får också äga rum, om han har medgett det.

Ett ackord får även avse att gäldenären endast får anstånd med betalningen eller annan särskild eftergift. Därvid tillämpas första och andra styckena.

Borgenärer vid offentligt ackord

3 § I ackordsförhandling deltar endast borgenärer vilkas fordringar uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion. En borgenär som kan få tackning för sin fordran genom kvittning eller vars fordran är förenad med förmånsrätt deltar inte i förhandlingen. En borgenär som vid konkurs skulle ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer deltar inte heller i förhandlingen om inte övriga borgenärer som deltar i förhandlingen medger det.

Om en borgenär helt eller delvis avstår från kvittningsrätt eller förmånsrätt, deltar han i förhandlingen i motsvarande mån. Kan en borgenärs fordran endast till viss del täckas genom kvittning eller understiger värdet av den egendom i vilken en borgenär har särskild förmånsrätt eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning hans fordran, deltar han med återstående del av fordringen.

Innehåller ackordsförslaget en bestämmelse att borgenärer som inte har förmånsrätt skall få full betalning intill ett visst belopp, skall deras fordringar i ackordsförandet anses som förmånsberättigade i motsvarande mån.

En borgenär får delta i förhandlingen, även om hans fordran inte är förfallen till betalning eller den är beroende av särskilt villkor.

Med borgenärer som har förmånsrätt likställs en borgenär som till säkerhet för sin fordran har gjort förbehåll om återtaganderätt. *Lag (2003:549).*

Borgenärsmajoritet vid offentligt ackord

4 § Ett ackordsförslag som ger minst femtio procent av fordringsbeloppen skall anses antaget av borgenärerna, om tre femtedelar av de röstande har godtagit förslaget och deras fordringar uppgår till tre femtedelar av de röstberättigande fordringarnas sammanlagda belopp. Är ackordsprocenten lägre, skall ackordsförslaget anses antaget, om tre fjärdedelar av de röstande har enats om förslaget och deras fordringar uppgår till tre fjärdedelar av de röstberättigande fordringarnas sammanlagda belopp.

Återvinning under företagsrekonstruktionen

5 § Sedan beslut meddelats om företagsrekonstruktion tillämpas bestämmelserna i konkurslagen (1987:672) om återvinning i konkurs, om offentligt ackord fastställs.

Söks återvinning av förmånsrätt eller betalning som vunnits genom utmätning, får rätten besluta att fortsatt verkställighet i utsökningsmålet tills vidare inte får äga rum.

6 § Talan om återvinning väcks av rekonstruktören eller av en borgenär vars fordran skulle omfattas av ett offentligt ackord. Talan skall väckas före det borgenärssammanträde som avses i 13 § och får inte slutligt prövas innan frågan om offentligt ackord har blivit avgjord. En borgenär som vill väcka talan skall underrätta rekonstruktören. Om så inte har skett, får hans talan inte tas upp till prövning.

Upphör företagsrekonstruktionen utan att offentligt ackord har kommit till stånd och försätts inte gäldenären i konkurs efter ansökan som gjorts inom tre veckor från det att företagsrekonstruktionen upphörde, skall den väckta återvinningstalan avvisas.

7 § Vad som vinnas genom återvinningstalan skall, sedan kärandens kostnader har ersatts, tillkomma de borgenärer som omfattas av det offentliga ackordet. En svarande som med anledning av kärandens talan kan få en fordran mot gäldenären deltar med fordringen i ackordsförhandlingen och har rätt att avräkna den utdelning som tillkommer honom på vad han annars skulle ha betalat.

Om det i återvinningsmålet påkallas av en borgenär som omfattas av det offentliga ackordet eller av gäldenären, kan rätten föreskriva särskild förvaltning av det som enligt första stycket skall tillkomma borgenärerna. Egendom som har satts under sådan förvaltning får utmätas endast om ackordet har förfallit.

Verkan av offentligt ackord

8 § Ett fastställt ackord är bindande för alla borgenärer, såväl kända som okända, som enligt 3 § hade rätt att delta i ackordsförhandlingen.

En borgenär som vid konkurs skulle ha rätt till betalning först efter övriga borgenärer förlorar sin rätt till betalning av gäldenären, om inte alla borgenärer som enligt 3 § hade rätt att delta i ackordsförhandlingen tillgodoses fullt ut genom ackordet.

En borgenär med förmånsrätt i viss egendom eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning är bunden av ackordet i fråga om belopp som inte kan tas ut ur egendom som omfattas av förmånsrätten. *Lag (2003:549).*

9 § En borgenär som har godkänt ett ackordsförslag förlorar inte genom godkännandet sin rätt mot borgensmän eller andra som förutom gäldenären svarar för fordringen.

En begäran om ackordsförhandling

10 § En begäran om ackordsförhandling skall göras skriftligen. Skrivelsen skall innehålla ett ackordsförslag som anger hur mycket gäldenären bjuder i betalning och när betalningen skall ske samt om säkerhet har ställts för ackordet och vad den i så fall består av.

Till skrivelsen skall fogas en förteckning över boets tillgångar och skulder som har upprättats av rekonstruktören enligt 14 § tidigast tre månader innan ansökan om ackordsförhandling gjordes samt den senaste balansräkningen.

11 § Till en begäran om ackordsförhandling skall även fogas

1. en berättelse av rekonstruktören som anger boets tillstånd och orsakerna till gäldenärens betalningssvårigheter och innehåller en översikt över tillgångar och skulder, uppgift om den utdelning som kan påräknas i en konkurs samt upplysning om egendom har frångått gäldenären under sådana förhållanden att den kan bli föremål för återvinning, när det finns skäligen anledning anta att gäldenären har gjort sig skyldig till brott mot sina borgenärer och i så fall grunden därför samt hur gäldenären har fullgjort sin bokföringsskyldighet,
2. ett yttrande av rekonstruktören om huruvida han anser att ackordsförslaget bör antas av borgenärerna,
3. ett intyg av rekonstruktören att borgenärer som till antalet utgör minst två femtedelar av de i bouppteckningen upptagna borgenärer vilkas fordringar skulle omfattas av ackordet och som tillsammans innehar minst två femtedelar av dessa fordringars sammanlagda belopp har förklarat sig anse ackordet antagbart,
4. ett bevis att ackordsförslaget samt rekonstruktörens berättelse och yttrande har sänts till alla borgenärer som tas upp i bouppteckningen,
5. förskott, med belopp som regeringen föreskriver, på kostnaden för ackordsfrågans handläggning hos rätten samt av rätten godkänd säkerhet för vad som inte täcks av förskottet.

De handlingar och uppgifter som anges i första stycket och i 10 § behöver inte ges in, i den mån de redan har tillställts rätten och borgenärerna i ärendet.

12 § En begäran om ackordsförhandling skall avvisas, om den inte uppfyller de krav som anges i 10 och 11 §§ och gäldenären inte följer ett föreläggande att avhjälpa bristen.

Beslut om ackordsförhandling

13 § Om begäran om ackordsförhandling tas upp, skall rätten genast meddela beslut om ackordsförhandling. Samtidigt skall rätten

1. bestämma tidpunkt för ett sammanträde med borgenärerna inför rätten,
2. kalla gäldenären, rekonstruktören och borgenärerna till sammanträdet, och
3. kungöra beslutet i Post- och Inrikes Tidningar och i övrigt på det sätt som regeringen föreskriver.

Bouppteckning

14 § I den bouppteckning som avses i 10 § andra stycket skall tillgångarna tas upp till noggrant uppskattade värden. Om möjligt skall även lämnas specificerad uppgift om de värden som i bokföringshandlingarna har åsatts tillgångarna eller, när sådan värdering inte har gjorts, om anskaffningskostnaden. Bouppteckningen skall vidare innehålla uppgift om varje borgenärs namn och postadress.

Ränta på en borgenärs fordran skall inte beräknas längre än till dagen för ansökan om företagsrekonstruktion. Fordran i utländskt myntsflag skall beräknas efter den kurs som gällde nämnda dag.

Har en borgenär förmånsrätt, skall det anges jämte grunden till det.

Förekommer anmärkning mot fordran eller bedöms värdet av egendom, vari en borgenär har särskild förmånsrätt eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning, understiga hans fordran, skall det anges. *Lag (2003:549)*.

Senare anmälda fordringar

15 § Vill någon delta i ackordsförhandlingen med en fordran som inte har upptagits i bouppteckningen och inte heller senare blivit känd, bör han skriftligen anmäla fordringen hos rekonstruktören senast en vecka före det borgenärssammanträde som avses i 13 §. Anmäls en fordran senare, får det inte föranleda att borgenärernas prövning av ackordsförslaget skjuts upp.

Anmärkning mot fordran som omfattas av ackordet

16 § Om gäldenären eller en borgenär vill framställa anmärkning mot en fordran som skulle omfattas av ackordet, skall han göra det skriftligen hos rekonstruktören i så god tid som möjligt och i vart fall före omröstningen vid borgenärssammanträdet under ackordsförhandlingen.

Finns rekonstruktören anledning till anmärkning mot en fordran som skulle omfattas av ackordet eller framställer gäldenären eller en borgenär sådan anmärkning hos rekonstruktören, skall denne skyndsamt underrätta den borgenär vars fordran avses med anmärkningen. Detsamma gäller när en borgenär har särskild förmånsrätt eller förmånsrätt på grund av företagsinteckning och värdet av den egendom i vilken borgenären har sådan säkerhet bedöms understiga fordringen. *Lag (2003:549)*.

Borgenärssammanträde

17 § Borgenärssammanträdet under ackordsförhandlingen skall hållas tidigast tre och senast fem veckor efter beslutet om denna.

Gäldenären bör inställa sig personligen vid borgenärssammanträdet. Han skall därvid lämna rätten, rekonstruktören och borgenärerna de upplysningar om boet som de begär. Kan gäldenären inte infinna sig personligen, bör han ställa ombud. Har edgång begärts enligt 18 §, skall gäldenären inställa sig personligen, såvida denne inte redan har avlagt eden inför någon annan tingsrätt.

Rekonstruktören skall tillhandahålla en förteckning över de borgenärer som har rätt att delta i omröstning i ackordsfrågan, med uppgift om de fordringsbelopp för vilka rösträtt får utövas. I förteckningen skall även antecknas anmärkning som har framställts mot en borgenärs fordran.

18 § På begäran av en borgenär skall gäldenären vid borgenärssammanträdet avlägga bouppteckningsed. Han skall därvid göra de tillägg till eller ändringar i bouppteckningen som han anser behövas och med ed betyga att bouppteckningen med gjorda tillägg eller ändringar är riktig, så att det inte enligt hans vetskap har oriktigt utelämnats eller upptagits någon tillgång eller skuld.

Är gäldenären en juridisk person och finns flera ställföreträdare, behöver bouppteckningsed inte avläggas av en sådan ställföreträdare vars edgång måste antas sakna betydelse för utredningen av gäldenärens ekonomiska ställning.

När det finns anledning till det, får rätten besluta att gäldenären skall avlägga eden inför någon annan tingsrätt. Är gäldenären sjuk, får eden avläggas där han vistas.

Vägrar gäldenären att avlägga ed, förfaller beslutet om ackordsförhandling, om det inte finns synnerliga skäl för att ackordsförhandlingen skall fortsättas.

19 § Om både en borgenär och en borgensman eller någon annan som förutom gäldenären ansvarar för borgenärens fordran vill rösta för denna, har de tillsammans en röst, vilken beräknas efter borgenärens fordran. Kan de inte enas, gäller borgenärens mening, om inte de andra löser ut honom eller ställer betryggande säkerhet för fordringen.

20 § Vid borgenärssammanträdet skall borgenärerna rösta om ackordsförslaget.

En anmärkning som har framställts mot en fordran utgör inte hinder mot att borgenären deltar med fordringen i omröstningen. Är utgången av omröstningen beroende av om fordringen skall beaktas eller inte, skall rätten vid sammanträdet utreda tvistefrågan och söka åstadkomma en förlikning. De närvarande får med bindande verkan för dem som har uteblivit medge att en anmärkning förfaller eller inskränks eller uppdras åt rekonstruktören att ingå förlikning med borgenären. Kan förlikning inte träffas, skall frågan handläggas enligt vad som sägs i 23 § första stycket för bestämmande av omröstningens utgång.

En förlikning angående framställd anmärkning får inte ingås i annan ordning än som anges i andra stycket utan samtycke av alla vilkas rätt är beroende av förlikningen.

Vid omröstning tillämpas 14 § andra stycket.

21 § Gäldenären får inte återta eller ändra ackordsförslaget utan medgivande av rätten. Yrkande härom skall framställas senast vid borgenärssammanträdet innan omröstning sker.

Har ändring av ackordsförslaget medgetts, får prövningen av förslaget skjutas upp till fortsatt sammanträde inom tre veckor. Om ändringen inte medför att förslaget blir sämre för borgenärerna, får prövningen dock skjutas upp endast om det finns särskilda skäl.

22 § Om rätten i annat fall än som avses i 21 § andra stycket finner att det finns särskilda skäl för att skjuta upp borgenärernas prövning av ackordsförslaget, får rätten besluta om uppskov till fortsatt sammanträde inom tre veckor.

Fastställelse av offentligt ackord

23 § Har ackordsförslaget antagits vid borgenärssammanträdet men finns det enligt 25 § anledning att inte fastställa ackordet, skall ackordsfrågan prövas av rätten vid en förhandling. Detsamma gäller, om det vid sammanträdet inte kan avgöras om förslaget har antagits eller förkastats av borgenärerna.

Om ackordsfrågan inte skall prövas vid en förhandling, skall rätten fastställa ackordet.

Beslut i ackordsfrågan skall meddelas inom en vecka efter förhandlingen, om inte längre tid är nödvändig på grund av särskilda omständigheter.

24 § Är utgången av omröstningen över ackordsförslaget beroende av om kvarstående anmärkningar godkänns eller inte och finns det i övrigt skäl att fastställa ackordet, skall rätten först pröva anmärkningarna eller så många av dem att utgången av omröstningen blir densamma, vare sig övriga anmärkningar godkänns eller inte.

25 § Ett ackord får inte fastställas om

1. ärendet inte har handlagts på föreskrivet sätt och felet kan ha inverkat på ackordsfrågans utgång,
2. ackordet inte uppfyller villkoren i 2 §,
3. det finns skälig anledning anta att gäldenären i hemlighet har gynnat någon borgenär för att inverka på ackordsfrågan eller att något annat svek har ägt rum vid ackordet eller
4. ackordet uppenbart är till skada för borgenärerna.

Även om första stycket inte är tillämpligt, får rätten efter omständigheterna vägra att fastställa ackordet, om en borgenär eller en borgensman eller någon annan som förutom gäldenären svarar för fordringen har bestritt fastställelse på grund av att det inte finns betryggande säkerhet för ackordets fullgörande, att ackordet är till skada för borgenärerna eller att ackordet av någon annan särskild anledning inte bör medges.

Vägras fastställelse enligt första stycket 1 och är förslaget inte förkastat av borgenärerna eller förfallet, skall borgenärerna på nytt pröva ackordsförslaget och ett sammanträde sättas ut för detta.

Tillsyn

26 § På begäran av en borgenär vars fordran omfattas av ackordet kan rätten, om det finns skäl till det, förordna rekonstruktören eller någon annan lämplig person att utöva tillsyn över att gäldenären fullgör sina åtaganden enligt ackordet. Om det behövs, skall även en ersättare för tillsynsmannen förordnas.

Gäldenären skall ge tillsynsmannen de uppgifter som denne begär och följa de anvisningar som tillsynsmannen lämnar.

I fråga om entledigande av tillsynsman tillämpas bestämmelserna om entledigande av rekonstruktör i 2 kap. 11 § tredje stycket.

Förverkande av offentligt ackord

27 § På ansökan av en borgenär vars fordran omfattas av ackordet kan rätten förklara att den eftergift som genom ackordet har medgetts gäldenären har förfallit, om

1. gäldenären
 - a) har gjort sig skyldig till oredlighet mot borgenärer,
 - b) har gjort sig skyldig till uppsåtligt försvärande av konkurs eller exekutiv förrättning, eller
 - c) i hemlighet har gynnat någon borgenär för att inverka på ackordsfrågans avgörande,
2. gäldenären har åsidosatt vad som åligger honom enligt 26 § andra stycket, eller
3. gäldenären på något annat sätt uppenbart har försummat sina åtaganden enligt ackordet.

Förlikning är inte tillåten i en fråga som avses i första stycket.

Även om den eftergift som har medgetts gäldenären förklarats förfallen, får borgenärerna göra ackordet i övrigt gällande mot gäldenären eller mot den som har gått i borgen för ackordet. *Lag (2005:245).*

4 kap. Övriga bestämmelser

Handläggningen av ärenden om företagsrekonstruktion

1 § Om inte annat föreskrivs, gäller lagen (1996:242) om domstolsärenden för rättsens handläggning enligt denna lag.

2 § En sådan förhandling som avses i 3 kap. 23 § första stycket skall äga rum så snart som möjligt. Om rekonstruktören, gäldenären eller en borgenär uteblir från förhandlingen, hindrar det inte att ackordsfrågan prövas och avgörs.

3 § Bevis eller fullmakt som visar att den som i egenskap av ställföreträdare eller ombud företräder en borgenär är behörig behöver visas upp endast om det finns särskilda skäl.

Kostnader för företagsrekonstruktionen

4 § Rekonstruktören har rätt till ersättning för arbete och för de utlägg som uppdraget har krävt. Arvodet får inte bestämmas till ett högre belopp än som med hänsyn till det arbete som uppdraget har krävt, den omsorg och skicklighet varmed det har utförts samt näringsverksamhetens omfattning kan anses utgöra skäligen ersättning för uppdraget.

Rekonstruktörens rätt till ersättning skall, på begäran av rekonstruktören eller gäldenären, prövas av rätten. Så länge ett ackord inte fullgjorts får också en borgenär vars fordran omfattas av ackordet begära en sådan prövning.

5 § I fråga om ersättning till en tillsynsman tillämpas bestämmelserna i 4 §.

6 § Kostnaderna för handläggningen hos rätten liksom de ersättningar som avses i 4 och 5 §§ skall betalas av gäldenären.

Företagsrekonstruktionens upphörande

7 § Rätten skall besluta att företagsrekonstruktionen skall upphöra, om

1. sådana åtgärder vidtagits att syftet med företagsrekonstruktionen kan anses uppnått,
2. gäldenären begär det och beslut om ackordsförhandling inte har meddelats,
3. gäldenären utan laga förfall uteblir från det borgenärssammanträde som anges i 2 kap. 10 § andra stycket,
4. rekonstruktören eller en borgenär begär det och syftet med företagsrekonstruktionen inte kan antas bli uppnått, eller
5. det i annat fall finns särskilda skäl för att företagsrekonstruktionen bör upphöra.

Om gäldenären försätts i konkurs upphör företagsrekonstruktionen.

8 § I annat fall än som avses i 7 § skall rätten, när tre månader förflutit från dagen för beslutet om företagsrekonstruktion, besluta att företagsrekonstruktionen skall upphöra.

Om det finns särskilda skäl kan dock rätten, efter begäran av gäldenären inom den i första stycket angivna tiden, medge att företagsrekonstruktionen får pågå under ytterligare högst tre månader. Om det finns synnerliga skäl, kan rätten under motsvarande förutsättning förlänga tiden med ytterligare högst tre månader i taget. Företagsrekonstruktionen får dock inte pågå under längre tid än sammanlagt ett år, om inte ackordsförhandling har beslutats.

9 § Innan rätten fattar beslut enligt 7 § första stycket eller 8 § andra stycket skall gäldenären, rekonstruktören och de borgenärer som infunnit sig till borgenärssammanträde som avses i 2 kap. 10 § andra stycket ges tillfälle att yttra sig. Om en borgenärskommitté har utsetts, skall även de som ingår i denna ges tillfälle att yttra sig.

Överklagande m.m.

10 § Beslut om företagsrekonstruktion och om ackordsförhandling samt beslut att företagsrekonstruktionen skall upphöra skall tillämpas omedelbart, om inte annat bestämts av rätten. Detsamma gäller beslut att utse eller entlediga rekonstruktör.

11 § Rättens beslut enligt denna lag får överklagas för sig. Detta gäller dock inte beslut i en fråga som avses i 3 kap. 21 § första stycket eller 24 § eller beträffande sådan ny prövning som avses i 3 kap. 25 § tredje stycket.

I fråga om beslut om ackordsförhandling räknas klagotiden från den dag då kungörelsen om beslutet var införd i Post- och Inrikes Tidningar.

Skadestånd

12 § Om en borgenärs ansökan om företagsrekonstruktion inte bifalls och om borgenären när han gav in sin ansökan saknade skälig anledning anta att gäldenären hade sådana betalningssvårigheter som avses i 2 kap. 6 § första stycket, skall borgenären ersätta gäldenären den skada som skäligen kan anses ha orsakats denne genom ansökningen och dess handläggning.

Talan om skadestånd enligt första stycket skall väckas vid den tingsrätt där ärendet om företagsrekonstruktion är eller har varit anhängigt.

Straff m.m.

13 § En borgenär som för sin röst vid ett borgenärssammanträde enligt 3 kap. har betingat sig någon särskild förmån av gäldenären döms till böter eller fängelse i högst ett år.

14 § Åtal mot en gäldenär för brott mot borgenärer och åtal mot en borgenär för brott som avses i 13 § får väckas vid den tingsrätt där ärendet om företagsrekonstruktion är eller har varit anhängigt.

Förordning (1996:783) om företagsrekonstruktion

(senast ändrad genom SFS 2006:778)

Ansökan om företagsrekonstruktion	441
Rekonstruktören	441
Begäran om ackordsförhandling	441
Anmälan av och anmärkning mot fordran	442
Borgenärssammanträde	442
Fastställelse av offentligt ackord m.m.	442
Beslut av högre rätt	443
Sättet för kungörelse och underrättelse	443
Särskilda bestämmelser	443

Företags-
rekon-
struktion

Ansökan om företagsrekonstruktion

1 § En ansökan om företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion skall tillsammans med handlingar som bifogas ansökan ges in i tre exemplar till tingsrätten. Vid bifall till ansökningen skall rätten tillsammans med beslutet sända en kopia av ansökningshandlingarna till rekonstruktören.

2 § Har rätten grundat sin behörighet i ärendet på någon annan omständighet än att gäldenären har hemvist här i landet eller att styrelsen för bolag, förening eller stiftelse har sitt säte här, skall det anges i beslutet om företagsrekonstruktion.

3 § När företagsrekonstruktion har beslutats, skall rätten samma dag sända en underrättelse till

1. Kronofogdemyndigheten,
2. Finansinspektionen, om det är upplyst att gäldenären är deltagare i ett anmält avvecklingssystem enligt lagen (1999:1309) om system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden, och
3. tillsynsmyndigheten i konkurs.

Underrättelsen skall innehålla uppgift om vem som har utsetts till rekonstruktör.

En underrättelse skall också sändas när en företagsrekonstruktion har upphört.

Förordning (2006:778).

4 § I förelägganden som avses i 2 kap. 5 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion skall rätten upplysa om att ansökningen kan avvisas, om bristen inte avhjälpes.

Rekonstruktören

5 § Rekonstruktören skall anmäla till rätten om gäldenären inte fullgör sina skyldigheter enligt 2 kap. 14 och 15 §§ lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion.

6 § Träffas uppgörelse med borgenärerna (underhandsackord), skall rekonstruktören underrätta rätten.

7 § Om en borgenär ansöker att gäldenären skall försättas i konkurs, skall rätten lämna rekonstruktören tillfälle att yttra sig över ansökningen.

Begäran om ackordsförhandling

8 § En begäran om ackordsförhandling skall ges in till tingsrätten. Rätten skall tillställa rekonstruktören en kopia av ansökningen.

9 § I föreläggande som avses i 3 kap. 12 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion skall rätten upplysa om att begäran kan avvisas, om bristen inte avhjälpes.

10 § När ackordsförhandling beslutats, skall rätten genast underrätta Kronofogdemyndigheten.

Underrättelse enligt första stycket skall också lämnas samma dag som ackordsfrågan avgörs. *Förordning (2006:778)*.

11 § Kungörelse om beslut om ackordsförhandling enligt 3 kap. 13 § 3 lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion skall innehålla uppgift om tid och plats för borgenärssammanträde, dagen för ansökan om företagsrekonstruktion, rekonstruktörens namn och adress samt vad en borgenär har att iaktta enligt 3 kap. 15 och 16 §§ lagen om företagsrekonstruktion.

Har kallelse på okända borgenärer utfärdats och utfärdas kungörelse om beslut om ackordsförhandling innan tiden för att anmäla fordran har löpt ut, skall i kungörelsen upplysas om att verkan av kallelsen inte har förfallit genom ackordsförhandlingen.

När beslut meddelats om ackordsförhandling, skall rätten bestämma den eller de ortstidningar som senare kungörelse om ackordsförhandlingen skall införas i. I kungörelsen skall, i förekommande fall, anges att annonseringen av kungörelser om ackordsförhandlingen fortsättningsvis kommer att ske i ett begränsat antal tidningar.

12 § Rekonstruktören skall genast underrätta gäldenären, alla kända borgenärer och återvinningsssvarande, som avses i 3 kap. 7 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, om kungörelsens innehåll. Samtidigt skall rekonstruktören sända en kopia av ackordsförslaget samt rekonstruktörens berättelse och yttrande till de borgenärer till vilka dessa handlingar inte sänts tidigare. Blir någon borgenär känd senare, skall rekonstruktören sända denne motsvarande underrättelse.

Rekonstruktören skall även underrätta rätten om att en ytterligare borgenär blivit känd.

Anmälan av och anmärkning mot fordran

13 § Anmälan av eller anmärkning mot fordran och de handlingar som åberopas till stöd härför skall ges in till rekonstruktören i två exemplar. Rekonstruktören skall sända det ena exemplaret till rätten samt även underrätta den om de anmärkningar han själv funnit anledning till samt om värdet av egendom i vilken en borgenär har särskild förmånsrätt kan antas understiga fordringen.

Borgenärssammanträde

14 § Anmäler gäldenären att han önskar ändra eller återta ackordsförslag eller uppkommer fråga om uppskov som avses i 3 kap. 22 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, skall rätten höra rekonstruktören.

15 § Skall fortsatt borgenärssammanträde hållas enligt 3 kap. 21 § andra stycket lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion, skall rätten genast underrätta varje röstberättigad borgenär med känd adress om tiden och platsen för det.

Beslutas fortsatt sammanträde i annat fall än som avses i första stycket, behöver de borgenärer som var frånvarande vid sammanträdet inte underrättas.

Fastställelse av offentligt ackord m.m.

16 § Frågor om fastställande av offentligt ackord skall handläggas skyndsamt.

När en ackordsfråga enligt 3 kap. 23 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion skall prövas vid en förhandling, skall rätten sända underrättelser om tid och plats för förhandlingen till rekonstruktören, gäldenären och de borgenärer som var närvarande vid sammanträdet för prövning av ackordsförslaget. Underrättelse behöver inte sändas om rätten redan vid det sammanträdet beslutar att pröva ackordsförslaget vid en förhandling.

17 § Till sammanträde som avses i 3 kap. 25 § tredje stycket lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion skall rätten kalla borgenärerna genom kungörelse minst tio dagar före sammanträdet. Rätten skall dessutom sända underrättelse om kungörelsens innehåll till rekonstruktören, gäldenären och varje röstberättigad borgenär med känd adress.

Beslut av högre rätt

18 § Om högre rätt upphäver eller meddelar beslut om företagsrekonstruktion eller beslut om ackordsförhandling, skall tingsrätten genast underrättas. Annat beslut skall tillställas tingsrätten så snart beslutet vunnit laga kraft.

Har beslut om ackordsförhandling upphävts eller meddelats av högre rätt, skall tingsrätten genast utfärda kungörelse om beslutet.

Sättet för kungörelse och underrättelse

19 § Kungörelser enligt 3 kap. 13 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion skall införas i Post- och Inrikes Tidningar och i ortstidning. Andra kungörelser skall införas i Post- och Inrikes Tidningar och den eller de ortstidningar som enligt 11 § tredje stycket har bestämts för offentliggörande av kungörelser om ackordsförhandlingen.

I fråga om skyldighet för rätten att i vissa fall kungöra ett beslut om ackordsförhandling utomlands finns det föreskrifter i 2 § lagen (1981:6) om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land.

20 § Underrättelse eller anmälan från rätten eller rekonstruktören enligt denna förordning sänds med post till mottagaren under dennes senast kända adress.

Särskilda bestämmelser

21 § Om en handling, som skall ges in till rätten i flera exemplar, kommit in i för få exemplar, skall ingivaren betala kostnaderna för kopiering.

22 § Om det enligt en sådan berättelse som avses i 3 kap. 11 § första stycket 1 lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion finns skälig anledning att anta att gäldenären gjort sig skyldig till brott mot sina borgenärer, skall rekonstruktören underrätta åklagaren.

Lag (1996:242) om domstolsärenden

(senast ändrad genom SFS 2007:636)

Lagens tillämpningsområde	444
Domstolarnas sammansättning m.m.	444
Hur ärendet inleds vid tingsrätten	444
Brister i en inledande skrivelse m.m.	445
Beslutsmyndighetens ställning vid överklagande	446
Allmänt om handläggningen av ärenden	446
Skriftväxlingen	446
Sammanträde	446
Parters rätt att få del av uppgifter	447
Bevisning	447
Säkerhetsåtgärder och inhibition	448
Beslut	448
Omedelbar verkställighet	449
Rättegångskostnader	449
Rättelse av skrivfel och liknande	449
Omprövning av beslut	449
Allmänt om överklagande av domstolens beslut	449
Överklagande av tingsrättsbeslut	450
Överklagande av hovrättsbeslut	451
Särskilda rättsmedel	451
Straff, vite och hämtning	451
Inkommande handlingar	451
Hinder mot inställelse	452
Delgivning	452
Ombud och biträde	452
Tolk och översättning av handlingar	452
Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	452

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller handläggningen i tingsrätt, hovrätt och Högsta domstolen av sådana rättsvärdensärenden som skall tas upp av en tingsrätt och som inte skall handläggas enligt rättegångsbalken.

2 § Om en annan lag än förvaltningslagen (1986:223) innehåller en bestämmelse som avviker från denna lag, gäller den bestämmelsen.

Domstolarnas sammansättning m.m.

3 § I fråga om domstolar och domare tillämpas 1–4 kap. rättegångsbalken. Vid handläggningen av ett ärende består tingsrätten av en lagfaren domare. Om det finns särskilda skäl med hänsyn till ärendets beskaffenhet, får tingsrätten dock bestå av tre sådana domare. När det gäller hovrättens sammansättning tillämpas rättegångsbalkens bestämmelser för tvistemål. Vid omröstning tillämpas 16 eller 29 kap. rättegångsbalken. En skiljaktig mening skall antecknas.

När en anställd som inte är lagfaren domare handlägger ett ärende enligt en särskild föreskrift gäller reglerna om jäv i 4 kap. rättegångsbalken.

Hur ärendet inleds vid tingsrätten

4 § Den som vill inleda ett ärende vid tingsrätten genom anmälan, ansökan, överklagande eller på annat sätt skall göra detta skriftligen. Regeringen får för vissa slags ärenden bestämma att det får göras i annan form.

5 § En enskild parts första skrivelse till tingsrätten skall innehålla uppgifter om partens

1. namn, yrke och personnummer eller organisationsnummer,
2. postadress och adress till arbetsplats samt i förekommande fall annan adress där parten kan anträffas för delgivning,
3. telefonnummer till bostaden och arbetsplatsen, med undantag för nummer som avser ett hemligt telefonabonnemang som behöver uppges endast om tingsrätten begär det, och
4. förhållanden i övrigt av betydelse för delgivning med parten.

Om den enskilde har en ställföreträdare, skall motsvarande uppgifter lämnas även om ställföreträdaren. Har den enskilde utsett ombud, skall ombudets namn, postadress och telefonnummer anges.

Finns det en enskild motpart i ärendet, skall den som inleder ärendet lämna uppgifter om motparten i de hänseenden som anges i första och andra styckena. Uppgift om motpartens eller dennes ställföreträdarens yrke, arbetsplats, telefonnummer och ombud behöver dock lämnas endast om uppgiften är tillgänglig utan särskild utredning för den som inleder ärendet. Saknar motparten känd adress, skall uppgift lämnas om den utredning som gjorts för att fastställa detta.

Uppgifterna skall gälla förhållandena när uppgifterna lämnas till tingsrätten. Om något av dessa förhållanden ändras eller om en uppgift är ofullständig eller felaktig, skall det genast anmälas till tingsrätten.

6 § En ansökan skall innehålla uppgifter om

1. det som yrkas,
2. de omständigheter som åberopas till stöd för yrkandet och
3. de bevis som åberopas och det som skall styrkas med varje särskilt bevis.

Skriftliga bevis skall ges in samtidigt med ansökan.

7 § Ett överklagande skall innehålla uppgifter om

1. det beslut som överklagas,
2. i vilken del beslutet överklagas och den ändring i beslutet som yrkas,
3. grunderna för överklagandet och i vilket avseende skälen för beslutet enligt klagandens mening är oriktiga och
4. de bevis som åberopas och det som skall styrkas med varje särskilt bevis.

Skriftliga bevis skall ges in samtidigt med överklagandet.

8 § Har ett överklagande getts in till tingsrätten i stället för till den förvaltningsmyndighet som meddelat det överklagade beslutet, skall tingsrätten överlämna överklagandet till myndigheten. Överklagandet skall anses ha kommit in till myndigheten den dag det kom in till tingsrätten.

Finns tingsrätten i annat fall i samband med att ett ärende inleds att den saknar behörighet att handlägga ärendet men att en annan domstol skulle vara behörig, skall tingsrätten lämna över den skrivelse genom vilken ärendet inlett till den domstolen, om den som inlett ärendet inte har något att invända mot detta och det inte heller finns något annat skäl mot att skrivelsen överlämnas. Skrivelsen skall anses ha kommit in till den senare domstolen samma dag som den kom in till den tingsrätt som först tog emot skrivelsen.

Brister i en inledande skrivelse m.m.

9 § Om den skrivelse genom vilken ärendet inlett innehåller brister, får domstolen förelägga parten att avhjälpa dem inom en viss tid. Har föreskriven avgift inte betalats, skall parten föreläggas att betala. När det finns anledning till det skall domstolen förelägga parten att ge in ett bevis om sin behörighet att inleda ärendet vid domstolen eller om vem som är ställföreträdare för en part. Om ärendet inte kan prövas i sak utan att föreläggandet följts, skall parten upplysas om detta.

10 § Följs inte ett föreläggande enligt 9 §, skall tingsrätten avvisa anmälan, ansökan eller överklagandet.

1. om bristerna är sådana att den skrivelse genom vilken ärendet inletts inte kan läggas till grund för någon prövning i sak,
2. om bristerna avser föreskrifterna i 5 § och inte har endast ringa betydelse för frågan om delgivning eller
3. om föreskriven avgift inte har betalats.

Avvisning skall ske även när det finns något annat hinder för prövningen. Frågan om ett överklagande har kommit in i rätt tid skall dock prövas av tingsrätten endast när en förvaltningsmyndighet har beslutat om avvisning och myndighetens beslut överklagas till tingsrätten.

Beslutsmyndighetens ställning vid överklagande

11 § Om en enskild överklagar en förvaltningsmyndighets beslut, är förvaltningsmyndigheten motpart till den enskilde sedan handlingarna i ärendet överlämnats till domstolen.

Allmänt om handläggningen av ärenden

12 § Domstolen skall se till att ärendet blir så utrett som dess beskaffenhet kräver och att inget onödigt dras in i ärendet. Genom frågor och påpekanden skall domstolen försöka avhjälpa otydigheter och ofullständigheter i parternas framställningar.

13 § Förfarandet hos domstolen är skriftligt.

I förfarandet bör det ingå sammanträde när detta kan antas vara till fördel för utredningen eller främja ett snabbt avgörande av ärendet.

Domstolen kan begränsa ett sammanträde till att utreda parternas ståndpunkter i ärendet, till att ta upp muntlig bevisning eller på det sätt som annars är lämpligt.

14 § Domstolen skall hålla sammanträde, om det begärs av en enskild part. Sammanträde behöver dock inte hållas om ärendet inte skall prövas i sak, om avgörandet inte går parten emot eller om ett sammanträde på grund av någon annan särskild omständighet inte behövs.

Skriftväxlingen

15 § Om det i ärendet finns en motpart, skall domstolen ge denne tillfälle att svara inom en viss tid. Domstolen skall samtidigt lämna en upplysning om att ärendet kan komma att avgöras även om det inte kommer in något svar till domstolen.

Första stycket gäller inte,

1. om det saknas anledning att anta att ärendet till någon del kommer att avgöras till motpartens nackdel eller
2. om motparten är en sådan förvaltningsmyndighet som avses i 11 § och det är onödigt att myndigheten ges tillfälle att svara.

16 § Den som getts tillfälle att svara skall göra det skriftligen, om inte domstolen bestämmer att svaret får lämnas muntligen.

I svaret skall parten ange om yrkandena i ärendet eller, när ärendet har inletts genom en anmälan, den åtgärd som ärendet gäller medges eller inte medges. Om yrkandena eller åtgärden inte medges, skall parten ange skälen för detta och de bevis som åberopas. Skriftliga bevis skall ges in till domstolen.

17 § Domstolen får förelägga en part att inom en viss tid yttra sig skriftligen. I föreläggandet skall det tas in en upplysning om att ärendet kan komma att avgöras även om det inte kommer in något sådant yttrande till domstolen.

Sammanträde

18 § Till ett sammanträde skall domstolen kalla den som är part. En myndighet som är motpart enligt 11 § behöver dock inte kallas annat än om domstolen finner att myn-

dighetens närvaro behövs för utredningen i ärendet. Myndigheten skall dock alltid underrättas om sammanträdet.

I kallelsen skall det tas in en upplysning om betydelsen enligt 20 § av att parten utelämnas från sammanträdet. Om domstolen finner att en part bör infinna sig personligen, får domstolen föreskriva vite.

I fråga om ersättning för kostnader för parts inställelse tillämpas 11 kap. 6 § rättegångsbalken. *Lag (1996:1653).*

19 §¹ Ett sammanträde får hållas på telefon, om det är lämpligt med hänsyn till sammanträdets ändamål och övriga omständigheter eller om ett sammanträde inför domstolen skulle medföra kostnader och olägenheter som inte står i rimligt förhållande till betydelsen av att sammanträdet hålls inför domstolen.

För sammanträden som hålls på telefon gäller inte bestämmelserna i 18 §.

20 § Att en part utelämnas från ett sammanträde hindrar inte att domstolen handlägger och avgör ärendet. Om det i tingsrätt är den som inlett ärendet eller i högre domstol klaganden som utelämnas, får ärendet avskrivas från vidare handläggning.

21 § I fråga om offentlighet och ordning vid ett sammanträde tillämpas 5 kap. 1–5 och 9 §§ rättegångsbalken.

Under sammanträdet skall det föras anteckningar om vad som förekommer vid detta när det gäller yrkanden, medgivanden, bestridanden, åberopanden, invändningar och erkännanden samt om den utredning som läggs fram vid sammanträdet. Har sammanträdet begränsats enligt 13 §, skall även det antecknas.

21 §² I fråga om offentlighet och ordning m. m. vid ett sammanträde tillämpas 5 kap. 1–5 och 9–12 §§ rättegångsbalken.

Under sammanträdet skall det föras anteckningar om vad som förekommer vid detta när det gäller yrkanden, medgivanden, bestridanden, åberopanden, invändningar och erkännanden samt om den utredning som läggs fram vid sammanträdet. Har sammanträdet begränsats enligt 13 §, skall även det antecknas.

I fråga om dokumentation av berättelser som lämnas i bevissyfte och av syn tillämpas 6 kap. 6 och 6 a §§ rättegångsbalken. *Lag (2005:707).*

Parters rätt att få del av uppgifter

22 § Ett ärende får inte avgöras utan att den som är part har fått kännedom om en uppgift som har tillförts ärendet genom någon annan än parten och har fått tillfälle att yttra sig över uppgiften.

Domstolen får dock avgöra ärendet utan att så har skett

1. om avgörandet inte går parten emot,
2. om uppgiften saknar betydelse eller
3. om det av någon annan anledning är uppenbart obehövligt att parten får kännedom om uppgiften.

I fråga om en myndighet som är motpart enligt 11 § behöver första stycket inte tillämpas, om detta är onödigt.

Bevisning

23 § I fråga om bevisning i allmänhet tillämpas 35 kap. 1–7 och 10–12 §§ rättegångsbalken.

Skriftliga handlingar vilka åberopas som bevis skall ges in till domstolen utan dröjsmål. Detsamma gäller sådana föremål vilka åberopas som bevis och kan flyttas till domstolen. Om det behövs får domstolen förelägga den part som åberopat beviset att inom en viss tid ge in detta. I föreläggandet skall det tas in en upplysning om att ärendet kan komma att avgöras även om parten inte gett in beviset.

¹ Paragrafen upphör att gälla den 1 november 2008 enligt lag (2005:707) [red.anm.].

² Denna lydelse träder i kraft den 1 november 2008 enligt lag (2005:707) [red.anm.].

24 § Vid sammanträde får vittnesförhör hållas. Förhöret får hållas under ed. I övrigt tillämpas 36 kap. 1–18 och 20–25 §§ rättegångsbalken på förhöret.

Förhöret får hållas på telefon, om det är lämpligt med hänsyn till bevisningens art och övriga omständigheter eller om bevisupptagning vid ett sammanträde inför domstolen skulle medföra kostnader eller olägenheter som inte står i rimligt förhållande till betydelsen av att bevisningen tas upp på sådant sätt. Vid bevisupptagning på telefon gäller inte rättegångsbalkens bestämmelser om kallelser och förelägganden och om påföljder för utevaro.

24 §³ Vid sammanträde får vittnesförhör hållas. Förhöret får hållas under ed. I övrigt tillämpas 36 kap. 1–18 och 20–25 §§ rättegångsbalken på förhöret. *Lag (2005:707).*

25 § I fråga om skriftliga bevis tillämpas 38 kap. 1–5 och 7–9 §§ rättegångsbalken. I fråga om syn tillämpas 39 kap. 1 och 4–5 §§ rättegångsbalken. I fråga om sakkunnig tillämpas 40 kap. rättegångsbalken, dock inte hänvisningen i 11 § till 36 kap. 19 § rättegångsbalken. Förhör med sakkunniga får hållas på telefon enligt 24 § andra stycket.

25 §³ I fråga om skriftliga bevis tillämpas 38 kap. 1–5 och 7–9 §§ rättegångsbalken. I fråga om syn tillämpas 39 kap. 1 och 4–5 §§ rättegångsbalken. I fråga om sakkunnig tillämpas 40 kap. rättegångsbalken, dock inte hänvisningen i 11 § till 36 kap. 19 § rättegångsbalken. *Lag (2005:707).*

Säkerhetsåtgärder och inhibition

26 § Om det är av synnerlig vikt, får domstolen för tiden intill dess att ärendet har avgjorts besluta om sådana åtgärder som säkerställer det som ärendet gäller. Den som åtgärden rör skall dessförinnan ha fått tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål. Beslutet får när som helst ändras.

En domstol som skall pröva ett överklagande får besluta att det överklagade beslutet tills vidare inte får verkställas och även i övrigt besluta tills vidare rörande saken.

Beslut

27 § Domstolens beslut skall grundas på det som handlingarna innehåller och det som i övrigt har förekommit i ärendet.

Om ärendet har inletts genom en ansökan eller ett överklagande, får det beslut genom vilket ärendet avgörs inte gå utöver det som yrkats. När det finns särskilda skäl får dock domstolen även utan yrkande besluta till det bättre för en enskild part, om det inte är till nackdel för någon motstående enskilt intresse.

28 § Av ett beslut genom vilket domstolen avgör ärendet skall de skäl som bestämt utgången framgå, om beslutet går någon part emot. Detsamma gäller andra beslut, om det behövs. I ett beslut som innebär att ett överklagat beslut fastställs behöver skälen anges endast om de avviker från skälen i det överklagade beslutet.

29 § Det beslut genom vilket domstolen avgör ärendet skall sändas till parterna samma dag som beslutet meddelas eller, om beslutet meddelas vid ett sammanträde, inom en vecka från sammanträdet. Om det finns en skiljaktig mening skall den bifogas.

30 § I de fall där ett beslut kan överklagas skall parterna få upplysning om detta.

Innebär beslutet att ärendet avgjorts skall parterna få upplysning om vad de skall iaktta vid ett överklagande. Har ärendet inte avgjorts, skall parterna underrättas om att de efter begäran kan få en sådan upplysning från domstolen.

Krävs det prövningstillstånd vid överklagande, skall parterna få upplysning även om detta och om de grunder på vilka sådant tillstånd kan meddelas.

³ Denna lydelse träder i kraft den 1 november 2008 enligt lag (2005:707) [red.anm.].

Omedelbar verkställighet

31 § I fråga om omedelbar verkställighet av domstolens beslut tillämpas 17 kap. 14 § rättegångsbalken. Ett beslut enligt 26 § får verkställas omedelbart.

Rättegångskostnader

32 § I ett ärende där enskilda är motparter till varandra får domstolen med tillämpning av 18 kap. rättegångsbalken förplikta den ena parten eller dennes ställföreträdare, ombud eller biträde att ersätta den andra parten för dennes kostnader i ärendet eller det som i domstolen betalats av allmänna medel.

Rättelse av skrivfel och liknande

33 § Ett beslut som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av domstolens eller någon annans skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende får rättas av domstolen.

Om domstolen av misstag inte har fattat ett beslut som skulle ha meddelats i samband med ett avgörande, får domstolen komplettera sitt avgörande i det hänseendet inom två veckor från det att avgörandet meddelades.

Om det inte är uppenbart obehövt skall parterna få tillfälle att yttra sig innan rättelse eller komplettering sker. Rättelsen eller kompletteringen skall om möjligt antecknas på varje exemplar av beslutet.

Omrövning av beslut

34 § När en tingsrätt i ett ärende som inletts på annat sätt än genom överklagande finner att ett beslut som den har meddelat är uppenbart oriktigt på grund av nya omständigheter eller av någon annan anledning, skall domstolen ändra beslutet, om det kan ske snabbt och enkelt och utan att det blir till nackdel för någon enskild part (omprövning).

Skyldigheten att ompröva beslutet gäller även om beslutet överklagas. Skyldigheten gäller dock inte, om tingsrätten redan har överlämnat handlingarna i ärendet till en högre domstol eller om det i annat fall finns särskilda skäl mot att tingsrätten ändrar sitt beslut.

Omrövning får inte ske, om frågan om omprövning kommer upp först sedan tiden för överklagande av beslutet har gått ut.

35 § Ett överklagande av en tingsrätts beslut förfaller, om tingsrätten själv efter omprövning enligt 34 § ändrar beslutet så som klaganden begär. I så fall tillämpas inte 38 § fjärde stycket.

Ändrar domstolen beslutet på annat sätt än klaganden begär, skall överklagandet anses omfatta det nya beslutet, om inte avvisning skall ske enligt 38 § fjärde stycket.

Allmänt om överklagande av domstolens beslut

36 § Ett beslut får överklagas av den som beslutet rör, om det har gått honom eller henne emot.

37 § Ett beslut som inte innebär att ärendet avgörs får överklagas endast i samband med överklagande av ett beslut som innebär att ärendet avgörs. Överklagande får dock ske särskilt, när domstolen

1. ogillat en invändning om jäv mot någon ledamot av domstolen eller en invändning om att det finns ett hinder för ärendets prövning,
2. avvisat ett ombud eller ett biträde,
3. beslutat i en fråga om säkerställande av det som ärendet gäller eller beslutat att ett överklagat beslut tills vidare inte får verkställas eller i övrigt beslutat tills vidare rörande saken,
4. förelagt någon att medverka på annat sätt än genom inställelse inför domstolen och en underlåtenhet att följa föreläggandet kan medföra särskild påföljd för honom eller henne,

5. vid prövning enligt 3 kap. 3 § andra stycket 5 tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § andra stycket 5 yttrandefrihetsgrundlagen funnit det vara av synnerlig vikt att en uppgift som avses där lämnas vid vittnesförhör,
6. beslutat i en fråga om undersökning eller omhändertagande av person eller egendom eller om någon annan liknande åtgärd,
7. utdömt vite eller någon annan påföljd för underlåtenhet att följa föreläggande eller straff för förseelse i förfarandet eller förklarat att någon skall ersätta en kostnad för förfarandet,
8. beslutat i en fråga som gäller ersättning för någons medverkan i ärendet eller
9. beslutat i annat fall än som avses i 8 i en fråga som gäller rättshjälp enligt rätts-hjälpslagen (1996:1619).

Ett beslut genom vilket ärendet återförvisas till en lägre domstol eller till en förvaltningsmyndighet får överklagas endast om beslutet innefattar avgörande av någon fråga som inverkar på ärendets utgång. *Lag (1997:395).*

38 § Den som vill överklaga ett beslut skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ha kommit in till den domstol som meddelat beslutet inom tre veckor från dagen för beslutet

1. om beslutet innebär att ärendet avgjorts,
2. om beslutet har meddelats vid ett sammanträde eller
3. om det vid ett sammanträde har angetts när beslutet kommer att meddelas.

I annat fall är klagotiden tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Om prövningstillstånd krävs, skall klaganden ange de omständigheter som åberopas till stöd för att sådant tillstånd skall meddelas.

Den domstol som meddelat beslutet prövar om överklagandet har gjorts i rätt tid och skall avvisa ett överklagande som har gjorts för sent. Om överklagandet inte avvisas, skall det tillsammans med övriga handlingar i ärendet sändas över till den domstol som skall pröva överklagandet.

Vid överklagande tillämpas i övrigt bestämmelserna i 7 §, 8 § första stycket samt 9 och 10 §§.

38 §⁴ Den som vill överklaga ett beslut skall göra detta skriftligen. Skrivelsen skall ha kommit in till den domstol som meddelat beslutet inom tre veckor från dagen för beslutet

1. om beslutet innebär att ärendet avgjorts,
2. om beslutet har meddelats vid ett sammanträde eller
3. om det vid ett sammanträde har angetts när beslutet kommer att meddelas.

I annat fall är klagotiden tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Klaganden skall ange de omständigheter som åberopas till stöd för att prövnings-tillstånd skall meddelas.

Den domstol som meddelat beslutet prövar om överklagandet har gjorts i rätt tid och skall avvisa ett överklagande som har gjorts för sent. Om överklagandet inte avvisas, skall det tillsammans med övriga handlingar i ärendet sändas över till den domstol som skall pröva överklagandet.

Vid överklagande tillämpas i övrigt bestämmelserna i 7 §, 8 § första stycket samt 9 och 10 §§. *Lag (2005:707).*

Överklagande av tingsrättsbeslut

39 § Tingsrättens beslut överklagas till hovrätten.

I de fall det är särskilt föreskrivet får hovrätten pröva ett överklagande endast om hovrätten har meddelat prövningstillstånd.

⁴ Denna lydelse träder i kraft den 1 november 2008 enligt lag (2005:707) [red.anm.].

Prövningstillstånd får meddelas endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre domstol,
2. anledning förekommer till ändring i det slut till vilket tingsrätten kommit eller
3. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

I fråga om meddelade prövningstillstånd skall 54 kap. 11 § tredje stycket rättegångsbalken tillämpas. Meddelas inte prövningstillstånd står tingsrättens beslut fast. En upplysning om detta skall tas in i hovrättens beslut.

39 §⁵ Tingsrättens beslut överklagas till hovrätten.

För att hovrätten skall pröva tingsrättens beslut krävs prövningstillstånd.

Prövningstillstånd skall meddelas om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som tingsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

I fråga om prövningstillstånd gäller även 49 kap. 14 a § rättegångsbalken.

Lag (2005:707).

Företags-
rekon-
struktion

Överklagande av hovrättsbeslut

40 § Hovrättens beslut överklagas till Högsta domstolen.

Högsta domstolen får pröva överklagandet endast om Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd. Detta gäller dock inte vid överklagande av ett beslut om avvisning av ett överklagande av ett hovrättsbeslut.

I fråga om prövningstillstånd tillämpas bestämmelserna i 54 kap. rättegångsbalken.

41 § Om ärendet i tingsrätten har inletts genom ett överklagande, skall sådana omständigheter eller bevis som klaganden åberopar först i Högsta domstolen beaktas endast om det finns särskilda skäl.

Särskilda rättsmedel

42 § I fråga om särskilda rättsmedel mot beslut enligt denna lag eller mot beslut som vid överklagande skulle ha prövats enligt denna lag tillämpas 58 kap. 1 och 4–8 §§, 10 a § första stycket, 11 och 12 §§, 13 § första meningen samt 59 kap. 1–3 §§ och 5 § första stycket rättegångsbalken. Om det finns synnerliga skäl, får resning äga rum även i andra fall än som föreskrivs i 58 kap. rättegångsbalken.

Straff, vite och hämtning

43 § I fråga om straff för en förseelse under förfarandet och för brott mot tystnadsplikt som ålagts av domstolen tillämpas 9 kap. 5 och 6 §§ rättegångsbalken.

I fråga om vite och hämtning tillämpas 9 kap. 7–10 §§ rättegångsbalken.

Domstolen skall självmant ta upp frågor om ansvar för rättegångsförseelse och om utdömande av vite som förelagts med stöd av denna lag.

Inkommande handlingar

44 § En handling anses ha kommit in till domstolen den dag då handlingen eller en avi om betald postförsändelse som innehåller handlingen anlänt till domstolen eller kommit en behörig tjänsteman till handa. Underrättas domstolen särskilt om att ett

⁵ Denna lydelse träder i kraft den 1 november 2008 enligt lag (2005:707) [red.anm.].

meddelande till domstolen anlänt till ett telebefordringsföretag, anses meddelandet ha kommit in redan när underrättelsen nått en behörig tjänsteman.

Kan det antas att handlingen eller en avi om denna en viss dag har lämnats i domstolens kansli eller avskilts för domstolen på ett postkontor, anses den ha kommit in den dagen, om den kommit en behörig tjänsteman till handa närmast följande arbetsdag.

Ett telefax eller annat meddelande som saknar avsändarens underskrift i original skall bekräftas av avsändaren genom en i original undertecknad handling, om det behövs. Har domstolen begärt en sådan bekräftelse men inte fått någon, får domstolen bortse från meddelandet.

Hinder mot inställelse

45 § Den som har kallats till sammanträde men inte kan inställa sig skall omedelbart anmäla det till domstolen.

I fråga om laga förfall tillämpas 32 kap. 6–8 §§ rättegångsbalken. *Lag (2002:383).*

Delgivning

46 § Skall domstolen underrätta någon om innehållet i en handling eller om något annat, får det ske genom delgivning. Delgivning skall användas, om det är särskilt föreskrivet eller om det med hänsyn till syftet med bestämmelsen om underrättelse framgår att delgivning bör ske, men bör i övrigt tillgripas bara om det behövs med hänsyn till omständigheterna.

Ombud och biträde

47 § Den som är part får anlita ombud eller biträde.

I fråga om ombud eller biträde tillämpas 12 kap. 2–5 §§ och 6 § andra stycket rättegångsbalken. I fråga om fullmakt för ombud tillämpas 12 kap. 8–19 §§ rättegångsbalken. En skriftlig fullmakt behöver dock inte förete annat än om domstolen anser att det behövs.

Tolk och översättning av handlingar

48 § I fråga om tolk och översättning av handlingar tillämpas 5 kap. 6–8 §§ och 33 kap. 9 § rättegångsbalken.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

2005:707

Denna lag träder i kraft den 1 november 2008. *Förordning (2007:636).*

DOMSTOLSVERKETS FÖRESKRIFTER – DVFS 2005:4

Betalning av avgift enligt 3 kap. 11 § 1 st. 5 lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion

Gäldenären skall betala avgiften (kungörandeavgift) i förskott till allmänna domstolars PlusGiro 1 52 74-4 eller bankgiro 5 128-8272. Vid inbetalningen anges den tingsrätt som handlägger ärendet, ärendets nummer samt gäldenärens namn och organisationsnummer. När inbetalning har erlagts underrättar Domstolsverket respektive tingsrätt.

Om avgiften betalas kontant anses den erlagd då tingsrätten tagit emot betalningen.

Företags-
rekon-
struktion

Avgifter

Ansökan om företagsrekonstruktion	500 kr
Kungörandeavgift (vid offentligt ackord under företagsrekonstruktion)	3.000 kr

UTDRAG UR PROP. 1995/96:5

Lag om företagsrekonstruktion

5 Beslut om företagsrekonstruktion	454
5.1 Den grundläggande ekonomiska förutsättningen	454
5.2 Vilka gäldenärer bör omfattas av lagen?	456
5.3 Vem skall kunna ansöka om företagsrekonstruktion?	459
5.4 Kraven på ansökingen och domstolens formella prövning	460
5.5 Domstolens materiella prövning	463
6 Rättsverkningar av att företagsrekonstruktion beslutas	464
6.1 Hinder mot special- och generalexekution m.m.	464
6.2 Gäldenärens rådighet	468
6.3 Rätten till kvittning	472
6.4 Gäldenärens avtal	473
6.5 Återvinning under företagsrekonstruktion	481
7 Genomförande och avslutande av företagsrekonstruktionen	484
7.1 Rekonstruktörens roll	484
7.2 Bör en rekonstruktör kunna utses till förvaltare i en efterföljande konkurs?	487
7.3 Borgenärernas roll m.m.	489
7.4 Upprättande av en rekonstruktionsplan	492
7.5 Ackord under företagsrekonstruktion	494
7.6 Avslutande av företagsrekonstruktion	498
13 Författningskommentarer – utdrag 2 kap. 20 §	500

[Sidnumreringen i textens yttermarginal ansluter till propositionens sidnumrering; red.anm.]

Prop.
s. 60

5 Beslut om företagsrekonstruktion

5.1 Den grundläggande ekonomiska förutsättningen

Regeringens förslag: För att ett företag skall kunna komma i fråga för företagsrekonstruktion krävs att det vid tiden för ansökingen om företagsrekonstruktion saknar förmåga att betala sina förfallna skulder. Det krävs med andra ord illikviditet. Det krävs alltså inte att företaget är på obestånd (insolvent).

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Inga invändningar har i denna del framförts mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: Frågan i detta sammanhang är vilken ekonomisk situation hos gäldenären som bör utgöra förutsättningen för att en företagsrekonstruktion skall kunna beslutas. Det vore en fördel om de rättsverkningar som följer av en företagsrekonstruktion kunde knytas till något inom insolvensrätten känt begrepp. De begrepp som därvid skulle kunna komma i fråga är för det första *insolvens* eller obestånd, dvs. den ekonomiska situation som utgör förutsättning för konkurs och ackord. Med insolvens avses att gäldenären inte kan rätteligen betala sina skulder och att denna oförmåga inte är endast tillfällig (1 kap. 2 § andra stycket konkurslagen). Insolvensbedömningen rymmer således en prognos. Gäldenären måste kunna antas vara ur stånd att infria sina skulder allteftersom de förfaller till betalning, trots utnyttjande av alla tänkbara resurser som förvärvsförmåga och eventuell ny kredit.

En annan tänkbar situation är den att gäldenären är *insufficient*, varmed menas att hans skulder överstiger hans tillgångar. Till den situationen knytas bl.a. vissa regler om återvinning i konkurslagen (se t.ex. 4 kap. 6 § konkurslagen). Insufficiens är, till

skillnad från insolvens, ett tillstånd som föreligger vid en given tidpunkt utan att hänsyn tas till t.ex. vad gäldenärens förvärvsförmåga kan inbringa i framtiden.

Illikviditet är ett tredje etablerat begrepp vars innebörd är att gäldenären inte har omedelbar tillgång till vanliga betalningsmedel motsvarande de förfallna skuldernas belopp. Om en gäldenär enbart är illikvid, har han däremot andra tillgångar som kan användas för att på sikt betala skulderna, tillgångar som t.ex. genom utmätning kan tas i anspråk för borgenärernas fordringar.

Prop.
s. 61

Slutligen förekommer i insolvensrätten begreppet *betalningsinställelse*. Som utredningen framhåller finns det inte några närmare lagregler om innebörden av betalningsinställelse. Likväl har betalningsinställelse betydelse enligt flera olika lagrum, t.ex. på så sätt att enligt konkurslagen betalningsinställelse utgör presumtion för obestånd (se 2 kap. 8 § konkurslagen). Vidare har betalningsinställelse tillagts relevans i skilda avseenden genom rättspraxis (bet. s. 116 f.). En rent faktisk betalningsinställelse kan ske helt formlöst och utan att borgenärerna underrättas; gäldenären upphör helt enkelt med att betala sina skulder allteftersom de förfaller. Vanligen avses med termen betalningsinställelse emellertid en öppen sådan, dvs. gäldenären förklarar uttryckligen i ett till sina borgenärer riktat meddelande att från och med en viss tidpunkt kommer han i princip inte att betala några skulder. Det är gäldenären själv som har att göra bedömningen av om företagets situation är sådan att en betalningsinställelse måste tillgripas. Även om förbandet är oreglerat, har det i praktiken kommit att utvecklas en ordning enligt vilken företaget efter betalningsinställelse vidtar åtgärder för att rekonstruera eller avveckla verksamheten (se vidare bet. s. 118 f.).

Företags-
rekon-
struktion

Utgångspunkten för ett resonemang om gäldenärens ekonomiska situation måste vara att endast företag med betalningssvårigheter av någon omfattning kan antas komma att ansöka om företagsrekonstruktion. Det avgörande när det gäller förutsättningarna för att besluta om en företagsrekonstruktion bör emellertid knappast vara graden av betalningsoförmåga utan mera frågan om gäldenären verkligen avser att seriöst pröva möjligheterna till en rekonstruktion liksom också om det finns reella förutsättningar för att en rekonstruktion skall kunna komma till stånd. För borgenärerna måste det huvudsakliga intresset vara knutet inte i första hand till att uteläsa gäldenärer med endast smärre, eller tvärtom alltför stora, betalningssvårigheter, från förbandet utan främst till möjligheten att efter en väl genomförd rekonstruktion få sina fordringar betalade eller sina säkerheter värdesäkrade.

Förutsättningarna för att besluta om företagsrekonstruktion bör därför inte knytas till någon viss kvalificerad nivå på företagets betalningssvårigheter. En sådan knytning skulle också riskera att leda till att rekonstruktion kommer i fråga på ett alltför sent stadium av ett företags negativa utveckling. Regeringen anser således, i likhet med utredningen och en enig remissopinion, att när det gäller gäldenärens ekonomiska situation bör inga andra krav ställas än att denne i sin ansökan om företagsrekonstruktion klargör att han inte kan betala sina fordringar allteftersom de förfaller till betalning. Det är således tillräckligt att gäldenären är illikvid. Man kan då anta att ansökan om rekonstruktion kommer att göras efter i princip samma bedömningar som i dag sker före en betalningsinställelse. *Lagrådet* uttalar att det saknar anledning att motsätta sig att frågan om likviditet skall vara avgörande för huruvida företagsrekonstruktion är tillgänglig. *Lagrådet* har dock påpekat att ordalydelsen i det remitterade förslaget (1 kap. 1 § i det remitterade lagförslaget) närmast synes utgå från en beskrivning av krav på insolvens (jfr 1 kap. 2 § andra stycket konkurslagen; se även SOU 1979:75 s. 60 och bet. s. 100). *Lagrådet* har därför föreslagit att kravet på illikviditet uttrycks med att gäldenären "vid tiden för ansökningen inte kan betala sina förfallna skulder" med placering i 2 kap. 6 § första stycket. Regeringen ansluter sig till *Lagrådets* förslag.

Prop.
s. 62

Utredningen har föreslagit att det i lagen också skall anges att en ansökan om företagsrekonstruktion är att anse som en förklaring av gäldenären om att han ställer in sina betalningar. Ett skäl för det förslaget är att bristen på allmänna regler om betalningsinställelse därigenom skulle botas. Regeringen är emellertid inte beredd att nu

föreslå en sådan regel. Den av utredningen föreslagna bestämmelsen begränsar inte möjligheterna till vare sig tysta eller öppna betalningsinställelser utan samband med företagsrekonstruktion. Dessutom är det oklart hur den föreslagna regeln skulle förhålla sig till bestämmelsen i 2 kap. 8 § konkurslagen som innefattar en presumption för att den som ställt in sina betalningar är på obestånd. Enlig regeringens mening bör därför institutet betalningsinställelse även fortsättningsvis i allt väsentligt vara oreglerat.

Den avgränsning som nu har valts kan någon gång innebära att ett företag som har – eller i vart fall är på väg att få – ekonomiska svårigheter utesluts från rekonstruktionslagens tillämpningsområde. Det gäller det fallet att en näringsidkare väl är likvid, dvs. har t.ex. tillräckliga kassamedel för att betala löpande skulder, men är insufficient till följd av att värdet av den egendom i vilken hans borgenärer har säkerhet har minskat så att hans samlade tillgångar till sitt värde understiger de samlade skuldernas belopp. I de fall en sådan näringsidkare därefter drabbas av illikviditet kunde det givetvis vara en fördel om rekonstruktionsåtgärder hade kunnat vidtas redan dessförinnan. Det finns dock anledning att framhålla att även för ett väl fungerande vinstgenererande företag kan den egendom i vilken borgenärerna har säkerhet från tid till annan minska i värde av olika anledningar. Ett företag kan alltså vara insufficient utan att det finns något rekonstruktionsbehov. Insufficiens bör därför inte vara tillräckligt för att det skall kunna beslutas om företagsrekonstruktion. Om en kreditgivare å andra sidan anser att ett insufficient företag saknar tillräcklig bärkraft har han normalt möjlighet att säga upp kreditavtalet och fordra omedelbar betalning. Om så sker kan gäldenärsföretaget visa sig sakna förmåga att betala skulden och ett beslut om företagsrekonstruktion kan då meddelas. Regeringen anser, mot den redovisade bakgrunden, att övervägande skäl talar för att avgränsa lagens tillämpning till näringsidkare som är illikvida.

Eftersom företagsrekonstruktion avses få en rad rättsverkningar för borgenärerna – det är i realiteten närmast fråga om ett slags moratorium för gäldenären – är det samtidigt nödvändigt att så långt möjligt tillse att dessa rättsverkningar inte utlöses annat än i en av lagstiftningens avsedd situation. Den bedömning som huvudlag måste göras får dock, som redan antytts, främst grundas på – förutom det grundläggande kravet på betalningssvårigheter hos gäldenären – utsikterna att en rekonstruktion skall kunna genomföras. Till de krav som bör ställas på ansökans innehåll och domstolens prövning återkommer vi under avsnitt 5.4 och 5.5.

Prop.
s. 63

5.2 Vilka gäldenärer bör omfattas av lagen?

Regeringens förslag: Näringsidkare, oberoende av verksamhetens omfattning och associationsform, kan komma i fråga för företagsrekonstruktion. Vissa verksamheter, hänförliga till de finansiella och offentliga sektorerna, undantas dock.

Utredningens förslag: Överensstämmer i det väsentliga med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller lämnar dem utan erinran. *Sveriges Köpmannaförbund*, *Sveriges Industriförbund*, *Svenska Arbetsgivareföreningen* och *Grossistförbundet Svensk Handel* beklagar emellertid att utredningen inte utrett möjligheterna till ett förenklat förfarande för de mindre företagen. *Sveriges Redovisningskonsulters Förbund*, *Sveriges Hantverks- och Småföretag* och *Företagarnas Riksförbund* betonar att behovet av ett rekonstruktionsförfarande är stort för de något mindre företagen och att det för dessa företags behov är viktigt att förfarandet bl.a. är snabbt och administrativt enkelt.

Skälen för regeringens förslag: När det gäller frågan om vilka kategorier av gäldenärer som bör kunna komma i fråga för företagsrekonstruktion är en utgångspunkt för bedömningen att, såsom ovan redovisats, ett särskilt skuldsaneringsförfarande för privatpersoner har införts från den 1 juli 1994. Det står därför klart att en lag om företagsrekonstruktion bör avse enbart näringsidkare.

Som utredningen framhåller (bet. s. 350) är begreppet näringsidkare vidsträckt. Det täcker såväl juridiska som fysiska personer som driver näring. Det omfattar de allra största företagen likväl som enmansföretagare. Det innefattar även den som jämsides med en anställning driver någon form av näringsverksamhet. Näringsidkare kan även t. ex. den vara som inte är skyldig att upprätta årsbokslut, jfr 1 § sista stycket bokföringslagen (1976:125). Enligt den konsumenträttsliga lagstiftningen avses med näringsidkare varje fysisk eller juridisk person som driver verksamhet av ekonomisk natur och av sådan karaktär att den kan betecknas som yrkesmässig (se avsnitt 10).

Det kan mot den bakgrunden finnas skäl att överväga om någon avgränsning bör ske inom kretsen näringsidkare. Utredningen har i den delen anfört att erfarenheterna från de utländska rättssystem som den har studerat visserligen tyder på att ett lagreglerat rekonstruktionsförfarande får sin största betydelse för stora och mellanstora företag men att för svensk del bör ett förfarande inte utformas så att det av t. ex. kostnadsskäl inte kan användas beträffande mindre företag. Utredningen föreslår därför inte någon inskränkning i kretsen näringsidkande gäldenärer beroende på verksamhetens storlek eller juridiska form. Det ligger emellertid, uttalar utredningen, "i öppen dag att en ny lagreglering likväl kommer att få sin största betydelse för något större företag" (bet. s. 351).

Regeringen har inte någon anledning att ifrågasätta utredningens bedömning på denna punkt. Det bör dock framhållas att den främsta anledningen till att ett rekonstruktionsförfarande kan ha störst betydelse för något större företag helt enkelt är den att möjligheterna till rekonstruktion oftast är bättre. Ett något större företag kan ha en administration och produktion som rymmer tillräckliga möjligheter till flexibilitet och förändring. Ett sådant företag kan också ha bättre förutsättningar än ett mindre att erbjuda godtagbar säkerhet för en fortsatt finansiering av rörelsen. Det är givet att en blygsam om än yrkesmässig ekonomisk verksamhet som en enskild bedriver däremot ofta inte ger utrymme för alternativa lösningar och knappast heller för ny kredit.

Regeringen kan emellertid också dela den åsikt som vissa remissinstanser framfört, nämligen att behovet av rekonstruktion kan vara väl så stort hos något mindre företag. Det är därför angeläget att, som utredningen också har föreslagit, inte utsluta någon kategori av näringsidkare från möjligheten till företagsrekonstruktion.

Som vi närmare kommer att diskutera i avsnitt 5.5 skall en första bedömning av om företagsrekonstruktion bör komma till stånd göras av domstol i samband med ansökan om företagsrekonstruktion. Det kanske viktigaste ledet i den bedömningen är frågan om en rekonstruktion över huvud taget förefaller möjlig att genomföra. Genom den bedömningen – liksom genom den uppföljande kontrollen av förfarandet genom rekonstruktörens utredning och borgenärernas granskning – bör det så långt möjligt tillses att endast företag med förutsättningar för fortsatt lönsam verksamhet kommer i fråga för rekonstruktion. Detta bör gälla oavsett företagets storlek och associationsform.

Med denna inriktning är det viktigt att reglerna blir enkla att tillämpa för att kostnaderna för företagsrekonstruktion skall kunna begränsas och på så sätt även mindre företag inte bara i princip utan även i praktiken skall kunna komma i fråga för företagsrekonstruktion. Det förfarande som föreslås är sådant att det i och för sig bör kunna vara tillgängligt för de flesta typer av företag. Därutöver bör, som vi återkommer till i avsnitt 10, tillämpningsområdet för skuldsaneringslagen utvidgas till att omfatta vissa kategorier av näringsidkare vars näringsverksamhet är av ringa omfattning och enkel beskaffenhet.

Utredningen föreslår att lagen om företagsrekonstruktion inte – liksom ackordslagen (48 §) – skall tillämpas i fråga om bankaktiebolag, sparbank eller föreningsbank, kreditaktiebolag, stadshypoteksförening eller landshypoteksförening, understödsförening och försäkringsbolag. Likaså föreslår utredningen att gäldenär för vars

verksamhet staten, kommun, landsting, kommunalförbund, församling eller kyrklig samfällighet svarar skall vara undantagna från lagens tillämpningsområde.

Prop.
s. 65

Utredningen har ansett att en översyn av de av ålder givna undantagen från ackordslagets tillämpningsområde vore befogad men har funnit sig, med hänsyn till uppdragets omfattning och av tidsskäl, vara förhindrad att göra en sådan översyn. Under remissbehandlingen har bl.a. Finansinspektionen instämt i att en sådan översyn fordras.

Lagrådet har inte haft något att erinra mot undantaget som sådant, men har påpekat att förändringar har skett på andra håll i lagstiftningen som påverkar angivandet av den krets som bör omfattas av det nu diskuterade undantaget och föreslår därför en ändrad lydelse av 1 kap. 4 § i det till *Lagrådet* remitterade förslaget (1 kap. 3 § i propositionens lagförslag).

I anledning av *Lagrådets* påpekanden gör regeringen följande överväganden. Utöver de i ackordslagen angivna instituten bedriver kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag liknande verksamhet på kapitalmarknaden. Dessa bolags verksamheter regleras i lagen (1992:1610) om kreditmarknadsbolag respektive lagen (1991:981) om värdepappersrörelse. I båda fallen krävs tillstånd av Finansinspektionen för att få bedriva verksamheten och bolagen står under tillsyn av inspektionen. God kreditvärdighet utgör en grundläggande förutsättning för dessa bolags existens. Verksamheten kännetecknas vidare av att bolagen dagligen medverkar i ett stort antal finansiella affärer, ofta avseende betydande värden. I de lagar som reglerar bolagens verksamhet ställs speciella krav på att rörelsen skall bedrivas på ett sunt sätt. Bolagen omfattas också – liksom bankerna – av särskilda regler om kapitaltäckning. Mot bakgrund av de angivna omständigheterna torde reglerna om företagsrekonstruktion inte – på ett verkningsfullt sätt – kunna tillämpas på verksamhet som bedrivs av kreditmarknadsbolag och värdepappersbolag. I huvudsak samma synpunkter kan anföras beträffande clearingorganisationer som bedriver sådan verksamhet som regleras i lagen (1992:543) om börs- och clearingverksamhet och den verksamhet som bedrivs att Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag (se aktiekontolagen [1989:827] och lagen [1989:829] om Värdepapperscentralen VPC Aktiebolag). Det bör därvid anmärkas att en börs eller en auktoriserad marknadsplats kan som sidoverksamhet bedriva clearingverksamhet (4 kap. 5 § och 7 kap. 2 § lagen om börs- och clearingverksamhet). En börs eller auktoriserad marknadsplats som bedriver clearingverksamhet omfattas av nu diskuterade undantag för bl.a. clearingorganisation. Kreditmarknadsbolag, värdepappersbolag, clearingorganisationer och värdepapperscentralen bör enligt regeringens mening undantas från den nya lagens tillämpningsområde. Den slutliga utformningen av detta undantag skiljer sig i viss mån från *Lagrådets* förslag. Denna annorlunda utformning innebär också att den av *Lagrådet* förordade punkten 3 i övergångsbestämmelserna till lagen om företagsrekonstruktion inte är nödvändig.

I anslutning till det nyss sagda kan också övervägas om, och i så fall i vilken utsträckning, gäldenärer vars verksamhet i någon form är offentligrättsligt reglerad skall kunna bli föremål för rekonstruktion. Det är därvidlag fråga om betydande gränsdragningsproblem. En i offentligrättslig lag reglerad verksamhet torde knappast låta sig rekonstrueras i sak. Möjligen kan bedömningen vara en annan när det gäller t.ex. en kommuns frivilliga åtaganden. I avvaktan på att de nu antydda frågorna kan bli föremål för mera ingående överväganden föreslår vi att sådan verksamhet vari staten, kommuner och motsvarande rättssubjekt har ett bestämmande inflytande undantas från rekonstruktionslagens tillämpningsområde.

Prop.
s. 66

5.3 Vem skall kunna ansöka om företagsrekonstruktion?

Regeringens förslag: Rätt att ansöka om företagsrekonstruktion har gäldenären och dennes borgenärer. Om en borgenär ansöker om företagsrekonstruktion, får ansökan emellertid bifallas endast om gäldenären har medgett den.

Utredningens förslag: Överensstämmer i det väsentliga med regeringens.

Remissinstanserna: Ett antal remissinstanser, bland dem *Svea hovrätt*, *Luleå tingsrätt*, *kronofogdemyndigheterna i Stockholms och Kronobergs län*, *NUTEK* och *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet*, ifrågasätter om en borgenär bör ges rätt att ansöka om företagsrekonstruktion mot bakgrund av att en sådan ansökan enligt utredningens förslag inte kan bifallas utan gäldenärens samtycke. *Sveriges Advokatsamfund* tillägger att, om en borgenär ges rätt att ansöka om rekonstruktion, risken är stor att en sådan ansökan kan användas som ett led i ett rent indrivningsförfarande.

Företags-
rekon-
struktion

Skälen för regeringens förslag: När det gäller frågan om vem som skall vara behörlig att ansöka om företagsrekonstruktion bör först övervägas om ett beslut om företagsrekonstruktion skall fordra gäldenärens samtycke. I den frågan finns det anledning att fästa uppmärksamhet på den grundläggande skillnaden mellan konkurs och företagsrekonstruktion. I konkurs är det fråga om att när en av lagstiftaren given situation – insolvens – är för handen även tvångsvis kunna avveckla en näringsverksamhet för att tillvarata borgenärernas intressen. Företagsrekonstruktion är däremot väsentligen ett erbjudande om bistånd till företaget.

Genom en företagsrekonstruktion erbjuds således en gäldenär ett rådrum, under vilket han med kvalificerad rådgivning ges möjlighet att bedöma sina framtidsutsikter. Det förefaller tämligen utsiktslöst att ett sådant förfarande skulle kunna genomföras utan gäldenärens aktiva medverkan. Även om det ingalunda alltid är självklart, får det också förutsättas att det i flertalet fall kommer att vara samma ställföreträdare för ett gäldenärsföretag som kommer att fortsätta att driva det rekonstruerade företaget. Det bör därför, som utredningen har föreslagit, inte komma i fråga att besluta om företagsrekonstruktion utan att gäldenären i någon form förklarat att han är villig att påbörja en sådan. En ansökan som görs av en borgenär och som inte följs av ett medgivande från gäldenärens sida skall alltså inte kunna bifallas. Om ansökan bestrids av gäldenären förfaller ansökan och ärendet skall avskrivras från vidare handläggning (se vidare författningskommentaren till 2 kap. 6 och 9 §§).

Prop.
s. 67

Mot bakgrund av detta ställningstagande kan det i och för sig ifrågasättas, som också några remissinstanser har gjort, om det över huvud taget är meningsfullt att tillåta att en ansökan om företagsrekonstruktion görs inte bara av gäldenären själv utan också av en borgenär. Det finns då anledning att åter erinra om institutets främsta syfte, nämligen att på ett så tidigt stadium som möjligt av en negativ utveckling för ett företag ge möjlighet – och incitament – till nödvändiga förändringar i företagets verksamhet för att stärka dess lönsamhet. I många fall kommer givetvis gäldenären själv (eller dennes ställföreträdare) att iaktta tecknen på begynnande ekonomiska svårigheter och därför kunna ta initiativ till rekonstruktion. Samtidigt torde det förekomma åtskilliga fall där gäldenären på grund av bristande resultatuppföljning inte tillräckligt väl ser de negativa tecknen eller till följd av överoptimism inte förmår att tolka tecknen rätt. I en sådan situation är det viktigt att gäldenärens medkontrahenter kan ta ett initiativ. Ett sådant initiativ bör visserligen inte kunna drivas igenom mot gäldenärens vilja men väl uppmärksamma denne på företagets ekonomiska svårigheter, eller åtminstone på borgenärernas bedömning av företagets situation, och på de möjligheter som institutet företagsrekonstruktion erbjuder. Eftersom reformens främsta syfte är att bereda möjlighet till företagsrekonstruktion i ett tidigt skede framstår det som angeläget att flera aktörers bedömning av ett företags situation tillåts initiera, om än inte utlösa, en företagsrekonstruktion.

Det är alltså regeringens uppfattning att en borgenär skall kunna ansöka om företagsrekonstruktion för ett gäldenärsföretag. Även när det gäller att denna rätt inte skall kvalificeras till att enbart gälla vissa borgenärer, t.ex. med en fordran av viss storlek, delar regeringen utredningens bedömning. En begränsning av kretsen ansökningsberättigade borgenärer skulle visserligen syfta till att undvika de kostnader och nackdelar som kan uppstå genom illa underbyggda ansökningar från någon borgenärs sida. Men för det första bör risken inte vara särskilt stor för att en borgenär med en mindre fordran utan skäl ansöker om företagsrekonstruktion för gäldenärsföretaget. Den omedelbara effekten för en sådan borgenär av ett beslut om företagsrekonstruktion är ju endast att han kommer att sakna rätt att tilltvinga sig betalning för sin fordran. För det andra finns det vissa faktorer som bör motverka missbruk av ansökningsrätten. Det gäller dels kraven på en ansöknings innehåll och domstolens prövning av den, dels att en ogrundad ansökan om företagsrekonstruktion – liksom är fallet vid konkursansökningar – bör kunna föranleda skadeståndsansvar. Regeringen anser av nu anförda skäl att kretsen ansökningsberättigade borgenärer inte bör begränsas. För att ansökningsrätt skall föreligga bör det således vara tillräckligt att ett fordringsförhållande visas föreligga, dvs. en borgenär som ansöker om företagsrekonstruktion måste kunna visa att han verkligen har en fordran mot gäldenärsföretaget.

Prop.
s. 68

Utredningen har slutligen föreslagit att det liksom vid konkurs bör gälla vissa inskränkningar i initiativrätten med hänsyn till borgenärs innehav av säkerhet. Innehar han en betryggande säkerhet, bör krävas att det finns risk för att hans rätt är i fara. Initiativrätt bör enligt utredningen inte heller finnas om tredje man erbjuder betryggande säkerhet. Regeringen anser för sin del att en sådan begränsning i rätten att ansöka inte bör gälla. Företagsrekonstruktion är ett instrument för att återställa lönsamheten hos ett företag med betalningssvårigheter. Företagsrekonstruktion sker därför primärt i gäldenärens intresse, vilket naturligtvis inte utesluter att det också – i vart fall på något längre sikt – är till borgenärskollektivets fördel. Konkurs däremot har ett mera omedelbart och direkt syfte att skydda de borgenärer vars rätt är i fara. Det bör mot den bakgrunden inte uteslutas att en borgenär kan visa att ett företag har svårigheter att betala sina förfallna skulder; även om borgenärens egen säkerhet är fullgod eller om en tredje man inskrider och ställer säkerhet för just den ansökande borgenärens fordran. Borgenären bör alltså även i sådana fall kunna ansöka om företagsrekonstruktion avseende gäldenären.

5.4 Kraven på ansöknigen och domstolens formella prövning

Regeringens förslag: Ärenden om företagsrekonstruktion handläggs vid allmän domstol. I den mån lagen om företagsrekonstruktion inte innehåller några särskilda bestämmelser om handläggningen skall bestämmelserna i lagen om handläggning av domstolsärenden tillämpas. Om det under en företagsrekonstruktion beslutas att inleda ackordsförhandling skall dock en sådan handläggas med tillämpning av rättegångsbalkens bestämmelser om rättegången i tvistemål.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: I de flesta yttranden tillstyrks eller riktas i vart fall inte några invändningar mot utredningens förslag. I några remissyttranden diskuteras kraven på innehållet i främst en gäldenärs ansökan om företagsrekonstruktion. *Statens jordbruksverk*, *Stockholms Handelskammare* och *Företagarnas Riksorganisation* anför att kraven på innehållet i en ansökan bör ställas högre än utredningen har gjort. Jordbruksverket påpekar att det annars finns en risk att reglerna utnyttjas som ett medel att erhålla uppskov med betalningar. *Sveriges Redovisningskonsulters Förbund* menar å andra sidan att kraven på innehållet i en ansökan inte bör sättas så högt att det förutsätter kontakter med borgenärerna innan ansökan görs. Sådana kontakter kunde riskera att leda till förhastade säraktioner från borgenärernas sida.

Riksskatteverket anför att ett förfarande som i så hög grad bygger på frivillighet inte behöver handläggas av domstol utan hellre av tillsynsmyndigheterna i konkurs. Verket anser också att, om handläggningen skall ske vid domstol, det inte finns skäl att hålla förhandling när ansökan görs av borgenär. *Jönköpings tingsrätt* hör till dem som anser att de uppgifter som föreslås handläggas av tingsrätt inte till alla delar står i överensstämmelse med strävandena mot en mera renodlad konfliktlösningsroll för domare och domstolar. Tingsrätten anser att bl.a. arvode till rekonstruktören bör kunna fastställas av tillsynsmyndighet i konkurs. *Kronofogdemyndigheten i Stockholms län, Sveriges Industriförbund, Svenska Arbetsgivareföreningen, Grossistförbundet Svensk Handel och Företagarnas Riksorganisation* anser att det bör övervägas att förstärka tingsrätterna med ekonomisk expertis i ärenden om företagsrekonstruktion. *Kronofogdemyndigheten* tillägger att alternativ till handläggning vid tingsrätt kan vara att inrätta en särskild konkursmyndighet eller att låta ärenden om företagsrekonstruktion handläggas av en särskild nämnd inom tingsrättsorganisationen.

Prop.
s. 69Företags-
rekon-
struktion

Domstolsverket påpekar att tingsnotarie inte bör tilläggas behörighet att besluta i ärenden om företagsrekonstruktion. *Svenska Inkassoföreningen* anför att det bör klargöras att hinder inte möter mot att kreditupplysningsföretag från domstolar och registermyndigheter inhämtar, lagrar, publicerar och utlämnar uppgifter om företagsrekonstruktion.

Skälen för regeringens förslag: Det kan redan inledningsvis finnas anledning att beröra frågan om handläggningen av ärenden om företagsrekonstruktion bör ske vid domstol eller, som ett par remissinstanser föreslagit, vid annan myndighet.

Det står i den frågan klart att ett beslut om företagsrekonstruktion har betydande rättsverkningar, framför allt vad gäller borgenärernas rättsställning. Ett beslut om företagsrekonstruktion medför bl.a. att de under viss tid kommer att sakna rätt att göra sina fordringar gällande med hjälp av de exekutiva förfaranden som annars står till buds (se vidare avsnitt 6.1). Ett sådant beslut är därför av den karaktären att det bör fattas av en opartisk och oberoende domstol. En sådan ordning torde också följa av föreskrifterna i Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. I konventionens artikel 6 föreskrivs att var och en, när det gäller att pröva bl.a. hans civila rättigheter och skyldigheter, har rätt till en opartisk och offentlig rättegång inför en oavhängig och opartisk domstol. Konventionen har, med verkan från och med den 1 januari 1995, inkorporerats i den svenska rättsordningen (prop. 1993/94:117, bet. 1993/94:KU24, rskr. 1993/94:246 och bet. 1994/95:KU5, rskr. 1994/95:11). Även vissa av de beslut som kan behöva fattas under förfarandet, som att medge undantag från utmätningsförbudet (se avsnitt 6.1), liksom beslut om att företagsrekonstruktionen skall upphöra, kan på motsvarande sätt anses påverka enskildas rättigheter av privat natur.

I ärenden om skuldsanering sker den inledande handläggningen vid kronofogdemyndighet, trots att viktiga rättsverkningar är knutna även till det förfarandet. Ett skäl för den lösningen var att den huvudsakliga delen av utredningen i ärendet skall ske vid kronofogdemyndigheten. I en företagsrekonstruktion sker utredningen genom en fristående rekonstruktör. De rättsverkningar som följer av ett beslut om att inleda skuldsanering är inte heller lika långt gående som rättsverkningarna av ett företagsrekonstruktion beslutas. Så utgör skuldsanering t.ex. inte hinder mot att försätta gäldenären i konkurs. Den nödvändiga möjligheten till domstolskontroll i skuldsaneringsförfarandet finns därför i stället genom att kronofogdemyndighets beslut att inleda skuldsanering kan överklagas till tingsrätt.

Prop.
s. 70

Enligt regeringens mening talar, mot den redovisade bakgrunden, övervägande skäl för att domstol bör ha huvudansvaret för handläggningen av ärenden om företagsrekonstruktion.

Däremot kräver, som utredningen har anfört (bet. s. 378), det obligatoriska borgenärssammanträdet inte i och för sig rättens medverkan. Men vid sammanträdet kan frågor som kräver rättens ställningstagande komma att aktualiseras, som t.ex. att

avbryta förfarandet eller att byta rekonstruktör. Det framstår då, som också utredningen har funnit, som en onödig omgång att dela på funktionerna mellan domstol och en förvaltningsmyndighet. Även det obligatoriska borgenärssammanträdet bör därför enligt regeringens mening äga rum vid domstol. Också frågan om arvode till rekonstruktören bör prövas av domstol.

Regeringen anser således att ärenden om företagsrekonstruktion i deras helhet bör handläggas vid domstol och då på grund av ärendenas karaktär naturligen vid tingsrätt.

Utredningen har inte föreslagit att någon särskild sekretess skall gälla vid handläggning av ärenden om företagsrekonstruktion hos domstol. Som utredningen har framhållit gäller inte heller sekretess för ackords- och konkursärenden. Även regeringen anser för sin del att det för närvarande saknas skäl att anta att möjligheten till allmän insyn skulle i sådan grad försvåra en företagsrekonstruktion att en särskild sekretessregel är nödvändig. Det finns emellertid anledning att framhålla att enligt 8 kap. 17 § sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess hos domstol i mål eller ärende i domstolens rättskipande eller rättsvårdande verksamhet för uppgift om enskilda affärs- eller driftförhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör lider avsevärd skada om uppgiften röjs. Regeln bör t.ex. kunna tillämpas i fall där en företagshemlighet skulle röjas om uppgiften lämnas ut. Även om kravet på att den skada som kan uppkomma genom ett röjande skall vara avsevärd begränsar sekretessregelns tillämpningsområde, finns ändå en möjlighet att i ärenden om företagsrekonstruktion sekretessbelägga sådana uppgifter om ett gäldenärsföretag vilkas spridande mera kännbart skulle kunna skada företaget.

När det gäller gäldenärens uppgifter om sin ekonomi finns det knappast anledning att ställa kraven högre än utredningen gjort. Något kvalificerande krav på gäldenärens betalningssvårigheter ställs ju inte. Någon rättens närmare materiella prövning kan därför knappast vara nödvändig i den delen. Det finns då inte heller skäl att ytterligare precisera gäldenärens redovisningsskyldighet i fråga om sin ekonomi. Vi återkommer till detta i avsnitt 5.5. En annan sak är att det många gånger torde vara nödvändigt att gäldenären redan i samband med ansökan ger in ett visst underlag för bedömningen av om syftet med en företagsrekonstruktion kan uppnås.

Med hänsyn bl.a. till det resonemang som nu har förts finns det inte, såsom föreslagits av några remissinstanser, anledning att rätten i ärenden om företagsrekonstruktion skall ha någon särskild sammansättning, exempelvis ha inslag av ekonomisk expertis.

Utredningen föreslår, i likhet med vad som gäller i konkursärenden, att rättegångsbalkens regler om tvistemål skall tillämpas på förfarandet i den mån lagen om företagsrekonstruktion inte innehåller några särskilda bestämmelser. En företagsrekonstruktion utgörs emellertid väsentligen av vad som brukar benämnas frivillig rättsvård, även om det kan sägas vara fråga om en avancerad form av sådan rättsvård. Det vore därför mest följdriktigt att låta bestämmelserna i lagen (1946:807) om handläggning av domstolsärenden vara tillämpliga på förfarandet i den mån särskilda förfarandebestämmelser inte finns i lagen om företagsrekonstruktion. En sådan lösning har också valts vad gäller handläggningen hos tingsrätt av från kronofogdemyndighet överklagade utskömningsmål (se prop. 1992/93:216 s. 76 f.) liksom för tingsrätts handläggning av ärenden enligt skuldsaneringslagen (se prop. 1993/94:123 s. 225). Det är därför enligt regeringens mening konsekvent att även i detta fall låta ärendelagens bestämmelser komplettera lagen om företagsrekonstruktion vad gäller förfarandet vid domstolarna.

Ett förslag till en helt ny ärendelag har nyligen remissbehandlats. En proposition i ämnet med ikraftträdande den 1 juli 1996 beräknas föreläggas riksdagen under hösten.¹ Förslaget är i stora delar utformat efter mönster av förvaltningsprocesslagen (1971:291). Ett av skälen till att ärendelagen reformeras är att tillgodose behovet av

¹ Förslaget ledde fram till lag (1996:242) om domstolsärenden [red.anm.].

en flexibel handläggningsordning för mer kvalificerade domstolsärenden som efterhand har lagts på tingsrätterna att handlägga. En ny ärendelag föränleder endast smärre följdändringar i den här föreslagna lagen om företagsrekonstruktion.

Om det under en företagsrekonstruktion beslutas att inleda en ackordsförhandling är en sådan i betydligt större grad kontradiktoriskt präglad, dvs. det är fråga om att träffa bindande avgöranden sedan företrädare för motstående intressen fått föra fram sin sak. Det är därför naturligt att den delen av förfarandet handläggs med tillämpning av rättegångsbalkens regler om dispositiva tvistemål. I dag handläggs också ackordsärenden enligt dessa regler. Några skäl att ändra på detta har inte framkommit.

När det gäller frågan om tingsnotaries behörighet bör handläggning av ärenden om företagsrekonstruktion inte ingå bland de göromål som en notarie enligt 19 § tingsrättsinstruktionen (1979:572) kan förordnas att handlägga. Däremot kan det knappast heller sägas att sådana ärenden alltid är vidlyftiga, svåra eller av någon annan orsak kräver särskild erfarenhet och därmed uttryckligen bör undantas från lagmannens behörighet att enligt 20 § instruktionen förordna en notarie när det finns särskilda skäl till det.

Vad så slutligen angår den av Svenska Inkassoföreningen väckta frågan om inhämtande av kreditupplysningar kan konstateras endast att kreditupplysningsverksamhet med iakttagande av föreskrifterna i kreditupplysningslagen (1973:1173) måste kunna avse även upplysningar som hänför sig till företagsrekonstruktion.

Prop.
s. 72

Företags-
rekon-
struktion

5.5 Domstolens materiella prövning

Regeringens förslag: Rättens materiella prövning av en ansökan om företagsrekonstruktion inriktas i första hand mot en bedömning av om en rekonstruktion kan ha utsikter att lyckas.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser lämnar förslagen i denna del utan erinran. Flera poängterar dock vikten av att prövningen görs noggrant så att ett förfarande inte inleds när reella förutsättningar att lyckas med en rekonstruktion saknas. *Sveriges Ackordscentraler* anser dock att rättens prövning av en ansökan om företagsrekonstruktion med nödvändighet måste bli summarisk, men att det kan godtas eftersom en reell prövning kommer att äga rum vid det borgenärssammanträde som skall hållas kort tid efter beslut om företagsrekonstruktion.

Skälen för regeringens förslag: I avsnitt 5.1 har föreslagits att det som en förutsättning för företagsrekonstruktion skall vara tillräckligt att gäldenären vid tiden för ansökningen inte kan betala sina förfallna skulder, dvs. att han är illikvid. Denna förutsättning är givetvis viktig men normalt inte avgörande för om en ansökan om företagsrekonstruktion skall bifallas. Desto större vikt för avgörandet av om en företagsrekonstruktion skall komma till stånd bör då läggas vid en bedömning av om en sådan kan bli framgångsrik. En given utgångspunkt måste vara att, av hänsyn till borgenärerna, söka undvika att företagsrekonstruktion beslutas utan att det verkligen finns fog för det.

Mot den bakgrunden kunde det finnas skäl att ha högt ställda krav på en ansökan om företagsrekonstruktion och på rättens prövning av ansökan. Utredningen har emellertid ansett att rättens prövning av en ansökan om företagsrekonstruktion måste bli relativt summarisk och av i huvudsak formell natur. Utredningen har vidare förordat att gäldenären till sin ansökan bör foga en kort redogörelse för sin ekonomi och för vad som lett fram till betalningssvårigheterna, en uppgift om utsikten till rekonstruktion och till uppgörelse med borgenärerna samt ett förslag till rekonstruktör med behövliga uppgifter om dennes lämplighet för uppdraget. En sökande borgenär bör, enligt utredningen, lämna uppgift om sin fordran och om de omständigheter på vilka han grundar sin begäran liksom ett motiverat förslag till rekonstruktör.

Prop.
s. 73

Den mera grannliga bedömningen torde i stället avse om det finns objektiva förutsättningar för att en företagsrekonstruktion kan leda till en rekonstruktion av företaget och om gäldenären verkligen har avsikt och förmåga att fullfölja en rekonstruktion. Det är genom den bedömningen som det kan undvikas att gäldenärer som endast avser att utverka ett betalningsansökan kommer i fråga för beslut om företagsrekonstruktion. Samtidigt står det klart att det knappast är möjligt att redan vid tiden för ansökan om företagsrekonstruktion begära att gäldenären skall presentera ett fullödigt underlag för en sådan bedömning. Därtill kommer att, som antytts ovan, företagsrekonstruktion borde kunna komma i fråga i en del fall då det vid tiden för ansökan inte säkert kan bedömas om företagets situation är sådan att det bör avvecklas genom konkurs eller om det finns förutsättningar för rekonstruktion. Till slut torde rättsens prövning i denna del ofta få komma att inskränkas till att konstatera dels att gäldenären presenterat en preliminär plan för en kommande rekonstruktion, dels att den planen i vart fall inte saknar realism samt dels att gäldenären har föreslagit en rekonstruktör som kan godtas av borgenärerna.

Det finns mot den bakgrunden anledning betona att ett beslut om en företagsrekonstruktion enligt vårt förslag tämligen omgående kommer att följas av flera möjligheter att bedöma om företagsrekonstruktionen bör få fortgå. Det gäller den bedömning som den av domstolen utsedde rekonstruktören har att göra liksom den bedömning som kan göras vid det borgenärssammanträde som enligt huvudregeln skall äga rum inom tre veckor från beslut om företagsrekonstruktion (se vidare avsnitt 7.1). Om rekonstruktören eller en borgenär begär det och rätten finner att rekonstruktionen saknar ett rimligt ändamål, skall företagsrekonstruktionen avslutas. Även om rättens inledande prövning inte kan bli av det mera ingående slaget kommer det således att tämligen omgående efter ett beslut om företagsrekonstruktion finnas ett mera allsidigt underlag för att avgöra om företagsrekonstruktionen bör fortsätta.

När det är fråga om en ansökan av en borgenär bör rättens prövning bli av väsentligen samma karaktär som då gäldenären själv ansöker, möjligen med den skillnaden att domstolens underlag vad gäller gäldenärens ekonomi kan vara magrare. I de fallen tillkommer endast en prövning av att den sökande verkligen står i ett fordringsförhållande till gäldenären samt av att erforderligt medgivande av gäldenären finns.

Prop.
s. 74

6 Rättsverkningar av att företagsrekonstruktion beslutas

6.1 Hinder mot special- och generalexekution m.m.

Regeringens förslag: Under en företagsrekonstruktion råder ett principiellt förbud för borgenärerna att få gäldenären försatt i konkurs liksom att tvångsvis driva in sina fordringar genom t.ex. utmätning eller betalningssäkring. En borgenär kan emellertid få bifall till en konkursansökan eller utverka att rätten beslutar om lämpliga åtgärder till hans skydd, om han kan visa att hans rätt är i fara till följd av att gäldenären vidtar eller underlåter att vidta vissa åtgärder.

Utredningens förslag: Överensstämmer i det väsentliga med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har uttalat sig i frågan är ense om att, för att möjligheterna till rekonstruktion skall kunna utredas, gäldenären under det förfarande en företagsrekonstruktion utgör måste vara freds mot exekutiva förfaranden och liknande säranktioner från enskilda borgenärs sida.

Kronofogdemyndigheten i Stockholms län påpekar att den domstol som har att meddela beslut om betalningssäkring och kvarstad kan sakna kännedom om att en företagsrekonstruktion pågår. Det borde därför vara tillräckligt att förbjuda verkställighet av sådana beslut. *Sveriges Redovisningskonsulters Förbund* betonar att utmätningförbudet så långt som möjligt bör gälla i lika mån för samtliga kategorier av fordringshavare och att utredningen inte närmare har angett varför fordringshavare med handpanträtt enligt utredningens förslag skall undantas från utmätningförbudet. *Kronofogdemyndigheten i Malmöhus län* anser att i de fall en fordringshavare med rät-

tens medgivande kan få utmätning till stånd, dvs. borgenärer med annan panträtt än handpanträtt eller företagshypotek, borde också kvarstad kunna meddelas. *Skattemyndigheten i Stockholms län* anför att skattemyndigheten ansöker om betalningssäkring endast när det finns skäl att anta att den skattskyldige avser att undandra tillgångar eller på annat sätt försvåra betalning. Den kategorin företag bör inte komma i fråga för företagsrekonstruktion. Betalningssäkring bör därför kunna ske, i vart fall med rättens medgivande, trots att företagsrekonstruktion har beslutats. Om betalningssäkring har beslutats bör företagsrekonstruktionen upphöra. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet* ifrågasätter om inte återtagande av avbetalningsgods och utmätning av fast egendom borde samordnas bättre med reglerna om konkurs.

Skälen för regeringens förslag: Företagsrekonstruktion är som sagt avsett för gäldenärer som är illikvida. Frågan inställer sig då om gäldenären under förfarandet bör vara skyddad mot att hans borgenärer tvångsvis försöker få betalt för sina fordringar. Vi behandlar i avsnitt 6.2 frågan om gäldenärens rätt att under företagsrekonstruktionen betala skulder som har uppkommit dessförinnan. Utredningen har utgått från att företagsrekonstruktion bör innefatta ett betalningsansvänd, eller med andra ord ett moratorium, under den tid förfarandet pågår beträffande de skulder som gäldenären ådragit sig innan beslut om företagsrekonstruktion meddelades.

Även regeringen finner det för sin del både naturligt och nödvändigt att en gäldenär under en företagsrekonstruktion är skyddad mot säranktioner från borgenärernas sida. Företagsrekonstruktion skall ju äga rum i såväl gäldenärens som borgenärernas intresse. Borgenärernas främsta intresse torde ligga däri att de efter en framgångsrik rekonstruktion åter kan göra affärer med en avtalspart som är både likvid och solvent. Avsikten är också att borgenärerna fortlöpande skall äga insyn i och kunna påverka det förfarande som en företagsrekonstruktion utgör. Mot bakgrund av det gemensamma borgenärsintresse som sålunda finns framstår det som rimligt att en enskild borgenär inte skall tillåtas att genom säranktioner äventyra möjligheterna till en framgångsrik rekonstruktion. Den enskilde borgenärens kortsiktiga intresse av att driva in sin egen fordran måste således temporärt få stå tillbaka för hela borgenärskollektivets intresse av att kunna återskapa lönsamma affärsrelationer med gäldenärsföretaget.

Utgångspunkten är alltså att gäldenären under företagsrekonstruktionen skall vara fredad mot alla slag av säranktioner från borgenärernas sida. Ett sådant principiellt förbud mot säranktioner bör i lika mån gälla för samtliga borgenärskategorier, oavsett vilket slag av fordran eller säkerhet de må ha.

Det står till en början klart att under företagsrekonstruktionen måste ett temporärt konkurshinder gälla. Själva grundtanken med företagsrekonstruktion är ju att det skall utgöra ett alternativ till konkurs. Så länge det bedöms som att förutsättningar finns för rekonstruktion bör det därför i princip vara uteslutet att en enskild borgenär skall kunna få gäldenären försatt i konkurs under företagsrekonstruktionen. Det innebär att en borgenärs konkursansökan som sker sedan beslut om företagsrekonstruktion meddelats skall förklaras vilande. En regel om det bör införas i konkurslagen. Det är domstolens uppgift att självmant ta upp saken när de förutsättningar som föranlett vilandeförklaringen inte längre är för handen, dvs. när företagsrekonstruktionen har avslutats. Däremot bör bedömningen vara en annan om gäldenären själv skulle komma att anse att förutsättningar för rekonstruktion saknas och att därför konkurs framstår som enda utvägen. En gäldenärens egen konkursansökan bör således kunna bifallas och företagsrekonstruktionen därmed upphöra.

Vad så gäller borgenärs rätt till utmätning för fordran gör sig de ovan nämnda synpunkterna på behovet av ett moratorium för gäldenärsföretaget starkt gällande. Det framstår som tämligen självklart att en möjlighet för en enskild borgenär att tvångsvis ta gäldenärsföretagets tillgångar i anspråk för enskilda fordringar kan riskera att allvarligt störa eller t. o. m. ointetgöra ett rekonstruktionsförsök. Utredningen anför i

Företagsrekonstruktion

Prop. s. 75

Prop. s. 76

frågan om även borgenärer med särskild förmånsrätt bör omfattas av ett principiellt utmättningsförbud (bet. s. 357) att

”Det är tydligt att ett försök att rekonstruera ett företags verksamhet knappast kan lyckas, om tillgångar som är väsentliga för rörelsens fortsatta drift undandras gäldenärens disposition genom att en borgenär med någon form av säkerhetsrätt till egendomen tvångsvis tar denna i anspråk för att få ut betalning för sin fordran. Om t. ex. ett tillverkningsföretag för sin verksamhet är beroende av lokaler på en fastighet som gäldenären äger, kan en separat indrivningsåtgärd av en kreditgivare som till säkerhet för sin fordran har panträtt i fastigheten knappast främja strävanden att hitta någon ny form för verksamheten. Och på motsvarande sätt kan rekonstruktionstanken gå om intet, om borgenärer med hypotekarisk säkerhet – dvs. säkerhetsrätter där gäldenären har kvar besittningen till egendomen, såsom vid företagshypotek – i ett kritiskt skede söker betalning ur säkerhetsunderlaget, trots att gäldenären har behov av detta för att kunna fortsätta rörelsen”.

Utredningen redovisar också att det i de utländska rättssystem som den har studerat genomgående ingår mer eller mindre långt gående inskränkningar i säkerhetshavarnas möjligheter att ta säkerheten i anspråk under en företagsrekonstruktion liksom att det inte är känt för utredningen att det medfört besvärande följder för den borgenärskategorin eller för kreditgivningen till företagare. Utredningen finner mot den angivna bakgrunden för sin del att det är naturligt att även borgenärer med bästa prioritet dras in i förfarandet.

Regeringen vill betona att ett generell indrivningsförbud endast medför att borgenärerna tvingas avvakta att möjligheterna till rekonstruktion övervägs. Ett sådant generellt förbud bör ha avgörande betydelse för möjligheterna till en framgångsrik rekonstruktion. Genom ett beslut om företagsrekonstruktion stoppas således ”kapplöpningen” mellan gäldenärens borgenärer. De får därefter räkna med att få betalt för sina fordringar genom det ackord som normalt ingår i företagsrekonstruktionen eller, om rekonstruktionen inte kan genomföras, i gäldenärens efterföljande konkurs. Regeringen delar således utredningens bedömning som inte heller i denna del mött några invändningar under remissbehandlingen.

Under företagsrekonstruktionen får alltså utmätning inte ske. Detsamma bör, som utredningen har föreslagit, i lika mån gälla beträffande betalningssäkring, handräckning enligt lagen (1978:599) om avbetalningsköp mellan näringsidkare m. fl., återtagande genom verkställighet av dom, kvarstad samt andra verkställighetsåtgärder enligt 16 kap. utsökningsbalken. Samtliga nu nämnda åtgärder medför ju att en enskild borgenär – eller staten som skatteborgenär – söker att tvångsvis tillgodose sin egen fordran och att en pågående företagsrekonstruktion kan påverkas negativt.

Frågan återstår om några undantag bör göras från nu angivna principer. Utredningen föreslår undantag av två slag.

Ett undantag gäller borgenärer som innehar säkerhet av visst slag, nämligen handpanträtt. För en fordran förenad med handpanträtt skall enligt utredningens förslag borgenären inte alls vara förhindrad att få utmätning.

Ett annat undantag gäller vissa fall då borgenärens rätt är i fara. Utredningen föreslår här *de/s* att konkurs skall kunna beslutas om det finns särskilda skäl anta att borgenärs rätt är i fara, *de/s* att utmätning skall kunna komma till stånd efter rättens medgivande för borgenär som har annan panträtt än handpanträtt och för borgenär som har företagshypotek till säkerhet för sin fordran, om det finns risk för att säkerhetens värde avsevärt försämras till följd av gäldenärens handlande.

När det gäller förslaget att undanta borgenärer med säkerhet i handpanträtt i gäldenären tillhörig egendom har utredningen inte motiverat det särskilt. Det kan dock sägas att de skäl som motiverar verkställighetsförbudet inte alls gör sig gällande beträffande sådan gäldenärens egendom som omfattas av handpanträtt eftersom den egendomen inte befinner sig i hans besittning. Det finns då skäl att anta att den inte

heller är nödvändig för rörelsens bedrivande och att det således knappast finns något bärande skäl att hindra borgenär att ta sådan pant i anspråk. Detsamma bör – som *Lagrådet* har påpekat (se bil. 5 vid 2 kap. 17 §) – gälla en borgenär som till säkerhet för sin fordran har retentionsrätt i gäldenärens tillhörig egendom.

Lagrådet har också uppmärksammat att det i det remitterade förslaget inte tagits upp någon föreskrift om förbud mot införsel under rekonstruktionsförfarandet; en fråga som endast kan bli aktuell då gäldenären är en fysisk person (se bil. 5 vid 2 kap. 17 §). Införsel avseende underhållsbidrag bör kunna ske även under företagsrekonstruktionen, medan däremot införsel för skatter inte skall kunna ske. Såsom *Lagrådet* förordar bör detta komma till uttryck i lagen om företagsrekonstruktion. Riksdagen har nyligen bifallit regeringens förslag att per den 1 april 1996 avskaffa institutet införsel (jfr prop. 1994/95:49, 1994/95:LU6, rskr. 1994/95:172 och SFS 1995:298). Mot bakgrund härav bör bestämmelserna utformas så att verkställighet av fordringar avseende underhållsbidrag kan ske, trots ett pågående rekonstruktionsförfarande. Härigenom uppnås att indrivning mot privatpersoner beträffande fordringar avseende just underhållsbidrag kan ske under rekonstruktionsförfarandet, oavsett formerna för dessa indrivningsåtgärder.

Beträffande den andra kategorin av föreslagna undantag kan det givetvis inte uteslutas att en gäldenär under en företagsrekonstruktion handlar så att en eller flera borgenärs rätt sätts i fara, t.ex. genom att han avhänder sig betydelsefull egendom som ingår i företagshypoteksunderlaget. I det följande (avsnitt 6.3) föreslår vi att gäldenären skall inhämta rekonstruktörens samtycke till vissa viktigare åtgärder. Det konstateras emellertid samtidigt att en åtgärd som gäldenären vidtar utan erforderligt samtycke inte enbart av det skälet kommer att sakna civilrättslig giltighet. Gäldenären behåller således i princip rådigheten över sin egendom under en företagsrekonstruktion, varför man inte kan bortse från risken för att han vidtar handlingar i strid med en eller flera borgenärs intressen. Som också konstateras i avsnitt 6.3 bör sanktionen mot sådana handlingar vara att företagsrekonstruktionen avslutas. Som en allmän regel bör gälla att förfarandet inte får fortgå till priset av att en borgenär med en betydande fordran på gäldenärsföretaget tvingas tåla att hans säkerhet i väsentlig mån försämrats.

Regeringen vill för sin del emellertid inte utesluta att det undantagsvis kan finnas fall då en enskild borgenärs rätt äventyras men då samtidigt ett beslut om att avsluta företagsrekonstruktionen kan framstå som en alltför drastisk åtgärd sedd från hela borgenärskollektivets synpunkt. Utredningens förslag om att det i sådana fall skulle vara möjligt för borgenärer med säkerhet i annan panträtt än handpanträtt eller i företagshypotek att med rättens medgivande få utmätning till stånd, skulle dock medföra en betydande risk för att egendom av väsentlig betydelse inte längre kan användas i gäldenärens verksamhet och att en rekonstruktion därigenom avsevärt försvåras. Om man, som vissa remissinstanser har förordat, dessutom skulle göra det möjligt att medge också andra slag av specialexekutiva åtgärder skulle man gå ifrån den viktiga principen om att alla fordringar skall behandlas lika. Den borgenär som kunde visa att det finns risk för att hans rätt är i fara skulle komma att bli tillgodosedd fullt ut medan övriga borgenärer skulle vara hänvisade till den utdelning som följer av ett ackord.

Regeringen är därför inte beredd att föreslå någon möjlighet att medge undantag från det principiella verkställighetsförbudet liksom inte heller från förbudet mot andra åtgärder av specialexekutiv karaktär. Behovet av skydd för en borgenär vars rätt är i fara bör i stället enligt regeringens mening kunna tillgodoses genom att rätten på borgenärens begäran – efter mönster av regleringen i 15 kap. 3 § rättegångsbalken – får besluta – även interimistiskt utan gäldenärens hörande (se 4 § tredje stycket ärendelagen) – om lämplig åtgärd för att säkerställa borgenärens rätt. *Lagrådet* har påpekat att möjligheten att besluta om åtgärder interimistiskt inte framgår tydligt, men *Lagrådet* har ändå inte haft något att erinra mot ståndpunkten att ärendelagens ovan angivna bestämmelse är tillämplig på sätt som har sagts. Enligt regeringens

Företags-
rekon-
struktion

Prop.
s. 78

mening är den generella hänvisning till ärendelagen som finns i den föreslagna lagen om företagsrekonstruktion (se 4 kap. 1 § första stycket) tillräcklig för att det nys sagda kan sägas framgå med erforderlig tydlighet och klarhet. Det förslag till en ny ärendelag som nyligen har remissbehandlats (se avsnitt 5.4) innehåller en motsvarande regel.

Rätten kan alltså besluta om åtgärder som så långt möjligt säkerställer borgenärens rätt utan att egendomen i fråga går förlorad för gäldenärens verksamhet. Tänkbara åtgärder kan vara att rätten t.ex. vid vite förbjuder gäldenären att företa en viss handling eller bestämmer att viss egendom skall ställas under särskild förvaltning. I det sist nämnda fallet förefaller det naturligt att rätten beslutar att anförtro förvaltningen åt rekonstruktören. Genom ett sådant beslut kan gäldenären fräntas sin rådgighet och rekonstruktören, i den utsträckning som följer av rättens beslut, ges en längre gående befogenhet än han annars har. Rättens beslut i dessa fall bör givetvis kunna verkställas. Som *Lagrådet* har påpekat bör det uttryckligen framgå av lagen (se författningskommentaren till 2 kap. 18 §).

Prop.
s. 79

Utredningen har också föreslagit att konkurs undantagsvis skall kunna beslutas under en företagsrekonstruktion även på ansökan av borgenär om det finns särskilda skäl anta att den sökandes rätt är i fara. Mot det förslaget kan det inte riktas någon invändning såvitt gäller principen om likabehandling av borgenärernas fordringar. Självfallet kan situationen någon gång vara den att en borgenärs rätt allvarligt äventyras och att någon lämplig åtgärd för att säkerställa hans rätt inte står till buds. En möjlighet är givetvis att domstolen då beslutar att låta företagsrekonstruktionen upphöra. Om övriga förutsättningar för att försätta gäldenären i konkurs är för handen, bör domstolen emellertid i den beskrivna situationen också kunna bifalla en borgenärs konkursansökan. Som vi redan har berört medför ju ett bifall till en konkursansökan, eftersom det är fråga om två förfaranden som inte kan pågå samtidigt, att företagsrekonstruktionen upphör. En undantagsregel av nu antytt slag bör tas in i konkurslagen.

För båda de nu berörda slagen av undantagsregler till skydd för borgenärerna – beslut enligt lagen om företagsrekonstruktion om åtgärd för att säkerställa borgenärs rätt och bifall till en borgenärs konkursansökan under pågående företagsrekonstruktion – bör krävas att faran för borgenärens rätt har sin grund i att det finns särskilda skäl att befara att gäldenären utan rekonstruktörens samtycke företar eller underlåter att vidta viss åtgärd. Härigenom kan tvister undvikas om huruvida rekonstruktörens olika åtgärder är ekonomiskt välgrundade.

Regeringen delar utredningens bedömning att det utöver vad som nu har föreslagits inte finns anledning att begränsa borgenärers möjligheter till processuella åtgärder mot ett gäldenärsföretag. Det är således inte aktuellt för svensk del att gå så långt som i t.ex. amerikansk rätt där det i princip inte är tillåtet att väcka talan mot ett företag under en företagsrekonstruktion.

6.2 Gäldenärens rådgighet

Regeringens förslag: Gäldenären är skyldig att samråda med rekonstruktören om den löpande förvaltningen och att inhämta dennes samtycke till vissa viktiga rättshandlingar. Gäldenären behåller emellertid i och för sig rådgigheten över sin egendom. Skulle gäldenären underlåta att inhämta samtycke när sådant föreskrivs kan det vara skäl att avsluta företagsrekonstruktionen. Avsaknad av samtycke från rekonstruktören medför inte att gäldenärens rättshandlingar blir ogiltiga.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser som yttrat sig i frågan är ense om att ett rekonstruktionsförfarande, till skillnad från konkurs, bör bygga på att gäldenären i princip behåller rådgigheten över sin egendom.

Kronofogdemyndigheten i Göteborgs och Bohus län och *NUTEK* utgår från att utredningens förslag innebär en viss inskränkning i gäldenärens rådgighet och anser att konsekvenserna härav för en styrelses ansvar och andra skadeståndsrättsliga frågor borde belysas. *Kronofogdemyndigheten i Kronobergs län* anser att även förändringar i driften av ett företag bör kräva rekonstruktörens samtycke. *Sveriges Redovisningskonsulters Förbund* menar att inskränkningar i gäldenärens rätt att förfoga över sin egendom är av betydelse för att rekonstruktören med tyngd skall kunna agera gentemot borgenärerna, särskilt i mindre företag. *Företagarnas Riksorganisation* anser att det finns behov av tvångsmedel för att förmå en gäldenär att följa rekonstruktörens råd och anvisningar, särskilt för att tillgodose rättssäkerheten för fordringsägare med små fordringar. *Sveriges Advokatsamfund* föreslår att det skall utgöras en särskild återvinningsgrund att gäldenären utan rekonstruktörens samtycke vidtar en åtgärd som enligt lagförslaget kräver sådant samtycke. *Grossistförbundet Svensk Handel* påpekar att det är viktigt att på denna punkt noga följa utvecklingen så att missbruk kan stävjas.

Prop.
s. 80

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet anser att det i lagtexten bör klargöras att rättshandlingar som gäldenären vidtar i strid med rekonstruktörens anvisningar inte blir ogiltiga, inte ens om motparten är i ond tro.

Skälen för regeringens förslag: I det nuvarande insolvensrättsliga systemet är det endast genom ett beslut om att försätta en gäldenär i konkurs som dennes rådgighet över sin egendom inskränks generellt. Om gäldenären inställer betalningarna eller ansöker om att en god man enligt ackordslagen skall utses behåller han sin rådgighet. Han kan driva sitt företag vidare, avhända sig tillgångar och ingå nya förbindelser. Rör det sig om en juridisk person behåller dess ledning rätten att teckna rörelsens firma. Vid godmansförordnanden skall gäldenären samråda med gode mannen (4 § ackordslagen), men den sanktion som är möjlig om han underlåter det är endast att ackordsförfarandet kan bringas att upphöra (7 § samma lag). Vid konkurs däremot får gäldenären inte alls råda över konkursboets tillgångar. Inte heller får han åta sig förbindelser som kan göras gällande i konkursen (3 kap. 1 § konkurslagen). Förvaltningen av konkursboet handhas av den som utses till konkursförvaltare.

I det praktiska rättslivet är emellertid, som utredningen framhåller (bet. s. 360 f), bilden av gäldenärens ställning före konkurs åtskilligt mer nyanserad. I samband med att gäldenären förklarar sig ställa in sina betalningar tar han ofta kontakt med en tjänsteman hos någon av ackordscentralerna. När en ackordscentral medverkar vid betalningsinställelse ges gäldenären oftast uttryckliga instruktioner om vilka slag av rättshandlingar som fordrar godkännande från ackordscentralens sida liksom om att alla in- och utbetalningar från företaget skall ske via ett särskilt s.k. administrationskonto som läggs upp i ackordscentralens namn. Ett förfarande av liknande slag torde tillämpas för det fall att gäldenären vänder sig till advokat för biträde i samband med betalningsinställelse.

Utredningen har valt att anknyta till den praxis som nu redovisats vad gäller gäldenärens rådgighet och den motsatta sidan av samma sak, rekonstruktörens behörighet. Dess förslag innebär att gäldenären skall följa rekonstruktörens råd och anvisningar angående förvaltningen av gäldenärens egendom. Remediet mot bristande följsamhet från gäldenärens sida bör enligt utredningen bli detsamma som i praktiken gäller vid oreglerade rekonstruktioner i dag, nämligen att frågan om företagsrekonstruktionens upphörande tas upp till övervägande. Därutöver föreslås att gäldenären inte utan rekonstruktörens samtycke skall få företaga sådana rättshandlingar som påverkar gäldenärens ekonomiska ställning. Det gäller betalning av skuld som uppkommit före beslut om företagsrekonstruktion eller ställande av säkerhet för sådan skuld, ingående av ny förpliktelse samt överlåtelse, pantsättning eller upplåtelse av annan rätt till fast egendom, affärslokaler eller annan egendom av väsentlig betydelse för gäldenärens verksamhet. Utredningen betonar att även i sådana frågor blir samspelet mellan gäldenären och rekonstruktören ytterst en fråga om förtroende och att sanktionen även här kan bli den att rekonstruktören eller en borgenär väcker

Prop.
s. 81Företags-
rekon-
struktion

fråga om företagsrekonstruktionens upphörande. "Huruvida en transaktion i avsaknad av samtycke blir civilrättsligt bindande i förhållande till tredje man är", uttalar utredningen vidare, "en särskild fråga. Om gäldenären i princip har kvar rådgigheten under betalningsinställelse, kan det knappast komma i fråga att fränkänna transaktionen giltighet. Ytterst kommer spörsmålet att få avgöras vid en prövning av en begäran om återvinning i konkurs" (bet. s. 365).

Det kan således konstateras att utredningens förslag lämnar gäldenärens rådgighet oinskränkt. En rättshandling som gäldenären har vidtagit utan att iaktta den föreslagna lagens krav på samråd eller samtycke kan därför inte enbart av det skälet drabbas av civilrättslig ogiltighet, inte ens gentemot en motpart som insett eller bortinse att samtycke saknades, dvs. är i s.k. ond tro. En annan sak är att frånvaron av föreskrivet samtycke möjligen kan ha betydelse för bedömningen av om en rättshandling varit till nackdel för borgenär och därmed inverka på frågan om återvinning.

Frågan om gäldenärens rådgighet under ett rekonstruktionsförfarande har lösts på olika sätt i skilda rättssystem. I Danmark och Norge är principen den, enligt vad utredningen har redovisat, att gäldenären behåller sin rådgighet, även om det i den danska lagstiftningen föreskrivs att gäldenären skall ha "tilsynets" samtycke till dispositioner av väsentlig betydelse (2 kap. 15 § första stycket konkursloven). I Finland saknar vissa gäldenärens rättshandlingar verkan mot en ondtröende tredje man om de företas utan "utredarens" samtycke. Det gäller t.ex. upptagande av icke sedvanliga skulder och överlåtelse av företagets tillgångar (29 § lag om företagssanering). En annan i och för sig möjlig lösning är den som valts i USA där det inte är obligatoriskt att omedelbart i samband med beslut om reorganisation utse en "trustee". Gäldenären kan således själv ha hand om verksamheten, utforma en reorganisationsplan och förhandla med borgenärerna. I stället kan en "trustee" med långtgående befogenheter utses vid vilken som helst tidpunkt mellan beslut om reorganisation och fastställande av reorganisationsplan i fall av bedrägeri, ohederlighet, inkompetens eller grov misskötsel av företagets förvaltning (11 U.S.C. § 1104 bankruptcy code).

Prop.
s. 82

I normalfallet av företagsrekonstruktion torde företagets ledning och ägare vara desamma före, under och efter företagsrekonstruktionen. Det är då viktigt att företagsrekonstruktionen bedrivs i nära samarbete med gäldenären, med dennes förtroende och att planen för den framtida verksamheten utformas så att gäldenären anser sig kunna fullfölja den. Det nära samarbete som alltså måste eftersträvas bör kunna ske efter i princip de riktlinjer som, enligt vad ovan redovisats, redan idag följs då ackordscentral medverkar till rekonstruktionsåtgärder i samband med betalningsinställelse.

Liksom utredningen anser regeringen att utgångspunkten bör vara att gäldenären har kvar rådgigheten över sin egendom. Av framför allt två skäl är det dock viktigt att rekonstruktören, vars huvuduppgift kan sägas vara att utreda företagets situation och att utarbeta en plan för hur det åter skall kunna bli lönsamt, också ges möjlighet att påverka viktigare beslut under den löpande förvaltningen. För det första påverkar beslut som fattas under den tid som utredning pågår, t.ex. om upptagande av nya större lån eller om överlåtelse av anläggningstillgångar, möjligheterna till rekonstruktion av företaget. I vart fall kan beslut av den arten begränsa de möjliga handlingsalternativen för framtiden. För det andra är det viktigt att företagets negativa utveckling kan vändas så snart det över huvud taget är möjligt. Det torde inte sällan vara så att betalningssvårigheterna har sin upprinnelse i felaktiga bedömningar av företagets ledning eller ägare. Det är då nödvändigt att den kompetens som rekonstruktören besitter tas till vara även i företagets löpande förvaltning. Regeringen delar därför utredningens uppfattning att det i lagen om företagsrekonstruktion skall föreskrivas dels en allmän samrådspått för gäldenären, dels ett krav på samtycke av rekonstruktören såvitt gäller vissa viktigare rättshandlingar som kan påverka företagets förmögenhetsställning eller möjligheterna till rekonstruktion.

En särskild fråga är vad som bör gälla om någon rättshandling som kräver rekonstruktörens samtycke företas utan sådant samtycke. Regeringen har här samma

uppfattning som utredningen, dvs. att rättshandlingen ändå bör vara giltig och att detta bör gälla oavsett om motparten är i god tro eller inte. En sådan reglering synes föranleda minsta möjliga komplikationer, samtidigt som behovet av en ogiltighetspåföljd knappast är stort. Det sistränmda sammanhänger med att rekonstruktionen sker i gäldenärens intresse och att gäldenären riskerar att företagsrekonstruktionen avslutas om han bryter mot kravet på rekonstruktörens samtycke. Ett sådant agerande bör utgöra ett tungt vägande skäl att besluta om att företagsrekonstruktionen skall upphöra.

Vi har också (se avsnitt 6.1) förordnat att om gäldenären vidtar eller underlåter att vidta en åtgärd och därigenom sätter en borgenärs rätt i fara skall rätten, på begäran av borgenären, kunna förordna om lämpliga åtgärder för att säkerställa borgenärens rätt. Det kan därvid ofta vara lämpligt att rätten för t.ex. viss egendom beslutar att frånta gäldenären rådigheten och i stället anförtro förvaltningen åt rekonstruktören. En sådan åtgärd kan vara aktuell i sådana fall då gäldenären handlar illojalt men det – med hänsyn främst till övriga borgenärs intressen – framstår som alltför ingripande att låta företagsrekonstruktionen helt upphöra. Även denna möjlighet talar för att det inte är nödvändigt att föreskriva en ogiltighetspåföljd.

Vårt förslag att tillerkänna sådana fordringar som grundas på avtal som gäldenären med rekonstruktörens samtycke har träffat under företagsrekonstruktionen allmän förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen (1970:979), som vi närmare redovisar i det följande (avsnitt 8.4), bör medföra att gäldenärens motparter har ett starkt intresse av att rekonstruktören verkligen har gett sitt samtycke. Även den regeln bör således kunna motverka att gäldenären handlar självständigt och minskar därmed behovet av en ogiltighetspåföljd.

Som *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet* och *Lagrådet* har föreslagit bör det framgå uttryckligen i lagen att avsaknad av samtycke från rekonstruktören inte påverkar giltigheten av gäldenärens rättshandlingar.

Prop.
s. 83

Företags-
rekon-
struktion

Betalning av gamla skulder

Gäldenären skall normalt under en företagsrekonstruktion givetvis inte betala skulder som har uppkommit före ansökan om företagsrekonstruktion (äldre skulder), dvs. företagsrekonstruktion skall genomföras under skydd av en faktisk betalningsinställelse. En sådan ordning ligger i rekonstruktionsinstitutets natur och är också en följd av den allmänna insolvensrättsliga likabehandlingsprincipen. Det kan dock i undantagsfall finnas skäl att betala en äldre skuld. Med hänsyn till den önskade flexibiliteten i förfarandet innebär det till Lagrådet remitterade förslaget inte något absolut förbud för det. Däremot skulle enligt förslaget en sådan betalning kräva rekonstruktörens samtycke.

Enligt *Lagrådet* är det tveksamt om en betalning av äldre skuld över huvud taget bör vara tillåten. Lagrådet anför (se bil. 5 vid 2 kap. 15 §)

”Utgångspunkten för en företagsrekonstruktion enligt lagförslaget är ju att företagets tillgångar och skulder i princip skall 'frysas'. En betalning av en skuld kan därför äventyra genomförandet av rekonstruktionen. Utrymmet för rekonstruktören att samtycka till betalning måste följaktligen vara mycket begränsat, ett förhållande som inte avspeglas i den föreslagna lagtexten. En jämförelse med dansk och finsk rätt visar att man där har en betydande restriktivitet när det gäller att under ett rekonstruktionsförfarande tillåta betalning av äldre skulder. Enligt den danska konkursloven får efter betalningsinställelse betalning av en skuld ske utanför konkursreglerna endast om en betalning är nödvändig för att avvärja 'tab'. I finsk rätt finns i lagen om företagssanering ett uttryckligt förbud mot betalning av äldre skuld. Lagen innehåller dock vissa undantag från förbudet. Enligt Lagrådets mening bör förevarande bestämmelse ge uttryck för nödvändig restriktivitet i fråga om att tillåta betalning. Det kan åstadkommas genom att enligt finsk modell ett uttryckligt för-

Prop.
s. 84

bud införs men förses med erforderliga undantag. Ett annat alternativ är att i lagtexten anges att betalning får ske endast under kvalificerade förutsättningar, t.ex. om särskilda eller synnerliga skäl föreligger. Vilket alternativ som bör väljas får övervägas under det fortsatta lagstiftningsarbetet”.

Enligt regeringens mening är det tveksamt om det är nödvändigt att i lag föreskriva ett uttryckligt betalningsförbud. Det är också tveksamt hur värdefull en sådan formlig reglering skulle vara. Det kan däremot finnas skäl, som Lagrådet påpekat och som angetts ovan, att i lagtexten uttryckligen framhålla den allmänna restriktivitet som bör föreligga för att betalning av äldre skulder skall få ske. Av lagtexten bör det sålunda framgå att det måste finnas synnerliga skäl för att en sådan betalning skall få göras (se 2 kap. 15 § tredje stycket). En sådan reglering innebär att det måste finnas mycket starka skäl för betalning av en äldre skuld under företagsrekonstruktionen.

6.3 Rätten till kvittning

Regeringens förslag: De nu gällande reglerna i sak om rätt till kvittning vid offentligt ackord tillämpas även i samband med företagsrekonstruktion. Den tidpunkt som avgör om rätt till kvittning föreligger skall vara dagen för ansökan om företagsrekonstruktion.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte haft någon invändning att rikta mot utredningens förslag i denna del.

Skälen för regeringens förslag: De nu gällande reglerna om kvittning i samband med ackord enligt 20 § ackordslagen (1970:847) fick sin nuvarande lydelse vid 1975 års konkurslagsreform (jfr bet. s. 359). Huvudregeln är, liksom vid konkurs, att den som hade en fordran mot gäldenären när förhandling om offentligt ackord beslutades får kvitta den mot en fordran som gäldenären vid den tidpunkten hade mot honom. Det skall således vara fråga om två fordringar som står mot varandra vid den kritiska tidpunkten, dvs. dagen för beslut om förhandling om offentligt ackord. Det gäller även om borgenärens fordran inte var förfallen till betalning. Till undantagen från den huvudregeln hör för det första det fallet att kvittning enligt allmänna regler är utesluten på grund av fordringarnas beskaffenhet (se hänvisningen i 20 § första stycket ackordslagen). Det undantaget gäller generellt för kvittningsfall och avser t.ex. den situationen att en av fordringarna inte kan fås att upphöra genom kvittning – såsom fordran på underhållsbidrag – eller att fordringarna går ut på olika slag av förpliktelser – en skyldighet att leverera varor kan exempelvis inte kvittas mot en penningfordran.

Prop.
s. 85

Rätt till kvittning saknas dock om borgenären har förvärvat sin fordran från tredje man antingen senare än tre månader före ansökan om förordnande av god man eller dessförinnan, om han då också hade skälig anledning anta att gäldenären var insolvent (20 § andra stycket ackordslagen). Ett ytterligare undantag gäller när borgenären under vissa besvärande omständigheter satt sig i skuld till gäldenären (20 § tredje stycket ackordslagen).

Slutligen gäller att om gäldenären, sedan förhandling om offentligt ackord beslutats, överlåter fordringen så att borgenären därigenom förlorar sin rätt till kvittning, han skall gottgöra borgenären därför (femte stycket).

Regeringen anser, liksom utredningen och remissinstanserna, att de nu gällande reglerna om kvittning i sak bör tillämpas även inom ramen för en företagsrekonstruktion. *Lagrådet* har kommenterat förslaget (se vid 2 kap. 21 §) men har inte haft något att erinra mot det.

När det gäller frågan om vid vilken tidpunkt fordringar skall ha stått mot varandra för att kvittning skall få ske föreslår regeringen i det följande (avsnitt 8) att dagen för ansökan om företagsrekonstruktion skall vara avgörande för vilka fordringar som omfattas av ackord. I det sammanhanget konstaterar vi att i det praktiska rättslivet

synes dagen för betalningsinställelse ha haft större betydelse för frågan om vilka fordringar som omfattas av ackord än ackordslagens föreskrift om att det är dagen för beslut om inledande av förhandling om offentligt ackord (12 och 19 §§ ackordslagen) som avgör vilka borgenärer som är bundna av ett fastställt ackord. Detsamma förefaller i praktiken gälla även kvittning. Utredningen, som anser att den hittillsvarande ordningen med bristande överensstämmelse mellan lagreglering och fast praxis är förenad med nackdelar, föreslår att man nu väljer dagen för ansökan om företagsrekonstruktion som den avgörande dagen för vilka fordringar som omfattas av ackord och därmed också har betydelse som "skärningsdag" för kvittningsrätten (se bet. s. 345 och 359). Regeringen ansluter sig till utredningens – av remissinstanserna oemotsagda – slutsats. Rätten till kvittning bör alltså bero av om fordringen har uppkommit före eller efter dagen för *ansökan* om företagsrekonstruktion.

6.4 Gäldenärens avtal

Företags-
rekon-
struktion

Regeringens förslag: Om gäldenären har ingått ett avtal som motparten före beslutet om företagsrekonstruktion har fått rätt att häva på grund av gäldenärens dröjsmål, får motparten inte häva avtalet på grund av dröjsmålet, om gäldenären med rekonstruktörens samtycke begär att avtalet fullföljs. Motparten skall emellertid inte behöva ta några nya risker. Han skall därför inte vara skyldig att fortsätta att prestera enligt avtalet, om inte gäldenären fullgör sina motsvarande prestationer eller ställer säkerhet för dem. Är tiden för motpartens fullgörelse inte inne, skall gäldenären under vissa ytterligare förutsättningar vara skyldig att ställa säkerhet – helt eller delvis – för sina framtida prestationer. Avtal om anställning undantas helt från denna reglering.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att en leverantör av elektricitet, vatten eller därmed jämförlig förnödenhet inte under rekonstruktionstiden får häva avtal eller avbryta leverans på grund av utebliven betalning för delleverans som skett före beslutet om rekonstruktion. Utredningen föreslår också att det i lagen om företagsrekonstruktion införs en regel som motsvarar regeln om s. k. aktiv stoppningsrätt i 63 § köplagen.

Prop.
s. 86

Remissinstanserna: *Statens jordbruksverk* liksom *Sveriges Industriförbund* och *Svenska Arbetsgivareföreningen* tillstyrker förslaget om förbud för leverantörer med monopolställning att häva ett avtal eller avbryta leverans. De båda sistnämnda organisationerna efterlyser emellertid någon form av sanktion om en sådan borgenär bryter mot förbudet. *Televerket* framhåller att verket inte har en sådan monopolställning som är en förutsättning för leveransplikt och att det inte är logiskt att skilja ut vissa slag av leveransavtal från andra avtal – som hyresavtal och leasingavtal – som ett konkursbo är beroende av och har starka skäl att fullfölja. *Svenska Elverksföreningen* anser att en leveransplikt utgör ett alltför stort ingrepp i ett fritt näringsförhållande och att i vart fall elleveranser inte bör vara en av de nyttigheter som särbehandlas.

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet anför att vad som gäller de i lagförslaget behandlade leveransavtalen i lika mån gäller andra avtal. Ett exempel utgör hyresavtal men också andra avtal med en borgenär vars prestationer inte utan vidare kan erhållas från andra till det pris som är avtalat i det löpande avtalsförhållandet. Fakultetsstyrelsen anser därför att en reform bör göras generell, så att varje medkontrahent till ett företag under rekonstruktion är skyldig att fullgöra sina prestationer även om gäldenären kommit i dröjsmål med betalningen. Fakultetsstyrelsen uppmärksammar vidare bl. a. vissa frågor rörande kreditleverantörers och förskottsbetalares ställning.

Skälen för regeringens förslag

Gäldenärens rätt att hindra hävning

Utredningen konstaterar (bet. s. 316 f.) att när det gäller avtal om fortlöpande prestationer gäldenären kan vara tvungen att betala även gamla skulder för att inte riskera att säljaren häver avtalet. Härigenom kan gäldenären förmås att betala en skuld som uppkommit före beslutet om företagsrekonstruktion men som skulle ha omfattats av ett blivande ackord och vid en efterföljande konkurs skulle ha varit oprioriterad. Enligt utredningens redovisning har det således förekommit att dåvarande Televerket eller ett kommunalt gas- eller elverk utnyttjat sin monopolställning på så sätt att man begärt full betalning för sina fordringar från tiden före betalningsinställelsen under hot om att annars avbryta leveranserna eller abonnemanget. Ju större risken är att vissa borgenärer kan tilltvinga sig betalning på angivet sätt, desto större bör risken vara – uttalar utredningen vidare – att företagsrekonstruktionen spolieras. Det kan därför på goda grunder antas att förutsättningarna för att åstadkomma en rekonstruktion förbättras, om ett utnyttjande av en borgenärs monopolställning förhindras genom tvingande bestämmelser. En sådan reglering skulle, enligt utredningen, inte enbart syfta till att reglera förhållandet mellan gäldenären och den enskilde motparten utan också bidra till att främja principen om lika behandling av gäldenärens samtliga borgenärer.

Prop.
s. 87

Utredningen diskuterar också om en sådan tilltänkt reglering borde ges en vidare räckvidd. I den frågan anför utredningen bl. a. följande.

”Det som sagts nu kan naturligen få aktualitet också i andra jämförbara situationer, där en gäldenär under ett rekonstruktionsförsök är beroende av att ingångna avtal inte sägs upp. Ett företag kan sålunda ha hyrt de lokaler där det driver sin rörelse och ligga efter med hyresbetalningen. Det kan ha leasat maskiner som används i verksamheten men inte klarat av att erlagga leasingavgifterna. Det kan ha anlitat ett visst serviceföretag för underhåll och reparation av en anläggning men inte förmått betala kostnaden härför. Sist men inte minst kan företaget ha gjort sig beroende av leverans av råvaror från en viss leverantör men inte kunnat betala fakturerade belopp allteftersom de förfallit till betalning.

Även om de anförda exemplen visar att det är svårt att dra en klar gräns mellan ’monopolsituationerna’ och andra fall, är det tveksamt om det kan sägas föreligga ett lagstiftningsbehov av samma styrka i de senare fallen. De förra situationerna kännetecknas av att gäldenären inte kan frigöra sig från avtalet för att skaffa sig en ersättningsprestation från annat håll. Det är just detta som motiverar ett särskilt skydd för rekonstruktionsförfarandets fortgång. Utredningen har inte fått tillräckliga belägg för att skyddssynpunkten skulle behöva tillgodoses även i fråga om exempelvis ett avtal om leverans av råvara som det är svårt eller avsevärt dyrare att anskaffa från annat håll. Men kan vidare inte bortse från att en allmän regel i ämnet skulle kunna fresta en gäldenär att inleda ett rekonstruktionsförfarande enbart för att skaffa sig en bättre förhandlingsposition i förhållande till borgenärerna.”

Utredningen stannar därför för att begränsa förbudet mot hävning – och avbrytande av leverans – på grund av betalningsdröjsmål som inträffat före beslutet om företagsrekonstruktion till successiva leveranser av – enligt utredningens förslag till lagtext – elektricitet, vatten och därmed jämförliga förnödenheter. Det framgår av utredningens motivering att regleringen är avsedd att träffa leverantörer med en monopolliknande ställning.

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet förordar i sitt remissvar ett generell förbud mot att under rekonstruktionstiden häva avtalet eller inställa fullgörelse av avtalet på grund av ett historiskt betalningsdröjsmål, allt under förutsättning att borgenären får betalt för sina prestationer under företagsrekonstruktionen. Fakul-

tetsstyrelsen anser att man kan utgå från att alla borgenärer vars prestationer inte utan vidare kan erhållas från andra till det pris som är avtalat i det löpande avtalsförhållandet – t.ex. hyresvärdar och leasegivare – kommer att fordra betalning för gamla skulder för att inte häva avtalet, i vart fall i all den utsträckning som de civilrättsliga reglerna medger det. Enligt fakultetsstyrelsens mening skulle en generell reform bidra till en likabehandling av de borgenärer som får delta i en ackordsförhandling och underlätta en rekonstruktion. För det fall att en borgenär av gäldenären med rekonstruktörens samtycke ombetts avstå från en stoppnings- eller hävningsrätt bör borgenären, enligt fakultetsstyrelsens mening, få förmånsrätt såsom för nytillkomna fordringar enligt 10 § förmånsrättslagen.

Prop.
s. 88

Regeringen kan för sin del konstatera att den nu behandlade frågan till en del påminner om den mycket omdiskuterade frågan om konkursbos rätt att – eventuellt partiellt – inträda i gäldenärens avtal. Konkursboets önskan om att kunna inträda i gäldenärens avtal betingas oftast av intresset av att kunna fortsätta rörelsen, eventuellt för att kunna överlåta den som ett verksamt företag, som en s.k. "going concern". Konkursfallet skiljer sig emellertid i betydande mån från rekonstruktionsfallet på så sätt att i det senare det inte är fråga om att någon "inträder" i gäldenärens avtal. I en rekonstruktion behåller gäldenären sin rådighet medan det i konkursen på hans sida av avtalet uppenbarar sig ett annat, i vart fall i viktiga delar självständigt, rättssubjekt – konkursboet.

Företags-
rekon-
struktion

Den avgörande frågan för företagsrekonstruktionens vidkommande är om, och i så fall i vilken utsträckning, det finns skäl att hindra rekonstruktionsgäldenärens motpart i ett avtalsförhållande från att utnyttja en hävningsrätt som han har fått före beslutet om företagsrekonstruktion.

Vad gäller köp av lös egendom finns en allmän regel om hävning på grund av dröjsmål med betalningen i 54 § köplagen (1990:931) där det sägs att säljaren har rätt att häva på grund av köparens dröjsmål, om dröjsmålet utgör ett väsentligt avtalsbrott (första stycket). Om varan har kommit i köparens besittning, får säljaren emellertid häva köpet endast om han förbehållit sig den rätten eller köparen avvisar varan (fjärde stycket). I 56 § köplagen föreskrivs beträffande successiva leveranser att vid köparens dröjsmål med betalningen av någon delleverans säljaren får häva köpet i fråga om den delleveransen i enlighet med vad som i allmänhet gäller för hävning på grund av betalningsdröjsmål, men också att säljaren får häva köpet även beträffande senare delleveranser om det inte saknas anledning anta att sådant dröjsmål med betalningen som ger rätt till hävning kommer att upprepas.

Av viss betydelse är också köplagens regler om parts s.k. stoppningsrätt i den situationen att något avtalsbrott från motpartens sida ännu inte har inträffat men kan förväntas komma att inträffa. Om det visar sig att en parts handlingssätt eller ekonomiska förhållanden är sådana att det finns starka skäl att anta att han inte kommer att uppfylla en väsentlig del av sina förpliktelser, får motparten inställa sin fullgörelse och hålla inne sin prestation, s.k. passiv stoppningsrätt (61 § första stycket köplagen). Om köparen försätts i konkurs eller är föremål för ackordsförfarande antas säljaren ha sådan stoppningsrätt (prop. 1988/89:76 s. 177). Den som har inställt sin fullgörelse eller hindrat att varan lämnas ut skall emellertid fortsätta fullgörelsen, om motparten ställer godtagbar säkerhet för sin fullgörelse (61 § fjärde stycket).

I 63 § köplagen ges slutligen *dels* vissa allmänna regler om rätten för parts konkursbo att inträda i parternas avtal (första–tredje och femte styckena), *dels* en regel om s.k. aktiv stoppningsrätt, dvs. återtagande av vara som levererats till en köpare sedan han försatts i konkurs eller ansökt om förordnande av god man enligt ackordslagen (fjärde stycket).

Prop.
s. 89

Reglerna i köplagen om konkursboets inträdesrätt innebär att det finns en generell sådan rätt inom köplagens tillämpningsområde. Det gäller vid såväl säljarens som köparens konkurs. Motparten får kräva att boet inom skälig tid ger besked om det vill inträda. Om boet inte inträder eller inte ger något besked i frågan, får motparten häva köpet. Bestämmelserna bygger vidare på den principen att konkursboets motpart

efter boets inträde inte skall behöva fullgöra sin prestation med mindre än att boet uppfyller sin del av avtalet eller ställer godtagbar säkerhet för sin fullgörelse.

Såvitt avser den aktiva stoppningsrätten, dvs. återtagande av vara som har levererats efter konkursbrott eller godmansförordnande, gäller att säljaren får kräva att varan lämnas tillbaka. Varan behöves emellertid inte lämnas tillbaka, om betalning sker genast eller – om förfallodagen ännu inte inträtt – köparen efter uppmaning ställer godtagbar säkerhet för betalningen.

Regeringen finner till en början att det har getts goda skäl för en reglering såvitt gäller leveransavtal som slutits med en part som, rättsligt eller faktiskt, innehar en monopolliknande ställning på marknaden och som avser sådana för verksamhetens bedrivande oundgängliga nyttigheter som elektricitet och vatten. När det gäller sådana avtal bör således gäldenärens motpart inte under en företagsrekonstruktion kunna häva avtalet, trots att gäldenären före betalningsinställelsen gjort sig skyldig till dröjsmål med betalningen och oavsett vad som i avtalet bestämts om leverantörens rätt till hävning. Det kan anmärkas att det så gott som utslutande torde vara ofentliga monopol som träffas av den av utredningen föreslagna regleringen. Kretsen av leverantörer med leveransplikt enligt utredningens förslag kan således komma att bli snävare i den mån som sådana monopol upphör och en verklig konkurrenssituation inträder på marknaden i fråga. Det kan konstateras att utvecklingen rent allmänt går i den riktningen sedan en tid.

Frågan är emellertid om det inte av enbart detta utan fastmer av andra skäl finns anledning att gå längre än vad utredningen har föreslagit. Redan de exempel som utredningen själv anför på situationer där gäldenärsföretaget är starkt beroende av att avtalsförhållandet kan fortsätta visar att det finns ett påtagligt behov av en generell reglering. Vad Juridiska fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet har uttalat pekar i samma riktning. Generella regler – mer eller mindre vittgående – om rätt att fullfölja avtal under konkurs eller under motsvarigheten till ett rekonstruktionsförfarande finns i bl.a. den danska konkursloven, i den norska täckningslagen (dekningsloven), i den finska lagen om företagssanering och i den nya tyska samlade insolvenslagen (Insolvenzordnung).

Ett viktigt skäl för en generell reform är att gäldenärsföretaget många gånger kan ha stort behov av t.ex. den hyrda lokal, den leasade maskinpark eller den råvaruleverans som avtalet gäller. Går gäldenärsföretaget miste om sådana för verksamheten betydelsefulla nyttigheter, kan en rekonstruktion visa sig vara omöjlig att genomföra, vilket i sin tur är till förfång inte bara för gäldenären utan också för dennes övriga borgenärer.

En generell reform bidrar vidare till att alla borgenärer som får delta i en ackordsförhandling behandlas lika, vilket är av största vikt för att ackord skall kunna komma till stånd. Om vissa borgenärer kan framtvunga full betalning för gamla fordringar, återstår mindre att fördela bland övriga borgenärer vid ackordet.

Därutöver torde en generell reglering ge gäldenären ett incitament att ansöka om företagsrekonstruktion på ett tidigt stadium, kort efter det att han drabbats av betalningssvårigheter. I annat fall riskerar han att hans dröjsmål med att prestera enligt för honom viktiga avtal medför att borgenären häver avtalet. Innan företagsrekonstruktion inlets har han ju inte något skydd mot en sådan åtgärd. *Lagrådet* har inte haft något att invända mot en mer generell reglering av rekonstruktionsgäldenärens möjligheter att förhindra en hävning.

Mot den nu angivna bakgrunden är det regeringens uppfattning att det bör införas en generell regel om att rekonstruktionsgäldenären skall ha rätt att begära motpartens fortsatta fullgörelse, trots att denne har rätt att häva avtalet på grund av ett inträffat eller befarat avtalsbrott.

En av rekonstruktörens viktigaste uppgifter i det inledande skedet av en företagsrekonstruktion bör vara att omgående sätta sig i förbindelse med gäldenärens viktigaste avtalsmotparter för att med dem diskutera hur en för båda parter lönsam relation skall kunna vidmakthållas eller återupprättas. Eftersom avsikten med företags-

rekonstruktion är att den skall inledas på ett tidigt stadium av yppade betalningssvårigheter får det förutsättas att många av gäldenärens motparter också har ett intresse av att inte avbryta utan tvärtom utveckla, eller i vart fall säkerställa, sin affärsrelation med gäldenären och det även till priset av att gamla fordringar endast ger utdelning på det sätt som följer av ett eventuellt ackordsavtal. Den generella reglering som vi föreslår behöver därför inte bli så ingripande som det i förstone kan förefalla.

En sådan reglering bör emellertid enligt regeringens mening endast omfatta de situationer då rekonstruktionsgäldenären, före beslutet om företagsrekonstruktion, har kommit i *dröjsmål* med sin prestation eller det då föreligger befarat dröjsmål. Det är i dessa situationer som det finns ett behov av en generell reglering i företagsrekonstruktionens intresse. Har gäldenären kommit i dröjsmål med betalningen – eller kan man befara att så kommer att ske – finns det ofta ett starkt behov av att han trots det får möjlighet att i sin verksamhet fortsätta att använda den vara eller tjänst som avtalet avser. Det är också vid gäldenärens betalningsdröjsmål som det är angeläget att förhindra den situation som består i att borgenären för att fortsätta leverans eller annan fullgörande tilltvingar sig betalning för tidigare obetalda leveranser och på så sätt också tillskansar sig förmåner på övriga ackordsborgenärens bekostnad.

En särskild fråga är om en regel som inskränker motpartens hävningsrätt bör gälla *i alla avtalsrelationer* eller bara när gäldenären är köpare eller motsvarande och har försummat sin betalningsskyldighet. Om regeln skall tillämpas även när gäldenären är exempelvis säljare av varor eller leverantör av tjänster, blir dess tillämpningsområde avsevärt vidare än den regel som utredningen föreslår.

Prop.
s. 91

Företags-
rekon-
struktion

Uppenbarligen har en regel främst betydelse för de situationer då gäldenären är köpare av varor eller tjänster i ett avtal om successiva leveranser och har, vid ett eller flera tillfällen, betalat för sent eller inte alls. Skälen för en regel som inskränker hävningsrätten vid dröjsmål har emellertid bärkraft även när gäldenären är säljare. Situationen kan exempelvis vara den att en gäldenär som kontinuerligt levererar in-satsvaror till ett annat företag har försummat leveranstider i en sådan utsträckning att motparten har fått hävningsrätt. För en lyckosam rekonstruktion av leverantörsföretaget kan det vara nödvändigt att avtalet i fråga inte hävs. Detta kan en motpart utnyttja genom att som villkor för att inte häva begära exempelvis kontant betalning för den skada som han drabbats av på grund av de försummade leveranserna. Därmed kan motparten komma att bli gynnad på övriga borgenärens bekostnad, samtidigt som rekonstruktionen försvåras.

Ytterligare skäl kan anföras för att regleringen bör vara generell för samtliga fall av dröjsmål på gäldenärens sida. Bestämmelserna i 63 § köplagen om konkursbos rätt att inträda i gäldenärens avtal gäller inte bara när gäldenären är köpare utan även när han är säljare. Utgångspunkten bör vara att en likartad bestämmelse i lagen om företagsrekonstruktion utformas i så nära anslutning som möjligt till köplagens regel. Att göra skillnad mellan fall då gäldenären är varu- eller tjänsteleverantör och fall då han är köpare och betalare framstår vidare som diskutabelt från synpunkten att likartade fall bör behandlas lika. Det finns situationer där en prestation av en vara eller en tjänst i hög grad liknar betalning av pengar. Så är t. ex. fallet när prestationen avser krediter, värdepapper eller utländsk valuta. Det kan då framstå som egendomligt att försöka upprätthålla en gräns mellan sakprestation, t. ex. varuleverans, och betalning.

Mot den nu angivna bakgrunden anser regeringen att övervägande skäl talar för att en regel som inskränker hävningsrätten bör gälla även för avtal där gäldenären är leverantör och har gjort sig skyldig till dröjsmål med avlämnande (leverans). En sådan regel innebär visserligen att gäldenärens motpart kan få en utsatt position. Det gäller särskilt om han i sin verksamhet är starkt beroende av att kommande leveranser inte blir försenade. För sådana fall bör motparten kunna få säkerhet för de risker han tvingas ta. Om reglerna ger motparten en sådan trygghet, finns knappast något att invända mot en reglering som omfattar även fall då gäldenären är leverantör av varor eller tjänster. Vi återkommer strax till den generella frågan om motpartens säkerhet för framtida prestationer.

Det anförda innebär att regeln bör gälla när gäldenären är leverantör och kommit i ett sådant dröjsmål med leverans som grundar hävningsrätt för motparten. Däremot bör det inte komma i fråga att hindra en borgenär från att häva i t. ex. den situationen att rekonstruktionsgäldenären är leverantör och motparten har rätt att häva på grund av fel i en levererad vara.

Prop.
s. 92

En allmän regel som inskränker hävningsrätten skulle också gälla för *anställningsavtal* som en arbetstagare ingått med rekonstruktionsgäldenären. För anställningsförhållanden gäller emellertid ett flertal regler som har till syfte att säkerställa att arbetstagaren får den lön och det vederlag i övrigt som han är berättigad till. Det kan därför ifrågasättas om det bör göras undantag för anställningsavtal. I detta sammanhang bör följande regler särskilt uppmärksammas.

Arbetstagaren kan på grund av att han inte fått sin lön vara berättigad att hålla inne sin egen prestation, dvs. lägga ned arbetet och förklara att han inte kommer att ta upp det igen förrän han har fått ut förfallen lön (detentionsrätt). En sådan åtgärd innebär inte att arbetstagaren anses lämna sin anställning och han behöver därför inte iakttaga gällande uppsägningstid (se AD 1942 nr 56). Från den direkt berörde arbetstagarens utövande av sin detentionsrätt skall hållas i sär den fackliga organisationens rätt till indrivningsblockad. Har en sådan blockad beslutats i behörig ordning, strider den inte mot fredsplikten enligt lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet, om lönefordringarna är klara och förfallna (se 41 § tredje stycket medbestämmandelagen).

Arbetstagaren kan i de flesta fall av utebliven lönebetalning också omedelbart frånträda (häva) anställningsavtalet utan att iakttaga gällande uppsägningstid (se 4 § tredje stycket lagen om anställningsskydd, jfr AD 1971 nr 19). Det står naturligtvis också arbetstagaren fritt att säga upp anställningsavtalet med iakttagande av den avtalade uppsägningstiden. Och för en sådan uppsägning behöver arbetstagaren inte anföra några skäl. För de flesta arbetstagare gäller en förhållandevis kort uppsägningstid om två eller tre månader.

Den föreslagna rekonstruktionsregeln skulle för anställningsavtalens del innebära att rekonstruktionsgäldenären (arbetsgivaren) med stöd av bestämmelsen kan förhindra att arbetstagaren under återopande av utebliven lönebetalning lägger ned arbetet eller omedelbart frånträder anställningsavtalet. Om arbetstagaren ändå agerar på detta sätt skulle det vara ett avtalsbrott som kan utlösa arbetsrättsliga sanktioner. Arbetstagaren skulle emellertid inte behöva arbeta under en företagsrekonstruktion om arbetsgivaren inte fortlöpande betalar lön i förskott eller ställer säkerhet för nästa löneutbetalning. Arbetstagaren skulle således med stöd av regeln kunna säkerställa de framtida lönebetalningarna, men inte de obetalda äldre fordringarna. Bestämmelsen skulle dock inte hindra att arbetstagaren säger upp anställningsavtalet med iakttagande av gällande uppsägningstid. Regeln hindrar naturligtvis inte heller att den fackliga organisationen beslutar om en indrivningsblockad mot företaget, en nog så effektiv åtgärd. Trots det sagda kan en konsekvens bli att en arbetstagare tvingas arbeta vidare utan att få ut "gammal" lön. Dessutom utgår inte lönegaranti vid företagsrekonstruktion, vilket kan innebära att arbetstagaren under förhållandevis lång tid får ligga ute med sin lönefordran.

Prop.
s. 93

Av det anförda framgår att den föreslagna regeln skulle få en begränsad genomslagskraft vad gäller anställningsavtal. Det bör också framhållas att det torde vara omöjligt att få till stånd en lyckad rekonstruktion om företaget inte vidmakthåller en god relation till arbetstagarna. De anställdas lojalitet mot företaget är en viktig tillgång för företaget, inte minst när företaget är i kris. Att ett företag återopar den föreslagna regeln mot sina anställda kan också medföra att företaget sätts i blockad, vilket regelmässigt leder till att all produktionsverksamhet i företaget upphör.

Det kan ändå hävdas att de speciella regler och förhållanden som sålunda finns beträffande anställningsavtal motiverar att dessa avtal undantas från regeln om inskränkt hävningsrätt. Enligt regeringens mening bör så ske. Anställningsavtal bör alltså inte omfattas av den generella regleringen i nu diskuterade hänseenden.

En särskild fråga är om motpartens hävningsrätt skall upphöra *automatiskt eller bara om gäldenären begär det*. Gäldenärens behov av att avtalet fullföljs varierar naturligtvis beroende på det aktuella avtalets innehåll och gäldenärsföretagets individuella förutsättningar. Ett lokalhyresavtal kan t. ex. vara av avgörande betydelse när det är fråga om ett varuproducerande företag med lokaler som anpassats till dess behov. Detsamma behöver dock inte nödvändigtvis gälla för ett tjänsteproducerande företag med normala kontorslokaler. Det är därför enligt regeringens mening lämpligt att föreskriva att motparten saknar rätt att häva endast om rekonstruktionsgäldenären begär att avtalet skall fullföljas. Denna gäldenärens bedömning bör, för att få avsedd verkan, rekonstruktören instämma i. Det måste anses ligga i dennes uppdrag att bedöma vikten av att avtalet fullföljs. Rekonstruktören kan då ta hänsyn till om det finns andra förmånligare eller lika goda alternativ, t. ex. andra leverantörer som kan erbjuda lägre eller samma pris. För motpartens del innebär det att om gäldenären inte begär att avtalet fullföljs han får välja mellan att häva och att ändå fullfölja avtalet.

Motpartens fortsatta prestationer

Om gäldenärens motpart i sista hand skall tvingas att stå kvar vid ett avtal som han annars vore berättigad att häva är det, som redan sagts, nödvändigt att han får betalt för sina fortsatta prestationer eller att han i vart fall får säkerhet för att gäldenären fortsättningsvis fullgör sin del av avtalet. Det skulle i och för sig kunna övervägas att motparten inte gavs rätt att kräva säkerhet utan i stället, som Juridiska fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet föreslagit, i en efterföljande konkurs tillerkändes allmän förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen på samma sätt som vi föreslår skall gälla för nytillkomna fordringar (se avsnitt 8.4). En sådan generell reglering som vi förordar träffar emellertid avtal av skilda slag vilka kan representera såväl byggsamma som betydande belopp. Främst när det är fråga om större avtal som avser varor eller tjänster till betydande värden framstår det som otillräckligt att låta gäldenärens motpart nöja sig med endast en – om än mycket god – förmånsrätt i en efterföljande konkurs. Det kan också anmärkas att om gäldenärsföretagets ekonomiska situation är sådan att företaget inte ens förmår att bära de löpande kostnader som är förbundna med dess viktigaste avtal, utsikterna till en lyckosam rekonstruktion normalt är små.

I det fallet att gäldenären är köpare skall säkerheten avse gäldenärens framtida betalningsskyldighet. Är gäldenären leverantör får säkerheten i stället avse den skada som kan drabba motparten vid försenad eller utebliven leverans. Godtagbar säkerhet bör kunna utgöras av t. ex. bankgaranti, borgensförbindelse eller liknande samt givetvis även av betalning i förskott.

Enligt regeringens uppfattning skall således motparten ha rätt till omedelbar betalning eller godtagbar säkerhet. Uppfylls inte det kravet bör gäldenärens motpart ha rätt att häva avtalet.

Motpartens rätt att kräva prestation eller säkerhet från gäldenären bör inträda när tiden för hans egen fullgörelse är inne. För att inte riskera att drabbas av förluster bör han dock dessutom i vissa fall ha rätt att kräva säkerhet i ett tidigare skede. Ett exempel på en situation där detta är befogat är att avtalet avser en vara som motparten skall tillverka speciellt för gäldenären och leverans enligt avtalet ligger långt fram i tiden. I ett sådant fall riskerar motparten en förlust om gäldenären inte kan betala när leveranstiden är inne. Även för fall som nu sagts bör föreskrivas att motparten får kräva säkerhet, men – i överensstämmelse med vad som gäller enligt 63 § köplagen – bara om det av särskild anledning är nödvändigt för att skydda honom mot förlust.

Lagrådet har inte haft något att erinra mot de överväganden som så här långt har gjorts i detta avsnitt. Därvid har dock *Lagrådet* inte haft att ta ställning till undantaget för anställningsavtal. *Lagrådet* har däremot redovisat vissa invändningar mot utformningen av bestämmelserna i 2 kap. 20 § i det remitterade förslaget till lag om företagsrekonstruktion och till den närmare tolkningen av bestämmelserna. Vi återkommer i författningskommentaren till 2 kap. 20 § till detta.

Motpartens stoppningsrätt

Hittills har vi endast diskuterat gäldenärens rätt att förhindra hävning. Det är emellertid givet att det, på samma sätt som i hävningsfallet, också ligger i företagsrekonstruktionens intresse att borgenären inte håller inne sin fullgörelse på grund av ett inträffat eller befarat dröjsmål från gäldenärens sida, s. k. *passiv stoppningsrätt*. Frågan är därför om gäldenären bör ges en befogenhet att förhindra även att stoppningsrätt utnyttjas.

Prop.
s. 95

Av bestämmelserna i 61 § köplagen följer att om gäldenärens motpart utövar stoppningsrätt, gäldenären har rätt att kräva fortsatt fullgörelse om han, med lagrummets ord, "ställer godtagbar säkerhet för sin fullgörelse". Härmed avses säkerhet för gäldenärens egen kommande fullgörelse i samband med motpartens framtida prestationer. Köplagens regler anses på denna punkt vara analogt tillämpliga vid andra kontraktstyper (se bl.a. NJA 1986 s. 136 och Håstad, Sakrätt avseende lös egendom, 5 uppl. 1994, s. 175). Skulle gäldenärens motpart inställa sina fortsatta prestationer med åberopande av stoppningsrätt, torde sålunda gäldenären genomgående kunna påfordra fullgörelse om han ställer säkerhet för sin egen framtida fullgörelse. Under sådana omständigheter finns det inte skäl att införa särskilda regler om rätt för gäldenären att avvärja stoppningsrätt vid företagsrekonstruktion.

Utredningen föreslår vidare att till lagen om företagsrekonstruktion förs den regel om *aktiv stoppningsrätt* som nu, såvitt gäller godmansförordnanden enligt ackordslagen, återfinns i 63 § fjärde stycket köplagen. Tillämpad på en företagsrekonstruktion innebär bestämmelsen, som redan berörts, att om en säljare överlämnar en vara till gäldenären efter det att beslut om företagsrekonstruktion har meddelats han, om betalning inte har skett, får kräva att den lämnas tillbaka. Varan behöver dock inte lämnas tillbaka, om gäldenären betalar genast eller, om köpesumman inte har förfallit till betalning, med rekonstruktörens samtycke inom skäligen tid ställer godtagbar säkerhet för betalningen. Regeringen anser att den för konkurs- och ackordsfallen gemensamma regleringen i 63 § köplagen bör behållas, varvid det som gäller för ackord i fortsättningen bör gälla för företagsrekonstruktion. Sålunda bör det inte tas in någon bestämmelse om aktiv stoppningsrätt i lagen om företagsrekonstruktion.

Hävningsrätt för gäldenären

En annan, av utredningen inte diskuterad, fråga är om det finns skäl att inte bara ge gäldenären rätt att avvärja hävning, utan också ge honom en möjlighet att *säga upp avtal*. Det kan inte uteslutas att gäldenärens möjlighet till befrielse från löpande avtal någon gång kan ha avgörande betydelse för möjligheterna till en rekonstruktion. Det fallet kan t. ex. tänkas att en rekonstruktion innebär att vissa verksamhetsgrenar i ett företag läggs ned och att det därmed finns ett uttalat intresse av att bli kvitt vissa hyres- och leasingavtal. I den finska lagen om företagssanering har t. ex. föreskrivits att gäldenären skall kunna säga upp ett tidsbundet hyres- eller leasingavtal så att det upphör två månader efter uppsägningen oavsett vilken tid som bestämts i avtalet (27 § första och fjärde styckena). Den ersättning som gäldenären vid ett förtida upphörande kan bli skyldig att utge skall bestämmas enligt en särskild regel som tränger undan eventuella avvikande avtalsvillkor. Ersättningen utgör en oprioriterad fordran. Det finns inte underlag för att nu bedöma om en motsvarande regel bör införas även i Sverige. Det kan konstateras att regeln framstår som påtagligt förmånlig för gäldenären (jfr Håstad, Sakrätt avseende lös egendom, 5 uppl. 1994, s. 401). Frågan kan dock behöva bli föremål för vidare överväganden sedan den föreslagna lagen om företagsrekonstruktion kommit att tillämpas någon tid och därmed ytterligare erfarenheter vunnits.

Vissa tillämpningsfrågor

Prop.
s. 96

Juridiska fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet har påpekat att klarhet redan enligt köplagens gällande reglering råder i fråga om gäldenärens rätt att *del*s, när köpeskillingen inte är förfallen till betalning vid leveransen, förfoga över varan under ti-

den mellan leverans och ställande av säkerhet, *dels*, när en köpare efter betalningsinställelsen betalat förskott på varor, förfoga över de förskottsbetalade medlen. Problemet har betydelse bl. a. för gäldenärens medkontrahents separationsrätt i en gäldenärens efterföljande konkurs.

Det finns inte underlag för att i detta ärende ytterligare reglera de frågor som fakultetsstyrelsen har väckt. Frågorna får tills vidare lösas i rättstillämpningen.

6.5 Återvinning under företagsrekonstruktion

Regeringens förslag: En borgenärs möjlighet att föra talan om återvinning i samband med offentligt ackord kvarstår. Därutöver ges rekonstruktören en i viss mån självständig rätt att föra återvinningstalan under en företagsrekonstruktion i de fall företagsrekonstruktionen inrymmer ett offentligt ackord. Den fristdag som avgör vilka rättshandlingar som kan återvinnas skall vara dagen före ansökan om företagsrekonstruktion.

Företags-
rekon-
struktion

Utredningens förslag: Utredningen har inte föreslagit några utvidgade möjligheter till återvinningstalan. Däremot överensstämmer dess förslag med regeringens när det gäller fristdag för beräkning av den tid inom vilken en rättshandling måste ha företagits för att kunna återvinnas.

Remissinstanserna: Sveriges Advokatsamfund, Sveriges Ackordscentraler, Statens jordbruksverk och Stockholms Handelskammare anser att rekonstruktören bör ges möjlighet att föra talan om återvinning. Enligt Ackordscentralerna visar erfarenheterna från de senaste årens betalningsinställelser klart att rekonstruktören behöver behörigheten att föra återvinningstalan för att kunna agera tillräckligt kraftfullt. De svårigheter som utredningen har redovisat som skäl för att inte tillerkänna rekonstruktören en sådan behörighet kan, enligt Ackordscentralernas mening, övervinnas.

Skälen för regeringens förslag: Återvinning innebär att en i och för sig såväl obligationsrättsligt som sakrättsligt giltig rättshandling återgår. Förutsättningarna för att återvinning skall kunna komma i fråga kan i mycket allmänna termer beskrivas så att rättshandlingen skall *dels* ha företagits inom en viss tid före ett konkursutbrott eller beslut om offentligt ackord, *dels* ha varit till någon nackdel för borgenärerna, genom att gynna t. ex. en av dem på de övrigas bekostnad eller genom att minska gäldenärens tillgångar eller öka hans skulder till förfång för borgenärskollektivet som helhet. Återvinning kan enligt gällande rätt komma i fråga i konkurs och vid offentligt ackord.

Återvinningsreglernas syfte är nära anknytet till konkursinstitutets grundläggande funktion som kan sägas vara att avveckla en verksamhet under ordnade former, varvid gäldenärens samtliga borgenärer får betalt i ett sammanhang och med lika rätt eller i vart fall enligt en på förhand bestämd ordning. Återvinningsreglerna medverkar till att detta syfte uppfylls genom att de *dels* har en reparativ funktion på så sätt att rättshandlingar som ensidigt gynnar en enskild borgenär kan återgå, *dels* – och kanske framför allt – har en preventiv funktion på så sätt att möjligheten till återvinning bör avhålla en borgenär från att söka få egna fördelar till andra fordringsägares nackdel eller gäldenären från att t. ex. placera tillgångar utom rätkhåll för borgenärerna.

Prop.
s. 97

Utredningens förslag innebär, som tidigare berörts, att i en företagsrekonstruktion kan, men behöver alls inte, ingå ett offentligt ackord. Den nuvarande ackordslagens regler om offentligt ackord föreslås i stora drag oförändrade föras in som ett särskilt kapitel i lagen om företagsrekonstruktion (se avsnitt 7.4). Det innebär bl. a. att den gode mannens funktion övertas av rekonstruktören.

Den nuvarande ackordslagen ger möjlighet att föra talan om återvinning sedan förhandling om offentligt ackord har beslutats (16 §). Berättigad att föra en sådan talan är en borgenär, vars fordran skulle omfattas av ackord, sedan han underrättat den gode mannen. Talan skall väckas före det borgenärssammanträde som skall äga rum

inom 3–5 veckor efter det att förhandling om offentligt ackord har beslutats. Den får inte slutligt prövas innan ackordsfrågan avgjorts (17 §). Vad som vinnns genom en återvinningstalan skall, sedan den kärande borgenärens kostnader har ersatts, tillkomma de borgenärer som omfattas av ackordet (18 §).

Att återvinning kan ske även i samband med offentligt ackord beror på att man önskat ge ökade möjligheter att genomföra ett sådant ackord genom att en borgenär inte tvingas begära gäldenären i konkurs för att få en återvinningsbar transaktion att återgå.

Utredningen har övervägt frågan om rekonstruktören bör tilläggas en självständig rätt att föra talan om återvinning eller om det är tillräckligt att nuvarande ordning – med rätt för en borgenär att föra talan i samband med offentligt ackord – bibehålls. Som utredningen har redovisat (bet. s. 394) berördes i förarbetena till ackordslagen frågan om behörighet att föra återvinningstalan borde tillkomma även den gode mannen. Lagberedningen ansåg för sin del att det knappast var möjligt att tillerkänna gode mannen talerätt mot bakgrund av att en återvinningsprocess skall fullföljas först sedan ackordet fastställts, då den gode mannens egentliga uppdrag är slutfört, och att gode mannen inte heller förfogar över några medel till processkostnaderna (SOU 1968:41 s. 81). Departementschefen erinrade om att gäldenären vid ackord har kvar rådigheten över sin egendom och att det därför vore förenat med stora komplikationer att ge gode mannen talerätt. Det var dock viktigt, uttalades det vidare, att gode mannen noggrant undersöker förutsättningarna för återvinning och biträder borgenärerna i frågan (prop. 1970:136 s. 81 och 104). I 22 § andra stycket 4 ackordslagen sägs också att till ansökan om förhandling om offentligt ackord skall fogas berättelse av gode mannen som bl.a. skall ge ”upplysning huruvida egendom frångått gäldenären under sådana förhållanden att den kan bli föremål för återvinning”.

Prop.
s. 98

Utredningen konstaterar att den möjlighet till återvinning utom konkurs som infördes med ackordslagen inte resulterat i något större antal rättegångar om återvinning. Ett skäl härtill kan givetvis vara att det är tämligen otacksamt för en borgenär att ta på sig rollen som kärande eftersom det som vinnns i en rättegång kan få delas med övriga borgenärer som omfattas av ackordet. Man kan emellertid inte därav sluta sig till, anser utredningen, att de nuvarande återvinningsreglerna saknat betydelse, eftersom en stor del av deras funktion ligger på det preventiva planet.

Utredningen finner för sin del att de skäl som anförts mot en talerätt för en god man enligt ackordslagen har giltighet även beträffande en rekonstruktör enligt lagen om företagsrekonstruktion. Gäldenären behåller, som utvecklats ovan (avsnitt 6.2), sin rådighet över sina tillgångar under företagsrekonstruktionen. En återvinningsprocess kommer, liksom förut, att kunna avslutas först efter det att ackordet fastställts av rätten. Inte heller rekonstruktören förfogar över några medel till processkostnader. Mot den bakgrunden, liksom med hänsyn till önskemålet om att en företagsrekonstruktion skall kunna genomföras och avslutas snabbt, avstår utredningen från att föreslå någon ändring på förevarande punkt.

Regeringen kan konstatera att en möjlighet för rekonstruktören att föra talan om återvinning med största säkerhet skulle bidra till att förstärka rekonstruktionsinstituttets effektivitet och medverka till att det får en i hög grad önskvärd självständig ställning i förhållande till konkurs. En borgenär som anser att gäldenären gjort sig skyldig till illojala transaktioner före beslutet om rekonstruktion skulle inte vara hänvisad till antingen att försöka få gäldenären försatt i konkurs eller att själv – efter beslut om ackordsförhandling – driva återvinningsmålet till förmån för borgenärskollektivet.

Det kan visserligen antas att en gäldenär som i större omfattning gjort sig skyldig till mot borgenärskollektivet illojala förfaranden knappast kan åtnjuta borgenärernas förtroende på det sätt som torde vara nödvändigt för en framgångsrik rekonstruktion. I ett sådant fall kan redan av den anledningen företagsrekonstruktion vara utesluten och gäldenären i stället försättas i konkurs om förutsättningarna i övrigt för en sådan är uppfyllda. Samtidigt kan det givetvis inte uteslutas att gäldenären själv önskar medverka till återvinning av en rättshandling som han tidigare har vidtagit. Så kan

om inte annat vara fallet därför att han inser att borgenärerna på grund av den illojala rätts handlingen inte vill medverka till rekonstruktion av hans företag och att således endast konkurs återstår.

De problem som skulle vara förknippade med att tillerkänna rekonstruktören en självständig talerätt i återvinningsmål framstår inte heller som oöverstigliga. Det förhållandet att gäldenären behåller sin rådighet medför visserligen såväl ett principiellt som ett praktiskt problem.

Det principiella problemet består i att svensk rätt som huvudregel inte erkänner talerätt för annans räkning. Rekonstruktören har ju inte något eget intresse i saken, medan däremot en borgenär för talan för sin – men även för andra borgenärs – räkning. Konkurs situationen är ett undantag av speciellt slag. Gäldenären förlorar rådigheten över sina tillgångar och konkursförvaltaren tillerkänns därför talerätt för boets räkning även om det t. ex. inte är fråga om någon övergång av äganderätten. Att tillerkänna rekonstruktören behörighet innebär att ytterligare något avlägsna sig från huvudlinjen. En återvinningstalan förs emellertid i borgenärskollektivets intresse och, som redan nämnts, inte sällan också i gäldenärens intresse. Detta omedelbara och ofta gemensamma intresse medför att det framstår som principiellt acceptabelt att tillerkänna rekonstruktören talerätt. En sådan lösning kan sägas innebära att rekonstruktören ges en form av legal fullmakt att föra talan för gäldenärens räkning.

Prop.
s. 99

Det praktiska problemet består däri att rekonstruktören inte förtogar över några medel för processkostnaderna och att han inte mot gäldenärens vilja kan besluta att utnyttja dennes tillgångar för att betala de kostnaderna. Men rekonstruktören kan, som ackordscentralerna också har framhållit, liksom en konkursförvaltare ofta gör, söka förmå borgenärerna att ställa säkerhet för processkostnaderna. En sådan ordning har också den obestridliga fördelen att rekonstruktörens bedömning av förutsättningarna för framgång med en återvinningstalan måste delas av åtminstone en eller ett par borgenärer med förmåga att ställa den nödvändiga säkerheten.

Företags-
rekon-
struktion

Innan en talan om återvinning slutligt prövas – och vid bifall till talan egendom återgår till gäldenären – är det nödvändigt att säkerställa att företagsrekonstruktionen i det enskilda fallet verkligen inrymmer en i princip oåterkallelig uppgörelse mellan gäldenären och hans borgenärer. Om en företagsrekonstruktion inte innehåller ett fastställt offentligt ackord, kan den komma att avslutas utan att vare sig någon rekonstruktion i sak eller någon ekonomisk uppgörelse kommit till stånd. Det måste därför, för att en av rekonstruktören väckt återvinningstalan slutligt skall kunna prövas, krävas att ett offentligt ackord fastställts. Detsamma gäller, som redovisats ovan, enligt ackordslagens nuvarande regler för en återvinningstalan som väckts av en borgenär. Likaså är det nödvändigt att rekonstruktören, på samma sätt som för närvarande gäller för borgenär, väcker talan före det borgenärssammanträde som följer på ett ackordsförhandlingsbeslut. En återvinningssvarande som vid bifall till återvinnings-talan får en fordran mot gäldenären skulle annars inte ha möjlighet att ta tillvara sina intressen.

Det kan, mot bakgrund av vad som nyss sagts, konstateras att det inte är helt lätt att förena kravet på snabbhet i förfarandet med utvidgade möjligheter till återvinningstalan. En tvistemålsprocess tenderar ju också ofta i sig att dra ut på tiden. Det måste emellertid vara lättare att acceptera den tidsutdräkt som kan vara förenad med en återvinningstalan om, såsom här har antagits normalt vara fallet, möjligheten att föra en sådan talan är avgörande för om en rekonstruktion alls kan komma till stånd.

Regeringen finner mot den nu angivna bakgrunden att övervägande skäl talar för att även rekonstruktören skall vara behörig att föra talan om återvinning.

Prop.
s. 100

Det är dessutom viktigt att en företagsrekonstruktion inte heller försvårar en återvinningstalan i en efterföljande konkurs. Den fristdag som enligt konkurslagen utgör utgångspunkten för beräkning av den tidsrymd inom vilken en rätts handling måste ha företagits för att kunna återvinnas bör, som utredningen har föreslagit, utgöras av dagen för ansökan om företagsrekonstruktion. Det kan därvid vara fråga om antingen

en av gäldenären gjord ansökan eller en av honom medgiven ansökan av en borgenär. Skulle två eller flera ansökningar vara anhängiga samtidigt – t.ex. om en ansökan av en borgenär följs av en formlig ansökan även av gäldenären – bör fristdagen, oavsett vilken av ansökningarna som rätten bifaller, räknas från dagen för den först ingivna ansökningen. En förutsättning bör, liksom för närvarande vid godmansförordnanden, vara att ansökan om gäldenärens försättande i konkurs görs inom tre veckor från det att beslut om att företagsrekonstruktionen upphör meddelades (jfr 4 kap. 2 § konkurslagen).

7 Genomförande och avslutande av företagsrekonstruktionen

7.1 Rekonstruktörens roll

Regeringens förslag: En rekonstruktör skall ha såväl beståndsjuridiska kunskaper som insikter i företagsekonomi och företagsledning. Normalt bör till rekonstruktör utses en advokat ur konkursförvaltarens krets eller en högre tjänsteman vid ackordscentral. Det skall emellertid vara möjligt att i det enskilda fallet förordna någon annan lämplig person. Dennes bakgrund kan vara t.ex. juristens, ekonomens, företagsledarens, revisorns eller konsultens.

Utredningens förslag: Överensstämmer i det väsentliga med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser betonar vikten av att stora krav ställs på den som förordnas till rekonstruktör. Denne måste ha såväl en juridisk, ekonomisk och administrativ kompetens som även en förmåga att aktivt leda ett företag. Flera instanser, bland dem *Malmö tingsrätt, Riksskatteverket, kronofogdemyndigheterna i Göteborgs och Bohus län, Malmöhus län och Kronobergs län, NUTEK, Industri- och Nyföretagarfonden, Finansbolagens förening, Föreningen Auktoriserade Revisorer, Sveriges Redovisningskonsulters Förbund, Kooperativa förbundet, Grossistförbundet Svensk Handel och Företagarförbundet – Företagarforum*, anser att tyngdpunkten i rekonstruktörens kompetens mera bör utgöras av kunskaper i företagsekonomi och företagsledning än av juridiskt kunnande. Några av dessa instanser anser att en rekonstruktör i första hand bör sökas i ekonomernas, affärsmännens eller de erfarna företagsledarnas krets. *Riksskatteverket* påpekar därvid särskilt att rekonstruktören inte torde behöva ha tillgång till en kontorsorganisation av samma slag som en konkursförvaltare eftersom ett företag som skall kunna komma i fråga för rekonstruktion måste förutsättas ha en välordnad bokföring. Andra instanser förordar att såväl jurister som ekonomer bör kunna komma i fråga. *Sveriges Industriförbund* och *Svenska Arbetsgivareföreningen* understryker att i det enskilda fallet bör det vara de personliga kvalifikationerna som avgör valet av rekonstruktör. *Länsstyrelserna i Västmanlands och Västerbottens län* liksom *Sveriges Ackordscentraler* anser emellertid att kravet på rekonstruktörens juridiska kompetens inte kan frångås. De remissinstanser som förordar att rekonstruktören huvudsakligen bör ha ett slag av kompetens – juridisk eller ekonomisk – betonar att han kan anlita extern experthjälp för att tillföra den kompetens han själv saknar.

När det gäller rekonstruktörens roll under rekonstruktionen betonar t.ex. *Stockholms* och *Västerbottens handelskammare* att denne bör uppträda självständigt även gentemot gäldenären. Rekonstruktören bör inte agera som gäldenärens ombud eller allmänna rådgivare. *Riksskatteverket* och *Kronofogdemyndigheten i Malmöhus län* anför å andra sidan att arbetet som rekonstruktör närmast torde kunna jämföras med ett konsultuppdrag med gäldenären som uppdragsgivare. Även om det är viktigt att rekonstruktören har också borgenärernas förtroende måste man sannolikt godta att han i första hand ser till gäldenärens intressen. *Kronofogdemyndigheten i Västerbottens län* betonar vikten av att rekonstruktören är vaksam och snabbt vidtar åtgärder för att avsluta rekonstruktionsförfarandet så snart han får klart för sig att gäldenären inte är seriös i sin strävan att rekonstruera verksamheten.

Skälen för regeringens förslag: Utredningen föreslår att den person som har till uppgift att utreda gäldenärsföretagets problem och utarbeta en plan för dess rekonstruktion skall betecknas *administrator*. Enligt regeringens mening är den termen mindre väl vald, bl.a. eftersom det inte är fråga om att förvalta gäldenärsföretaget eller dess egendom. Vi anser att den som förordnas i samband med ett beslut om företagsrekonstruktion i stället bör kallas *rekonstruktör*. Det uttrycket anger på ett bättre sätt vad som är den utseddes uppgift och ansluter väl till substantivet rekonstruktion och verbet rekonstruera.

När det gäller frågan om vilka krav som bör ställas på den som utses till rekonstruktör kan det inledningsvis finnas anledning att något beröra de kvalifikationskrav som ställs på den som kommer i fråga för uppdrag av närliggande slag, främst förvaltare i konkurs och god man enligt ackordslagen.

I samband med den konkurslagsreform som trädde i kraft den 1 januari 1980 framhölls att utvecklingen i näringslivet och samhället i övrigt har medfört att stora krav i allmänhet måste ställas på en konkursförvaltare. Det angavs att framför allt fyra krav borde tillgodos: 1. En förvaltare bör i regel besitta, förutom allmänna juridiska kunskaper, "företagsekonomiska insikter, kunskaper om bokföring och redovisning samt kännedom om och vana vid affärsjuridiska spörsmål". Förvaltare borde därför som regel sökas bland personer som i sin verksamhet är särskilt inriktade på affärsjuridiska frågor. 2. Förvaltaren bör förfoga över en väl utvecklad kontorsorganisation med resurser för bokföring och redovisning. 3. Förvaltaren bör ha sådana insikter i straffrättsliga frågor att han på ett tillfredsställande sätt kan lösa uppgiften att undersöka om gäldenären kan misstänkas för brott. 4. Förvaltaren måste i många fall vara väl förtrogen med arbetsrättsliga och arbetsmarknadspolitiska frågor. Han har bl.a. att ta ställning till om driften bör fortsättas tills vidare och om förutsättningar för rörelsens fortbestånd finns på längre sikt (se bet. s. 366 och prop. 1978/79:105 s. 156 f). De sålunda ställda kraven har i 1987 års konkurslag lagtekniskt kommit till uttryck så att "en förvaltare skall ha den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver samt även i övrigt vara lämplig för uppdraget". Vidare får en förvaltare bl.a. inte stå "i ett sådant förhållande till gäldenären, en borgenär eller någon annan att det är ägnat att rubba förtroendet för hans opartiskhet i konkursen" (7 kap. 1 § första och tredje styckena konkurslagen). Innan rätten utser förvaltare skall tillsynsmyndigheten höras (7 kap. 3 § första stycket konkurslagen).

De beskrivna kraven innebär att uppdragen som förvaltare kommit att koncentreras till en ganska begränsad grupp av personer, främst advokater med huvudsaklig inriktning på obeståndsjuridik.

God man enligt ackordslagen "bör vara lagfaren. Han skall i övrigt ha den insikt och erfarenhet som uppdraget kräver samt åtnjuta borgenärernas förtroende" (3 § ackordslagen). Utredningen redovisar (bet. s. 367) att av 249 godmansförordnanden under år 1990 avsåg 122 advokat, 107 tjänsteman vid ackordscentral och 20 annan person. I samtliga fall var emellertid den förordnade jurist.

På vad sätt skiljer sig då de krav som bör ställas på en rekonstruktör från de som ställs på en konkursförvaltare eller god man enligt ackordslagen? Den mest iögonfallande skillnaden är givetvis att för en rekonstruktör kommer förmågan att bedöma de rent affärsmässiga förutsättningarna för fortsatt drift i förgrunden på ett annat sätt än vid konkurs eller ackord. Visserligen hör en sådan bedömning också till en konkursförvaltares uppgifter men tyngdpunkten i hans arbete kan ändå sägas ligga i att, med iakttagande av konkurslagens regelsystem, avveckla en rörelse så att borgenärerna kan erhålla största möjliga utdelning för sina fordringar. Förvaltaren skall, med konkurslagens ord, "ta till vara borgenärernas gemensamma rätt och bästa samt vidta alla de åtgärder som främjar en förmånlig och snabb avveckling av boet" (7 kap. 8 § första stycket konkurslagen). Härtill kommer att han i detta sitt arbete bl.a. också har att utreda orsakerna till företagets obestånd och om det finns anledning att misstänka gäldenären för brott. På motsvarande sätt kan tyngdpunkten i den gode

Företags-
rekon-
struktion

Prop.
s. 102

mannens uppgift, i vart fall vid offentligt ackord, sägas ligga i att tillgodose företagets finansiella behov genom att åstadkomma en nedskrivning av dess skulder.

Prop.
s. 103

Även en rekonstruktör måste givetvis, liksom konkursförvaltaren, undersöka företagets aktuella ekonomiska situation och bilda sig en uppfattning om orsakerna till dess svårigheter. Vidare måste han, liksom den gode mannen, ägna uppmärksamhet åt möjligheterna till rekonstruktion i finansiellt hänseende. Men rekonstruktörens viktigaste insats är att bedöma om gäldenärsföretaget med återvunnen lönsamhet kan fortsätta att sälja sin vara eller tjänst på marknaden. För att kunna göra en sådan bedömning skulle rekonstruktörens behöva ha goda insikter i företagsekonomi, erfarenhet av företagande, affärssinne, förhandlingsvana och inte sällan viss bransch erfarenhet. Samtidigt måste rekonstruktören, eftersom det är fråga om ett lagreglerat förfarande med betydande rättsverkningar, besitta såväl ett allmänjuridiskt som ett obeståndsjuridiskt kunnande.

De krav på rekonstruktörens kompetens som nu har redovisats torde knappast uppfyllas till fullo av mer än ett begränsat antal personer, främst advokater med erfarenhet av större företagskonkurser liksom högre tjänstemän vid ackordscentralerna. Det skall heller inte uteslutas att det i företagsledarnas krets finns personer med tillräckliga juridiska kunskaper. Oavsett vem som utses till rekonstruktör, måste denne inte sällan i sin tur anlita experthjälp i de frågor där han själv inte besitter den nödvändiga kompetensen. Frågan om det allmänna kravet på rekonstruktörens kompetens kan alltså ofta nog gälla om huvudregeln bör vara att en jurist utses som vid behov får anlita ekonomisk expertis eller om normalt t.ex. en företagsekonom eller företagsledare bör förordnas som vid behov får anlita juridisk sakkunskap.

Ackordscentralerna har en inte obetydlig erfarenhet av rekonstruktion av företag. De har i sitt remissyttrande redovisat att de handlägger rekonstruktionsärenden genom AB Företagskonsolidering som ägs till 30 procent vardera av Ackordscentralen Stockholm och Ackordscentralen Göteborg/Malmö samt till 20 procent vardera av Trygghetsrådet och Trygghetsfonden. Deras erfarenhet är att personer med ekonomisk kompetens blivit alltmer betydelsefulla även vid konkurs och ackord och att det gäller i särskilt hög grad när det är fråga om större företag. Ackordscentralerna har därför under senare år i betydande omfattning anställt personer med ekonomisk kompetens eller utnyttjat sådana personer som konsulter. Ackordscentralerna anför emellertid som sin bestämda uppfattning att när hanteringen av ett ärende är lagreglerat bör det ombesörjas av jurister som vid behov bidrår av ekonomer och andra sakkunniga, t.ex. företagsledare med särskild branschvana.

Prop.
s. 104

Enligt regeringens uppfattning är det inte lämpligt att ställa upp något formellt krav på viss utbildning, examen eller motsvarande för förordnande som rekonstruktör. Det bör således inte, såsom nu är fallet när det gäller god man enligt ackordslagen, anges att rekonstruktören som huvudregel bör vara lagfaren. Det är i stället rimligt, som utredningen har föreslagit, att ange att rekonstruktören skall ha den särskilda insikt och erfarenhet som uppdraget kräver, ha borgenärernas förtroende och även i övrigt vara lämplig för uppdraget. Genom en sådan bestämning blir det möjligt – vilket är viktigt – att i det särskilda fallet välja den person som är mest lämpad för uppdraget. Som Sveriges Industriförbund och Svenska Arbetsgivareföreningen har anfört kan det nämligen ställas olika krav på tyngdpunkten i rekonstruktörens kompetens beroende på vilket företag som är föremål för företagsrekonstruktion. Det bör, åtminstone i vissa fall, vara möjligt att med ledning av de uppgifter som lämnas i ansökan om företagsrekonstruktion om företagets ställning och tilltänkta utveckling bedöma om en rekonstruktion i främsta rummet bör innefatta t.ex. marknadsanalys eller omförhandling av ett gällande licensavtal. I det förra fallet bör kanske rekonstruktören sökas bland affärsmän med branschvana, i det senare bör han antagligen hämtas ur juristernas krets.

Det bör således vara möjligt att i det enskilda fallet förordna en rekonstruktör vars bakgrund är t.ex. juristens, ekonomens, företagsledarens, revisorns eller företagskonsultens. Regeringen anser likväl, liksom utredningen, att när inte omständighe-

terna i det enskilda fallet motiverar annat bör en advokat ur konkursförvaltarens eller en högre tjänsteman vid ackordscentral förordnas. En sådan ordning bör i normalfallet garantera att rekonstruktören har viss erfarenhet av företagsledning, gedigna kunskaper i obeståndsjuridik liksom inom andra relevanta rättsområden samt vana vid att hantera situationer i vilka motstående intressen kan göra sig gällande. Enligt regeringens mening bör det dock på grund av företagsrekonstruktionens karaktär vara möjligt att vara friare i valet av rekonstruktör än vad som exempelvis hittills gällt vid utseende av konkursförvaltare. I det sammanhanget kan också påpekas att det bör vara möjligt att utse fler än en rekonstruktör. Den möjligheten, som bör utnyttjas endast i omfattande och komplicerade ärenden, ger utrymme för att utse två rekonstruktörer med olika kompetensprofil. Det kan tilläggas att den eller de som utses till rekonstruktör givetvis kan anlita annan expertis för att fullgöra sitt uppdrag (se författningskommentaren till 2 kap. 12 § andra stycket).

Det finns anledning att betona att höga krav bör ställas på rekonstruktörens personliga integritet. Han skall, under tidspress, försöka åstadkomma en hållbar rekonstruktionsplan med tillgodoseende av såväl gäldenärens som borgenärernas intressen. Det är då viktigt att han åtnjuter samtliga inblandades förtroende vilket ofta endast kan åstadkommas genom att han intar en självständig, opartisk hållning. Det bör mot den bakgrunden vara uteslutet att till rekonstruktör utse någon gäldenärsföretagets ägare eller ställföreträdare, t. ex. ledamot av dess styrelse. Det är, som utredningen framhåller, naturligt att när gäldenären i sin ansökan lämnar förslag på rekonstruktör och ger uppgifter om dennes lämplighet, det också bör innefatta en redovisning av hur i vart fall de viktigaste borgenärerna ställer sig till förslaget. Om en sådan redovisning saknas bör sökanden föreläggas att komplettera sin ansökan med en sådan redovisning (se 2 kap. 3–5 §§). Domstolen kan på så sätt få det underlag som den behöver för att snabbt kunna fatta beslut i frågan. Gäldenärens eget önskemål om att en viss person utses till rekonstruktör bör – om det inte vinner stöd av en betydande krets av borgenärer – vara av mindre intresse. Motsätter sig en större borgenärskrets att en viss person utses till rekonstruktör torde det vara nära nog uteslutet att utse denna person. Det är emellertid viktigt att domstolen när den skall utse rekonstruktör inte är bunden av regler av absolut karaktär som utesluter vissa personkategorier. Det är viktigt att domstolen enligt den reglering som här föreslås kan utse den person som är lämpligast i det enskilda fallet.

Regeringen delar utredningens bedömning att det såvitt nu kan bedömas saknas tillräckliga skäl att föreslå någon form av auktorisation av dem som skall tjänstgöra som rekonstruktörer.

7.2 Bör en rekonstruktör kunna utses till förvaltare i en efterföljande konkurs?

Regeringens bedömning: Frågan om en rekonstruktör skall kunna utses till förvaltare i en näringsidkares efterföljande konkurs bör avgöras från fall till fall. Inga ändringar föreslås i konkurslagens regler om utseende av konkursförvaltare.

Utredningens bedömning: Överensstämmer med regeringens. Utredningen uttalar att enbart det förhållandet att en person har haft uppdrag som rekonstruktör inte bör lägga hinder i vägen för att utse honom till förvaltare i en efterföljande konkurs.

Remissinstanserna har intagit skilda ståndpunkter i frågan. Så delar t. ex. *Domstolsverket* utredningens bedömning medan motsatt uppfattning uttrycks av bl. a. *Riksskatteverket*, *Föreningen Sveriges kronofogdar*, *kronofogdemyndigheterna i Stockholms, Malmöhus och Kronobergs län*, *Sveriges Industriförbund*, *Svenska Arbetsgivareföreningen* och *Företagarnas Riksorganisation*.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 7 kap. 1 § tredje stycket konkurslagen får den inte vara förvaltare "som står i ett sådant förhållande till gäldenären, en borgenär eller någon annan att det är ägnat att rubba förtroendet för hans opartiskhet i

konkursen". "Detsamma gäller", sägs det vidare, "om det i övrigt finns någon omständighet som medför att förtroendet för hans opartiskhet kan rubbas". Denna jävsbestämmelse har således inte – till skillnad från t.ex. reglerna om domarjäv (jfr 4 kap. 13 § rättegångsbalken) utformats som en absolut regel. Avsikten har i stället varit att ge utrymme för att anpassa tillämpningen till omständigheterna i det enskilda fallet (se prop. 1988/89:31 s. 7).

Vad som generellt kan skilja en rekonstruktör från andra möjliga konkursförvaltare är närmast dennes förhållande till gäldenären. Beträffande förhållandet till gäldenären som jävsgrund har i förarbetena till den nuvarande jävsregeln i konkurslagen uttalats att det får anses mindre väl förenligt med den regeln att till förvaltare utse någon som har varit bokförare eller deklarationsmedhjälpare till gäldenären eller har varit revisor i ett aktiebolag som har försatts i konkurs. En rådgivare till gäldenären får anses olämplig som förvaltare, om det kan råda tvekan om hans objektivitet. Det torde ofta vara fallet, om rådgivaren har biträtt gäldenären under en längre tid före konkursutbrottet (prop. 1988/89:31 s. 11). I propositionen hänvisas också till rättsfallet NJA 1981 s. 764, i vilket det inte ansågs möta hinder att till förvaltare förordna en advokat som konsulterats av gäldenären med anledning av dennes insolvenssituation, varvid gäldenären fått rådet att begära sig i konkurs. Hovrätten över Skåne och Blekinge har i ett fall ansett att den som fungerat som god man enligt ackordslagen inte kunde utses till förvaltare (beslut 1982-09-23 SÖ 5165, omnämnt i Jäv för konkursförvaltare [Ds 1988:37] s. 16).

Prop.
s. 106

Rekonstruktören kan inte betraktas som en gäldenärens uppdragstagare eller som dennes biträde (jfr 14 § i Vägledande regler om god advokatsed). Likväl är det tydligt att uppdraget normalt förutsätter att rekonstruktören med bibehållande av gäldenärens förtroende engagerar sig i dennes verksamhet. Rekonstruktören skall ju bl.a. ge gäldenären råd och anvisningar beträffande företagets löpande förvaltning samt bedöma och eventuellt ge sitt samtycke till samtliga viktigare rättshandlingar som gäldenären avser att vidta. Även om rekonstruktören således normalt inte företar några transaktioner på gäldenärens vägnar, kan det emellertid förekomma att förvaltaren i en efterföljande konkurs har att pröva sådana transaktioner som rekonstruktören tillrätt eller kanske t.o.m. har gett anvisning om. Som Sveriges Industriförbund och Svenska Arbetsgivareföreningen har påpekat kan konkursförvaltaren också ha att pröva skäligheten av det av rekonstruktören fordrade arvudet i de fall arvudet inte har fastställts av rätten.

I de flesta fall får man därför utgå från att en rekonstruktör på grund av de omständigheter som nu har redovisats inte bör förordnas till förvaltare i en näringsidkarens efterföljande konkurs. Regeringen gör här en något annorlunda bedömning än utredningen som för sin del uttalar att enbart det förhållandet att en person haft uppdrag som rekonstruktör inte bör lägga hinder i vägen för att utse honom till förvaltare i en efterföljande konkurs. Det hindrar emellertid enligt regeringens mening inte att domstolen, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, skulle kunna utse en rekonstruktör till konkursförvaltare. Ett rekonstruktionsförsök kan t.ex. komma att avslutas mycket tidigt utan att rekonstruktören i någon större utsträckning kommit att involveras i gäldenärens ekonomiska transaktioner. I ett sådant fall bör det inte möta något hinder mot att rekonstruktören förordnas till konkursförvaltare, i vart fall inte om hans arvode har fastställts av tingsrätten.

Mot denna bakgrund krävs enligt regeringens mening inga ändringar i konkurslagens regler om utseende av konkursförvaltare. Även framgent bör alltså omständigheterna i det enskilda fallet få fälla utslaget.

7.3 *Borgenärernas roll m.m.*Prop.
s. 107

Regeringens förslag: Rekonstruktören skall omgående underrätta samtliga kända borgenärer om att företagsrekonstruktion har beslutats. Beslutet skall inte kungöras. Inom tre veckor efter beslutet om företagsrekonstruktion skall borgenärerna beredas tillfälle att vid ett borgenärssammanträde ta ställning främst till frågan om företagsrekonstruktionen bör fortsättas. Därefter skall borgenärerna beredas möjlighet till insyn och inflytande genom en borgenärskommitté med vilken rekonstruktören har att samråda. Kommittén skall normalt bestå av tre ledamöter som representerar skilda borgenärsintressen. Dessutom kan, när det gäller större företag, en representant för de anställda ingå i kommittén. Statens borgenärsfunktion skall vid företagsrekonstruktion i allmänhet utövas av kronofogdemyndigheten. Frågor om ackord bör dock även vid företagsrekonstruktion prövas av skattemyndigheten.

Företags-
rekon-
struktion

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens. Enligt utredningens förslag skall dock statens borgenärsfunktion utövas av kronofogdemyndigheten även i ackordsfrågor.

Remissinstanserna: *Sveriges Industriförbund* och *Svenska Arbetsgivareföreningen* anser att när det gäller borgenärernas behov av insyn och inflytande är utredningens förslag väl avvägda. Andra remissinstanser anser emellertid att möjligheterna till insyn och inflytande för skilda borgenärskategorier är otillräckliga, främst under rekonstruktionsförfarandets gång. Enligt *Företagarnas Riksförbund* gäller det främst borgenärer med mindre fordringsbelopp.

Riksskatteverket och *Kronofogdemyndigheten i Malmöhus län* anser att staten som borgenär alltid bör beredas plats i borgenärskommittén. *Riksskatteverket* anför också att om det finns intressekonflikter mellan olika kategorier av borgenärer bör det tillses att varje grupp kan representeras i borgenärskommittén eftersom det annars finns en risk att denna kommer att domineras av de professionella kreditgivarna.

Kronofogdemyndigheten i Göteborg och *Bohus län* liksom *NUTEK* anser att viss information fortlöpande bör ges till samtliga borgenärer. *NUTEK* föreslår därvid att gäldenären åläggs att upprätta ett bokslut per dagen för betalningsinställelse och därefter exempelvis varannan månad. *Kronofogdemyndigheten i Malmöhus län* uttalar att samtliga borgenärer i vart fall bör få del av underlaget för en ansökan om förlängning av förfarandet och eventuellt också om vissa för rekonstruktionen viktigare beslut.

Riksskatteverket anser att eftersom rekonstruktören främst torde komma att se till gäldenärens intressen bör borgenärskommittén ges en starkare ställning. Rekonstruktören bör vara skyldig att ge kommittén den information den begär och eventuellt också att inhämta dess godkännande av viktiga åtgärder.

I fråga om vilken myndighet som bör företräda staten som borgenär i ett rekonstruktionsförfarande har samtliga kronofogdemyndigheter lämnat utredningens förslag om att anförtro kronofogdemyndigheten den uppgiften utan erinran, medan samtliga skattemyndigheter har förordat att statens borgenärsfunktion i stället skall utövas av skattemyndigheten. *Riksskatteverkets* majoritet har förordat att statens rätt skall bevakas av skattemyndigheten. En minoritet i verket har emellertid tillstyrkt utredningens förslag. *Svenska Inkassoföreningen* anför att ett beslut om företagsrekonstruktion bör kungöras, att underrättelse om sådant beslut bör ske till registerförande myndighet även såvitt avser enskild firma eller handels- och kommanditbolag.

Skälen för regeringens förslag: Det är, som också utredningen framhåller, mycket viktigt att i ett förfarande som innebär påtagliga begränsningar i borgenärernas rätt tillförsäkra dessa såväl insyn i förfarandet som möjlighet att påverka det.

Utredningen har översiktligt redovisat hur man i några utländska rättssystem sökt skapa garantier för att borgenärernas intressen tas tillvara (bet. s. 371 f.). I Danmark skall inom tre veckor efter anmälan om "betalningsstansning" ett borgenärssam-

Prop.
s. 108

mantråde hållas. Domstolen kan på begäran också utse ett "kreditorudvalg" om högst tre medlemmar. I företag med minst 25 anställda har dessa rätt att utse en fjärde medlem av udvalget. Rekonstruktören, "tilsynet", skall underrätta såväl udvalget som samtliga borgenärer om planerade, särskilt viktiga rättshandlingar. Borgenärerna har då möjlighet att framställa invändningar mot de tilltänkta dispositionerna. I Norge utser domstolen genast en "gjeldsnemnd" som består av en ordförande – i regel en advokat – och ytterligare mellan en och tre ledamöter. Det är denna nämnd som har tillsyn över gäldenären, går igenom hans ekonomiska förhållanden och leder arbetet med att få till stånd en skulduppställning. Nämnden redovisar sin utredning av gäldenärens ekonomi och förslaget till skulduppställning för övriga borgenärer. I Finland skall domstolen tillsätta en borgenärsdelegation, om det inte anses onödigt på grund av att antalet borgenärer är litet. Delegationen skall ha minst tre medlemmar och vara sammansatt så att olika borgenärsgrupper är jämbördigt företrädda. Om företaget har minst 50 anställda har dessa rätt att utse utredare som får delta i delegationens arbete utan att ha rösträtt. Rekonstruktören, utredaren, skall utan dröjsmål informera delegationen och övriga borgenärer om sin utredning av gäldenärens ekonomiska situation, regelbundet och alltid när det behövs informera delegationen om sina åtgärder och iakttagelser samt förhandla med delegationen innan viktiga beslut fattas.

När det gäller borgenärernas möjligheter till insyn och inflytande i ett svenskt förfarande måste de naturligtvis till en början informeras om att beslut om företagsrekonstruktion har fattats. Det bör därför åligga den utsedde rekonstruktören att omgående underrätta samtliga kända borgenärer om att en företagsrekonstruktion har beslutats. Borgenärerna bör redan i samband med en sådan underrättelse få sådan information om gäldenärens ekonomiska ställning som kan göra det möjligt för dem att åtminstone bilda sig en preliminär uppfattning om huruvida en rekonstruktion bör kunna komma till stånd. Den informationen bör kunna bestå av de handlingar som gäldenären eller en ansökande borgenär givit in till stöd för ansökan, i förekommande fall kompletterad med de bokföringshandlingar – som t. ex. företagets senast upprättade balansräkning – som rekonstruktören omgående kunnat ta del av.

Som utredningen har funnit är rättsverkningarna av att företagsrekonstruktion beslutas emellertid inte sådana att beslutet behöver kungöras genom tingsrättens försorg.

När företagsrekonstruktion väl har beslutats är det av största vikt att det så snart som över huvud taget är möjligt ges tillfälle att överväga om förfarandet har förutsättningar att bli framgångsrikt och därför bör fortsätta. Den bedömningen bör i första hand ankomma på borgenärerna att göra eftersom det är deras fordringar och intressen i övrigt som i hög grad står på spel. Samtliga borgenärer bör därför beredas tillfälle att närvara vid ett sammanträde då frågan om förfarandet skall fortgå behandlas. Det är då givetvis viktigt att det vid det sammanträdet finns den information som behövs för ett väl övervägt ställningstagande. Utredningen har föreslagit att borgenärssammanträdet skall hållas inom tre veckor från det att företagsrekonstruktion beslutas. Inom den tidsperioden bör det normalt vara möjligt för rekonstruktören att dels skaffa sig en mera ingående bild av företagets ekonomiska situation genom att ta del av företagets bokföring och genom kontakter med framför allt dess kreditgivare, dels ha en uppfattning om den tilltänkta rekonstruktionens huvudsakliga inriktning och förutsättningar. Rekonstruktören bör således redan vid detta tillfälle kunna presentera åtminstone en första preliminär version av den rekonstruktionsplan som han har utarbetat (se avsnitt 7.4). Vidare bör rekonstruktören vid den tidpunkten kunna ange i huvudsak vilka åtgärder som återstår att vidta och när förfarandet beräknas kunna avslutas.

Regeringen anser således, liksom utredningen, att det skall föreskrivas att ett borgenärssammanträde skall äga rum inom tre veckor från beslutet om företagsrekonstruktion. Det kan givetvis inte uteslutas att det finns fall då en tid av tre veckor redan från början framstår som alltför kort, t. ex. då fråga är om ett stort företag och det

redan av ansökningshandlingarna framgår att dess ekonomiska situation är mycket komplicerad. Det bör därför vara möjligt för domstolen att undantagsvis bestämma att borgenärssammanträdet skall hållas senare än inom tre veckor. Tid för sammanträdet bör bestämmas av rätten redan i samband med själva beslutet om företagsrekonstruktion. Det blir då också möjligt för rekonstruktören att lämna upplysning om sammanträdet i den underrättelse som han omgående skall tillställa borgenärerna.

Det återstår så att bedöma hur borgenärerna skall tillförsäkras inflytande under det fortsatta förfarandet sedan det vid borgenärssammanträdet befunnits föreligga förutsättningar att låta det fortgå. Det är därvid angeläget att söka balansera borgenärernas behov av insyn mot intresset av att företagsrekonstruktionen inte tillåts att dra ut på tiden mer än som är oundgängligen nödvändigt. Det förefaller mot den bakgrunden olämpligt att kalla hela borgenärskollektivet till återkommande sammanträden med på förhand bestämda intervaller. En lämpligare avvägning mellan de motstående intressena synes i stället vara att i enlighet med utredningens förslag låta en särskilt utsedd grupp av borgenärer mera aktivt följa förfarandet, dvs. en lösning i linje med vad som gäller i de övriga nordiska länderna. Det är således även regeringens uppfattning att en särskild borgenärskommitté bör utses vid borgenärssammanträdet om någon borgenär begär det.

Borgenärskommitténs uppgift är naturligtvis i första hand att bevaka hela borgenärskollektivets intressen. Men kommittén bör också kunna bidra till att förse rekonstruktören med information, exempelvis nödvändiga kunskaper om den bransch som gäldenärsföretaget är verksamt i.

Rekonstruktören kommer att vara den som i detalj följer gäldenärsföretagets verksamhet och det är också hans uppgift att ta ställning till åtskilliga frågor som rör företagets tillgångar och vidare utveckling. Han bör därför vara skyldig att samråda med borgenärskommittén i väsentliga frågor. Även om det inte uttryckligen föreskrivs i lagen är det rimligt att det dessutom förekommer ett kontinuerligt utbyte av synpunkter mellan rekonstruktören och borgenärskommittén. Inom ramen för ett sådant utbyte bör givetvis rekonstruktören bemöda sig om att lämna kommittén den information som den begär. Däremot anser regeringen, liksom utredningen, att det inte bör komma i fråga att ange några uttryckliga formkrav för de beslut som måste fattas under företagsrekonstruktionen. En gäldenärens rättshandling drabbas enligt förslaget inte av ogiltighet därför att gäldenären underlåtit att inhämta rekonstruktörens samtycke (se avsnitt 6.2). Det är då inte heller möjligt att föreskriva någon sanktion för det fall att rekonstruktören skulle ha brutit i sin samrådsskyldighet gentemot borgenärskommittén. En annan sak är att, om rekonstruktören skall lyckas med sitt uppdrag att rekonstruera gäldenärsföretaget, det är nödvändigt att han vinner borgenärerna för den lösning han föreslår. Redan detta torde vara tillräckligt för att säkerställa ett gott samarbete mellan rekonstruktören och borgenärskommittén. Skulle rekonstruktören trots detta underlåta att samråda med kommittén, återstår för borgenärerna möjligheten att antingen begära att företagsrekonstruktionen upphör (se 4 kap. 8 §) eller att rekonstruktören byts ut (se 2 kap. 11 §).

Beträffande borgenärskommitténs storlek och sammansättning har utredningen föreslagit att den skall få bestå av högst tre ledamöter med möjlighet för dem som arbetar i företag med minst 25 anställda att utse en fjärde ledamot. Det är givetvis angeläget att antalet ledamöter i borgenärskommittén begränsas för att inte komplicera dess arbete. Det kan ju t. ex. förekomma att kommittén måste överlägga med mycket kort varsel för att behandla en viktig åtgärd som måste vidtas snabbt. Samtidigt är det också önskvärt att kommittén har en sådan sammansättning att den kan företräda de flesta kategorier av borgenärsintressen. I många fall bör naturligtvis tre, eller fyra, ledamöter vara ett tillräckligt antal även från den synpunkten; i kommittén kan då ingå en representant för de borgenärer som är kreditgivare och säkerhetshavare, en företrädare för staten som skatteborgenär och en representant för de prioriterade borgenärerna samt – i förekommande fall – en företrädare för de anställda i gäldenärsföretaget. Det bör emellertid enligt regeringens mening inte vara uteslutet

Prop.
s. 110Företags-
rekon-
struktionProp.
s. 111

att anpassa kommitténs sammansättning till omständigheterna i det enskilda fallet. Om särskilda skäl talar för det bör således fler än tre ledamöter kunna ingå i kommittén.

Frågan om kronofogdemyndigheten eller, som hittills, skattemyndigheten skall företräda staten vid ackord har tidigare behandlats i propositionen om lag om indrivning av statliga fordringar m.m. (prop. 1992/93:198). Där konstaterades att det finns skäl som talar för såväl den ena som den andra lösningen. I propositionen togs inte ställning till frågan i ett längre perspektiv. Mot bakgrund av att utredningsförslaget till lag om företagsrekonstruktion vid den tiden remissbehandlades ansågs det inte då finnas anledning att föreslå någon ändring vad gäller ackordsmyndighet.

För att ge kronofogdemyndigheten uppgiften att företräda staten vid företagsrekonstruktion talar att rekonstruktionen är ett alternativ till andra åtgärder för att få en fordran betald. Misslyckas ett försök till rekonstruktion blir följden i flertalet fall konkurs – ett förfarande där staten företräds av kronofogdemyndigheten. Vidare torde det vanligen vara så att kronofogdemyndigheten redan innan rekonstruktionsfrågan kommer upp har viss utredning om företaget i samband med indrivningen. En stor del av de frågor som uppkommer vid företagsrekonstruktion i allmänhet är också sådana frågor som uppkommer under en konkurs. Enligt regeringens mening talar därför övervägande skäl för att kronofogdemyndigheten bör företräda det allmänna vid företagsrekonstruktion i dessa delar. Det är också den lösning som ligger mest i linje med de allmänna övervägandena bakom lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Till de frågor som kronofogdemyndigheten enligt vad som nu har sagts kommer att få ta ställning till hör frågor om gäldenärens avtal. Andra frågor är sådana som rör driften av företaget och frågor om återvinning. Det bör vidare, särskilt med tanke på vad som har sagts om företagsrekonstruktionen som ett alternativ till konkurs, vara kronofogdemyndigheten som företräder det allmänna när det gäller att som borgenär ta initiativ till företagsrekonstruktion.

Frågor om ackord avseende skatter och avgifter prövas enligt lagen (1993:892) om ackord rörande statliga fordringar m.m. av skattemyndigheten. Vid ackord uppkommer bl.a. frågor kring de olika skatte- och avgiftsfordringarna som skattemyndigheten får anses vara bäst skickade att utreda. Regeringen gör den bedömningen att det inte finns skäl att föreslå någon ändring vad gäller borgenärsfunktionen vid ackord. Även i denna del ligger ställningstagandet i linje med tidigare överväganden. Fattas det under en företagsrekonstruktion beslut om att inleda ackordsförhandling är det alltså skattemyndigheten som vid denna företräder det allmänna och tar ställning till om ett ackordsförslag skall antas eller inte.

Det bör framhållas att det krävs en god samverkan mellan myndigheterna för att alla aspekter på rekonstruktionsfrågan skall bli belysta på ett bra sätt. Det skulle det emellertid ha gjort även om uppgiften som borgenärsföreträdare i sin helhet hade lagts på endera av dem. Den nu föreslagna lösningen ger uttryck för just det som nyss har sagts – myndigheterna har olika kompetens och därmed även olika roller att spela i förfarandet. Regeringen kommer senare att ta ställning till om det finns behov av författningsreglering av myndigheternas samverkan.

Prop.
s. 112

7.4 Upprättande av en rekonstruktionsplan

Regeringens förslag: Rekonstruktören skall upprätta en rekonstruktionsplan. Av planen skall normalt framgå såväl hur gäldenärsföretagets finansiella situation bör lösas som hur dess resultat skall kunna förbättras. Planens innehåll kan emellertid anpassas till omständigheterna i det enskilda fallet. Det föreskrivs inte i lagen vad planen skall innehålla och inte heller att den skall fastställas.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De remissinstanser som yttrat sig i frågan godtar i allt väsentligt utredningens förslag vad gäller rekonstruktionsplan. *Sveriges Ackordscen-*

traler betonar att en plan måste omfatta såväl en finansiell rekonstruktion som även resultatförbättrande åtgärder. *Sveriges Industriförbund* och *Svenska Arbetsgivareföreningen* diskuterar om planens innehåll bör närmare regleras och om den bör godkännas av borgenärerna. Organisationerna förordar emellertid inte några sådana åtgärder men anser att förfarandet efter några år måste utvärderas på bl.a. dessa punkter. *Grossistförbundet Svensk Handel* anser att det i motiven bör anges vad en rekonstruktionsplan normalt bör innehålla, t.ex. en preliminär betalningsplan, förslag till finansiering av rörelsen, en enkel marknadsanalys och om möjligt en treårig budget.

NUTEK anför för sin del att det är svårt att tänka sig en framgångsrik rekonstruktion om inte den som framgent skall svara för företagets drift har ett avgörande inflytande på planens innehåll. Verket förordar därför att planen skall upprättas av den som efter rekonstruktionen kommer att äga och driva företaget, i samråd med rekonstruktören.

Sveriges Advokatsamfund anser att en rekonstruktionsplan bör fastställas av domstol sedan domstolen berett samtliga borgenärer tillfälle att yttra sig såväl skriftligen som vid förhandling inför domstolen. Det kan vidare övervägas, anför samfundet, att föreskriva att domstolens beslut om fastställelse fordrar att det finns en viss majoritet för planen bland de berörda borgenärerna.

Skälen för regeringens förslag: En första fråga som kan ställas är självfallet om det i en lag om företagsrekonstruktion alls bör föreskrivas någon skyldighet för gäldenären eller rekonstruktören att presentera ett skriftligt förslag till hur gäldenärens verksamhet skall rekonstrueras och hans ekonomiska situation klaras upp. Utredningen redovisar att i dansk och norsk rätt finns inte något lagfäst krav på att en särskild plan skall upprättas. I den finska lagen om företagsanering däremot finns ingående regler om vad ett saneringsprogram skall innehålla (39–42 §§) och hur programmet skall fastställas (49–56 §§).

Mot att ställa ett uttryckligt krav på upprättande av en plan kan anföras att ett sådant krav kan medföra risker för både en viss tidsutdräkt och ökade kostnader för förfarandet. Det gäller förstas särskilt om kravet på att upprätta en plan förenas med krav på att den skall godkännas av hela borgenärgruppen eller av en viss majoritet bland borgenärerna. För att en formlig plan bör upprättas talar å andra sidan att ett sådant krav kan medverka till att arbetet verkligen bedrivs med företagsrekonstruktionens ändamål för ögonen. Företagsrekonstruktionens syfte är ju att åstadkomma en rekonstruktion av verksamheten och det bör underlätta arbetet om det hela tiden sker med inriktning på att i skrift kunna för borgenärerna presentera ett förslag till hur det skall gå till. Planen kan upprättas fortlöpande. Den kan, och bör, presenteras i en första mycket preliminär version redan vid det borgenärssammanträde som skall äga rum inom tre veckor från beslutet om företagsrekonstruktion. Den kan därefter successivt fullständigast intill dess den föreligger i slutgiltigt skick.

Regeringen delar för sin del utredningens bedömning att ett krav på upprättande av en rekonstruktionsplan bör ställas men att det däremot inte bör ställas några bestämda krav på dess innehåll och inte heller ges några föreskrifter om att den skall antas eller fastställas. Det bör innebära att rekonstruktionsarbetet kan ske med en bestämd inriktning utan att några risker för förhaling eller fördyring behöver uppstå.

Det är viktigt att framhålla att planens innehåll måste kunna anpassas till omständigheterna i det enskilda fallet. Vad en rekonstruktion kan behöva innebära måste rimligen kunna variera högst väsentligt. En rekonstruktionsplan kan t.ex. – om företagets problem uteslutande kan hänföras till överskuldssättning – tänkas innehålla endast att en ackordsförhandling bör komma till stånd. Men en plan kan också – om företagets problem bottnar i att dess verksamhet inte fullt ut motsvarar marknadens krav – innehålla t.ex. en marknadsanalys, förslag om inskränkningar i produktionen av vissa produkter och åtgärder för en effektivare marknadsföring i förening med ett förslag till ackord. Självfallet kan planen också innefatta ett konstaterande av att förutsättningar för rekonstruktion saknas och att verksamheten därför bör avvecklas. Vad som kan sägas i denna del är att en plan normalt bör innehålla förslag till såväl

hur gäldenärsföretagets finansiella problem bör lösas som hur dess resultat kan förbättras.

Även om det inte i lag ges några föreskrifter om att en rekonstruktionsplan skall fastställas eller om formerna och förutsättningarna för ett fastställande, är det givet att, om planen skall kunna genomföras, det fordras en bred enighet bland borgenärerna liksom mellan dem och gäldenären om i vart fall dess huvudsakliga element. Det bör också betonas att i den del som en rekonstruktion medför egentliga ingrepp i borgenärernas rätt genom att deras fordringar sätts ned, måste det ske antingen genom avtal eller genom offentligt ackord. Ett offentligt ackord inom ramen för en företagsrekonstruktion föreslås liksom hittills vara omgärdat av regler om minsta dividend och av röstregler (se avsnitt 7.5). Borgenärernas godkännande av rekonstruktionens övriga element sker också indirekt genom att de, mot bakgrund av planens förslag till åtgärder, förklarar sig villiga att avtala om nedsättning av sina fordringar eller godtar ett förslag till offentligt ackord.

Prop.
s. 114

Det är regeringens uppfattning att det bör vara rekonstruktören som har till uppgift att upprätta rekonstruktionsplanen. Ett av de viktigaste syftena med att förordna en rekonstruktör är ju att temporärt tillföra gäldenärsföretaget en särskild kompetens. Rekonstruktörens kunskaper skall utnyttjas för att avgöra om och hur företaget kan bli lönsamt. Det är då också naturligt att rekonstruktören sammanfattar sina rön och synpunkter i en handlingsplan för företaget.

7.5 Ackord under företagsrekonstruktion

Regeringens förslag: Inom ramen för en företagsrekonstruktion skall ett offentligt ackord kunna komma till stånd. Ackordslagen upphävs som självständig lag. Kravet i den gällande ackordslagen på att gäldenären vid ett offentligt ackord skall erbjuda borgenärerna betalning med åtminstone 25 procent av deras fordringsbelopp behålls. Undantag skall dock i fortsättningen kunna göras när det finns särskilda skäl. Däremot slopas – jämfört med ackordslagen – ordningen med obligatorisk edgång vid offentligt ackord liksom det särskilda edgångssammanträdet.

Utredningens förslag: Överensstämmer i det väsentliga med regeringens.

Remissinstanserna: Sveriges Advokatsamfund anser att om en lägre utdelningsprocent än 25 procent skall fastställas bör det kräva en större borgenärsmajoritet än tre fjärdedelar samt att det borde övervägas att godta en längre betalningstid än ett år för den föreskrivna minsta utdelningen. Sveriges Ackordscentraler anför att om skatteförmånsrätten avskaffas, och staten således får ställning av oprioriterad borgenär, det kunde övervägas att föreskriva ett undantag från kravet på likabehandling av likaberättigade borgenärer till förmån för staten som skatteborgenär. *Skattemyndigheten i Stockholms län* m. fl. pekar på de problem som är förbundna med att samtliga statens skatte- och avgiftsfordringar inte alltid är kända eller i vart fall inte bestämda vid tidpunkten för ett offentligt ackord. *Riksskatteverket* anser att reglerna om offentligt ackord i den föreslagna lagens 3 kap. systematiskt borde samordnas bättre med lagens bestämmelser i övrigt.

Skälen för regeringens förslag: Som redan har nämnts innebär den föreslagna lagen om företagsrekonstruktion att förfarandet för att nå ett offentligt ackord inlemas som en integrerad del i företagsrekonstruktionen. Härav följer också som nämnts att rekonstruktören ersätter ackordslagens gode man. Det kan framhållas att en företagsrekonstruktion kan – men alls inte behöver – avslutas med offentligt ackord. En ackordsuppgörelse kan komma till stånd under hand om samtliga intressenter är ense om det. Det är givet att det också är ett underhandsackord som i första hand bör eftersträvas, i de fall en företagsrekonstruktion över huvud taget behöver innefatta en ackordsuppgörelse. Reglerna om offentligt ackord har emellertid indirekt betydelse för möjligheterna till underhandsackord. En minoritet bland borgenärerna

Prop.
s. 115

torde nämligen ofta finna det meningslöst att sätta sig emot ett förslag till underhandsackord om det erbjuds på sådana villkor att det kan förutsättas bli antaget och fastställt genom offentligt ackord.

Lagrådet har under rubriken Allmänna synpunkter i sitt yttrande den 24 oktober 1994 (se bil. 5) noterat att innebörden av förslaget är att en förutsättning för att frågan om offentligt ackord skall kunna aktualiseras är att näringsidkaren behöver rekonstruera sin rörelse: annars kan det ju inte meddelas beslut om företagsrekonstruktion. Lagrådet ifrågasätter om man inte får räkna med att det finns näringsidkare, vilka kan ha behov av ett ackordsförfarande utan att samtidigt behöva rekonstruera den verksamhet som bedrivs. Lagrådet anser sig inte kunna bedöma i vad mån det medför olägenheter att ackordsförfarandet inte är tillgängligt för sådana näringsidkare.

Lagrådets påpekande är riktigt. Med den föreslagna utformningen är förfarandet för offentligt ackord enbart tillgängligt för en gäldenär som uppfyller de grundläggande kraven för företagsrekonstruktion. Det är en konsekvens av att förfarandet för offentligt ackord föreslås utgöra en integrerad del av företagsrekonstruktionen. Förfarandet för offentligt ackord kan på så vis sägas vara ett "förfarande i förfarandet", vilket bl. a. tydliggörs genom att en begäran om ackordsförhandling skall göras i ett pågående ärende om företagsrekonstruktion eller eventuellt i samband med ansökan om företagsrekonstruktion. Enligt vad som nu föreslås är det alltså inte möjligt att fristående ansöka om ackordsförhandling. Enligt regeringens mening är det bl. a. ur systematisk synvinkel en stor fördel att införliva ackordsförfarandet i den nya lagen om företagsrekonstruktion. Lagrådets påpekande om att det finns risk för att vissa gäldenärer – som saknar rekonstruktionsbehov men har behov av att kunna nå ett offentligt ackord – inte kan komma i åtnjutande av reglerna om offentligt ackord torde enligt regeringens mening i praktiken endast gälla ett fåtal gäldenärer. Finns det ett ackordsbehov torde det regelmässigt också finnas ett rekonstruktionsbehov. I vart fall torde det gälla om avsikten är att företaget skall leva vidare. Är det fråga om att företaget skall avvecklas utgör i så fall konkursinstitutet ett fullgott alternativ. Lagrådets synpunkter i detta hänseende föranleder alltså inte regeringen att vidta några justeringar av förslaget. Det finns däremot anledning att noga följa utvecklingen efter det att lagen har trätt i kraft och om anledning ges återkomma till denna fråga.

Ett offentligt ackord innebär att en borgenärsmajoritet kan träffa ett avtal med gäldenären om en ekonomisk uppgörelse som binder även minoriteten. Den klassiska formen för en sådan uppgörelse innebär att borgenärernas fordringar sätts ned med en angiven procentsats. När det gäller kravet på minsta dividend – dvs. minsta procentuell utdelning – vid ackord hör den frågan naturligt samman med bestämmelserna om vilken majoritet bland borgenärerna som krävs för att ett ackordsförslag skall anses antaget. Generellt bör betänkligheterna mot att tillåta en låg dividend minska ju större majoritet som krävs. Den minsta dividenden sänktes från 50 till 25 procent i samband med införandet av 1970 års ackordslag (se SOU 1968:41 och prop. 1970:136). En än lägre dividend tilläts också om samtliga borgenärer godkände det eller om synnerliga skäl förelåg. Samtidigt bestämdes att ett ackordsförslag som gav minst 50 procent av fordringsbeloppen skulle anses antaget av borgenärerna om tre femtedelar av de röstande godtagit förslaget och deras fordringar uppgick till tre femtedelar av de röstberättigande fordringarnas sammanlagda belopp. För lägre ackordsprocent bestämdes motsvarande andel av de röstande och av de sammanlagda fordringarnas belopp till tre fjärdedelar.

Utredningen har redovisat att de ackord som i dag följer på betalningsinställelse brukar innefatta en minsta dividend om 25–50 procent och att lägre utdelning inte synes förekomma.

Vad som närmast skulle kunna sättas i fråga är om den lägsta godtagbara dividenden borde sänkas för att öka möjligheterna till rekonstruktion. Det vore emellertid, som utredningen också framhåller, knappast rimligt att öppna ett rekonstruktionsförfarande för gäldenärsföretag, vilka inte räknar med att kunna erbjuda ens 25 procent av fordringsbeloppet till borgenärerna. Företagsrekonstruktion är ju tänkt för företag

som visserligen har betalningssvårigheter men som också besitter en lönsamhetspotential. Ett företag som redan har ådragit sig en sådan överskuldssättning att det saknar möjlighet att betala en fjärdedel av fordringarna måste normalt anses sakna en sådan potential. Genom att det generella kravet på en minsta dividend om 25 procent behålls ges domstolen också en ytterligare grund för bedömningen av om en ansökan om företagsrekonstruktion bör bifallas. I ansökan skall ju gäldenären (jfr avsnitt 5.4) lämna uppgift bl. a. om utsikten till en uppgörelse med borgenärerna och ansökan får inte bifallas om det saknas skälig anledning anta att syftet med företagsrekonstruktionen kan uppnås.

Liksom utredningen anser regeringen att en undantagsregel för speciella förhållanden har fog för sig. I ackordslagen anges, som redan nämnts, att lägre dividend än 25 procent kan godtas bl. a. om det finns synnerliga skäl. Med synnerliga skäl avsågs i förarbetena till ackordslagen (SOU 1968:41 s. 95) t. ex. att gäldenären till följd av sjukdom eller av annan orsak kommit på obestånd utan eget vållande. Likaså avsågs möjligheten att mot en enskild borgenärs vilja genomdriva ett ackord för ett dödsbo som inte räckte till utdelning upp till föreskrivna 25 procent. Som utredningen anfört syftar de anförda exemplen närmast på enskilda näringsidkare och ger knappast någon vägledning för tillämpningen av en lagstiftning som är avsedd också – och kanske främst – för större företag. Det bör, som utredningen har föreslagit, vara möjligt att i särskilda fall inte tvingas låta valet mellan ackord och konkurs avgöras av en tvingande regel om 25 procents minsta utdelning. Regeringen delar därför utredningens bedömning att i den nuvarande undantagsregeln bör uttrycket "synnerliga skäl" ersättas med "särskilda skäl" för att på så sätt vidga möjligheterna att frångå kravet på en minsta utdelning om 25 procent.

Prop.
s. 117

Ett offentligt ackord omfattar för närvarande endast de oprioriterade borgenärerna samt förmånsberättigade borgenärer till den del deras fordringar är oprioriterade. Det har inte anförts några skäl för att ändra den ordningen. En förändring i borgenärskretsen vid offentligt ackord skulle emellertid följa om statens förmånsrätt för fordran på skatter och avgifter avskaffades. Staten skulle därigenom bli oprioriterad borgenär och således också omfattas av ett ackord. Som utredningen framhåller borde en sådan ordning främja en aktiv insats från statens sida i företagsrekonstruktioner vilket i och för sig borde ge bättre förutsättningar för att rekonstruktionen skall kunna ha framgång. Som redogörs för i det följande (avsnitt 8.3) läggs emellertid inte i detta sammanhang fram något förslag om att avskaffa statens förmånsrätt.

De lagförslag som regeringen nu lämnar bör inte påverka statens roll som skatteborgenär vid ackord. I någon mån kan dock antalet offentliga ackord tänkas komma att öka till följd av att det inte längre förutsätts att gäldenären har konstaterats vara på obestånd. Inte heller sker (se avsnitt 7.2) någon ändring i fråga om vilken myndighet som har att företräda staten i ackordsförhandlingar. Skattemyndigheten bör alltså, liksom för närvarande, ha att bedöma om ett förslag till ackord kan anses fördelaktigt för det allmänna (3 § första stycket lagen 1993:892 om ackord rörande statliga fordringar m. m.). Det framstår som oundvikligt att skattemyndigheten därvid, som ett led i sin bedömning, beaktar vad utfallet för statens del skulle bli vid ett exekutivt förfarande. Som tidigare har framhållits är det av största vikt att skattemyndigheten i dessa sammanhang arbetar i nära kontakt med den myndighet som i övrigt företräder staten vid en företagsrekonstruktion, dvs. kronofogdemyndigheten.

En förändring bör emellertid ske såvitt gäller den borgenärskrets som deltar i ackord. Som utredningen framhållit synes i det praktiska rättslivet dagen för betalningsinställelse ha haft större betydelse för frågan om vilka fordringar som omfattas av ackord än ackordslagens föreskrift om att dagen för ackordsbeslutet är avgörande för vilka borgenärer som deltar i, och är bundna av, ackordet. Det finns därför skäl att nu anpassa lagstiftningen till den praxis som faktiskt kommit att utbildas och låta dagen för ansökan om företagsrekonstruktion vara avgörande för vilka fordringar som omfattas av ett följande ackord.

Utredningen föreslår slutligen att gäldenärens edgång vid offentligt ackord skall göras fakultativ och att, om edgång skall ske, den får äga rum vid det sammanträde med borgenärerna då dessa skall rösta om ackordsförslaget. Vad gäller frågan om gäldenären obligatoriskt skall tvingas avlägga ed för att bekräfta sina tillgångar och skulder anför utredningen att det föreslagna rekonstruktionsförfarandet ger flera garantier mot missbruk från gäldenärens sida. Ansökan skall granskas av rätten, gäldenärens ekonomiska situation kommer att nagelfaras av borgenärerna vid det sammanträde som följer inom tre veckor efter beslutet om företagsrekonstruktion och rekonstruktören har särskilt till uppgift att utreda gäldenärens ekonomiska förhållanden. Mot den bakgrunden finns det, anser utredningen, inte skäl att föreskriva obligatorisk edgång och följaktligen finns det inte heller anledning att behålla det särskilda edgångssammanträdet. Regeringen delar utredningens bedömning.

Prop.
s. 118

Riksskatteverket anför, som har nämnts inledningsvis, synpunkter på den systematiska samordningen mellan reglerna om offentligt ackord och övriga regler i utredningens förslag till lag om företagsrekonstruktion. Bristen på en sådan samordning skapar, enligt verkets mening, onaturliga hinder för ett smidigt och enhetligt förfarande. Som exempel på en bristande samordning anför verket kravet på att gäldenären vid offentligt ackord måste lägga fram ett formligt ackordsförslag när han tidigare upprättat en rekonstruktionsplan, att en bouppteckning måste ges in när en likartad sammanställning upprättats tidigare under rekonstruktionsfasen samt att en ny avgift måste betalas. Vidare anser verket att borgenärssammanträdena borde kunna samordnas.

Företags-
rekon-
struktion

Även *Lagrådet* har lämnat synpunkter av mer systematisk art på det föreslagna ackordskapitlet i lagen om företagsrekonstruktion. *Lagrådet* anför:

”Ackordslagets bestämmelser om offentligt ackord har som nämnts i sak oförändrade överförts till den nya lagen. Ackordslagen har varit i tillämpning i över 20 år. Under denna tid torde ha vunnits en hel del erfarenheter av lagstiftningen, vilket borde beaktas i den nya lagen; under hand har *Lagrådets* uppmärksamhet fästs på frågan om beräkning av ränta på fordringar. Så har dock inte skett. *Lagrådet* anser det önskvärt att 3 kap. vid lämpligt tillfälle blir föremål för en översyn mot bakgrund av erfarenheterna av tillämpningen av ackordslagets motsvarande regler”.

Enligt regeringens mening kunde en sådan mera långt gående samordning som *Lagrådet* och Riksskatteverket förordar i och för sig i vissa delar vara tänkbar. Det förtjänar emellertid framhållas att ett offentligt ackord skiljer sig från övriga skeden i en företagsrekonstruktion därigenom att ackordet binder samtliga deltagande borgenärer, även dem som inte biträtt förslaget till uppgörelse. Det element av tvång gentemot vissa borgenärer som således är, eller kan vara, förbundet med fastställande av offentligt ackord gör det nödvändigt med mera preciserade regler för den delen av förfarandet än som krävs när en uppgörelse bygger på samtliga intressenters bifall. Det kan därför, såvitt nu kan bedömas, knappast undvaras att det för offentligt ackord, även inom ramen för en företagsrekonstruktion, ges särskilda regler om ansökan, en formlig bouppteckning där ”tillgångarna tas upp till noggrant uppskattade värden”, ett formligt ackordsförslag som borgenärerna har att anta eller förkasta, kungörelse, m. m. En viktig faktor i denna bedömning är att det enligt vad som redovisats i det föregående inte ställs upp några krav på vad en rekonstruktionsplan skall innehålla. Dessutom föreslår vi bl. a. att det i lagen uttryckligen skall anges att sådana handlingar och uppgifter som skall bifogas en begäran om förhandling om offentligt ackord inte behöver ges in om de tidigare under företagsrekonstruktionen har tillställts rätten och borgenärerna.

Det är emellertid regeringens uppfattning att den systematiska samordning som kan och bör ske i det väsentliga kommit till stånd genom utredningens förslag. En viss ytterligare systematisk bearbetning har också skett vid den fortsatta beredningen, bl. a. i samband med lagrådsgranskningen av förslagen.

Prop.
s. 119

7.6 Avslutande av företagsrekonstruktion

Regeringens förslag: En företagsrekonstruktion skall upphöra när syftet med den har uppnåtts eller så snart det står klart att en rekonstruktion inte kan åstadkommas. Vidare skall en pågående företagsrekonstruktion kunna avbrytas om gäldenären handlar illojalt. En företagsrekonstruktion skall normalt avslutas inom tre månader. Den tiden kan emellertid, om det finns särskilda skäl för det, förlängas med tre månader i taget. Den sammanlagda tiden får dock aldrig överstiga ett år om inte förhandling om offentligt ackord har inletts. Domstolen skall vara restriktiv med att bevilja förlängning.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker i huvudsak förslagen i denna del eller lämnar dem utan erinran. *Luleå tingsrätt* anser emellertid att ett rekonstruktionsförfarande långt bör kunna pågå under sex månader. *Sveriges Industriförbund*, *Svenska Arbetsgivareföreningen* och *Grossistförbundet Svensk Handel* anför att det är viktigt med en restriktiv hållning när det gäller att besluta om förlängning av förfarandet. De båda först nämnda remissinstanserna anser också att tingsrätten vid prövning av frågan om förlängning bör förstärkas med ekonomisk expertis.

Skälen för regeringens förslag: Utredningen anför (bet. s. 376) att dess undersökning av hur ackordsinstitutet fungerar visar att den nu gällande tvåmånadersfristen (8 § ackordslagen) inte sällan är för kort och att inte heller en frist om tre månader alltid skulle vara tillräcklig för att slutföra rekonstruktionsförfarandet. Utredningen föreslår därför att som huvudregel bör en tidsfrist om tre månader gälla men att den tiden kan, om särskilda skäl föreligger, förlängas med tre månader i taget. Förfarandet skall emellertid inte få pågå under längre tid än sammanlagt ett år, såvida inte förhandling om offentligt ackord har inletts.

När det gäller frågan om vilka tidsfrister som bör gälla för en företagsrekonstruktion måste en avvägning ske mellan å ena sidan främst borgenärernas intresse av ett snabbt avslut och att därmed inskränkningarna i deras rätt upphör och, å den andra, intresset av att tidsgränserna inte sätts snävare än att det finns realistiska möjligheter att genomföra en rekonstruktion. Det finns då anledning att, som också utredningen har gjort, göra skillnad mellan rekonstruktion utan offentligt ackord och rekonstruktion som innefattar sådant ackord. Det är givet att i det sist nämnda fallet måste det, med hänsyn till de särskilda förmöreskrifter som gäller, vara möjligt att låta förfarandet pågå under längre tid än annars.

Regeringen finner för sin del, liksom flertalet remissinstanser, att de av utredningen föreslagna tidsgränserna förefaller väl avvägda. Det kan också nämnas att en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 1993 gjorde det möjligt att förlänga tvåmånadersfristen i 8 § ackordslagen. Det finns dock skäl att framhålla att en restriktiv hållning är befogad när det gäller att besluta om förlängning av den ursprungliga tremånadersfristen. Än större restriktivitet bör iakttas när fråga är om ytterligare förlängningar. Så länge en företagsrekonstruktion inte förutses innefatta en ackordsförhandling bör den endast undantagsvis behöva pågå under längre tid än tre månader och bara i sällsynta fall – t. ex. när det är fråga om ett mycket stort företag – längre än sex månader. För att en förlängning av de inledande tre månaderna skall medges bör det kunna visas att en plan för företagets rekonstruktion finns men att vissa närmare angivna ytterligare åtgärder erfordras för att den planen skall kunna genomföras. Sådana ytterligare åtgärder kan givetvis avse såväl rekonstruktionen i sak – t. ex. pågående men ännu ej slutförda förhandlingar med leverantörer, anställda eller licenshavare – som dess finansiering – t. ex. att en uppgörelse under hand med borgenärerna uppges vara inom räckhåll. Därvid bör allmänt hållna påståenden om ytterligare åtgärder inte vara tillräckliga för att en förlängning skall beviljas. Det bör i stället krävas att det preciseras vilka åtgärder som återstår liksom att det redovisas om och när dessa åtgärder beräknas kunna genomföras.

Beslut om företagsrekonstruktion fattas av rätten. Det bör därför också krävas beslut av domstol för att den skall upphöra eller för att de föreskrivna tidsfristerna skall förlängas. Det bör gälla även om ackordsförhandling har inletts. Vårt förslag till lag om företagsrekonstruktion bygger på att offentligt ackord är, eller snarare kan vara, ett element i en företagsrekonstruktion som också i normalfallet avser företagets verksamhet i sak. De med en företagsrekonstruktion förbundna rättsverkningarna upphör därför först i och med rättens beslut om att en företagsrekonstruktion upphör. Om den inledande tremånadersfristen, eller en förlängningsfrist, löpt ut utan att någon begäran om förlängning gjorts har således domstolen att omedelbart besluta om företagsrekonstruktionens upphörande.

Som *Lagrådet* har påpekat (se bil. 5 vid 4 kap. 11 §) bör ett beslut om att företagsrekonstruktionen skall upphöra normalt tillämpas omedelbart. En regel av sådan innebörd innehöll också utredningens lagförslag (2 kap. 24 §). Med hänsyn till de förhållandevis ingripande rättsverkningar som är förbundna med en företagsrekonstruktion vore det även enligt regeringens mening orimligt att behöva avvakta laga kraft för att dessa rättsverkningar skall upphöra. I undantagsfall bör dock rätten kunna besluta om att ett beslut om att företagsrekonstruktionen skall upphöra inte skall tillämpas omedelbart.

Utredningen har föreslagit att, innan beslut om förlängning meddelas, rekonstruktören, borgenärskommittén samt de borgenärer som närvarat vid det inledande borgenärssammanträdet skall ges tillfälle att yttra sig. Härigenom bör det bli möjligt för tingsrätten att få ett brett underlag för sitt ställningstagande. Av särskild betydelse för ett beslut om förlängning är givetvis vad rekonstruktören anför om möjligheten till en framgångsrik rekonstruktion och om vilka ytterligare åtgärder som återstår för att en sådan skall kunna genomföras. Men av stor betydelse är också i borgenärernas uppfattning om möjligheten till framgång, eftersom en lyckad rekonstruktion förutsätter borgenärernas stöd eller i vart fall deras acceptans. Om åtminstone de viktigaste borgenärerna reser invändningar i fråga om rekonstruktionens möjligheter att inom rimlig tid bli framgångsrik, måste det normalt saknas förutsättningar att bifalla en begäran om förlängning. Mot bl. a. den bakgrunden anser regeringen att det inte finns skäl att föreskriva att, såsom har förespråkats av några remissinstanser, tingsrätten skall ha en särskild sammansättning vid beslut om förlängning av företagsrekonstruktionen. Mot att införa en regel om särskild sammansättning i dessa fall talar också de allmänna strävandena mot enhetlighet och renodling inom domstolssfären.

Ett beslut om att låta en företagsrekonstruktion upphöra kan givetvis i flera situationer bli aktuellt även under det att en tidsfrist löper. Först och främst gäller det naturligtvis den situationen att syftet med företagsrekonstruktionen har uppnåtts. Likaså kan det innan tremånadersfristen gått ut stå klart att näringsidkarens verksamhet inte låter sig rekonstrueras och att ett fortsatt förfarande därför är utsiktslöst. I en sådan situation skall tingsrätten på begäran av rekonstruktören eller en borgenär meddela beslut om att företagsrekonstruktionen upphör. Regeringen har också under tidigare avsnitt (t. ex. 6.2) fäst vikt vid att rekonstruktören eller en borgenär kan begära att företagsrekonstruktionen skall upphöra, om gäldenären visar sig inte vilja medverka till förfarandet på det sätt som är avsett, t. ex. genom att underlåta att inhämta rekonstruktörens samtycke i de fall så är föreskrivet eller genom att annars handla illojalt. Eftersom en framgångsrik företagsrekonstruktion förutsätter gäldenärens aktiva medverkan bör företagsrekonstruktionen också upphöra om gäldenären begär det. Om ackordsförhandling har inletts bör emellertid, som nu gäller enligt ackordslagen, gäldenären vara förhindrad att utan rättens medgivande återta sitt ackordserbudande.

Om gäldenären själv begär sig i konkurs, bör en sådan ansökan, i enlighet med vad som tidigare sagts (avsnitt 6.1), bifallas. En grundläggande förutsättning för att en rekonstruktion skall kunna lyckas är givetvis att gäldenären själv önskar att den skall komma till stånd och tror att den är möjlig. Om således en gäldenärens egen konkurs-

ansökan bifalls, inträder en helt ny rättslig situation som styrs av reglerna i konkurslagen. Det är då rimligt att företagsrekonstruktionen därigenom upphör.

En särskild fråga är om det bör vara möjligt för domstolen att självmant, dvs. utan ansökan av gäldenär, rekonstruktör eller borgenär, besluta om att företagsrekonstruktionen skall upphöra. Som utredningen har funnit är det möjligt att tänka sig situationer då ett initiativ från någon berörd part inte bör eller kan avvaktas, t.ex. om gäldenären åtalas för brott mot borgenärer och dessutom begärs häktad. Det bör således vara möjligt för rätten att undantagsvis självmant besluta att företagsrekonstruktionen skall upphöra.

Prop.
s. 122

13 Författningskommentarer – utdrag 2 kap. 20 §

Prop.
s. 196

Gäldenärens avtal

2 kap. 20 § Har gäldenärens motpart före beslutet om företagsrekonstruktion fått rätt att häva ett avtal på grund av inträffat eller befarat dröjsmål med betalning eller annan prestation, får motparten efter beslutet inte häva avtalet på grund av dröjsmålet, om gäldenären med rekonstruktörens samtycke inom skälig tid begär att det skall fullföljas. Gäldenären skall på motpartens begäran inom skälig tid ge besked om avtalet skall fullföljas.

Skall ett avtal fullföljas enligt första stycket gäller följande.

1. Är tiden för motpartens fullgörelse inne, skall gäldenären på motpartens begäran fullgöra sina motsvarande prestationer eller, om anstånd har medgetts beträffande vissa prestationer, ställa säkerhet för dem.
2. Är tiden för motpartens fullgörelse inte inne, har motparten rätt att erhålla säkerhet för gäldenärens framtida prestationer i den mån det av särskild anledning är nödvändigt för att skydda honom mot förlust.

Om gäldenären inte lämnar besked enligt första stycket andra meningen eller inte fullgör sina skyldigheter enligt andra stycket, får motparten häva avtalet.

Ett avtalsvillkor som inskränker gäldenärens rätt enligt första och andra styckena är ogiltigt.

Om återkrävande av vara som överlämnats till gäldenären sedan ansökan gjorts om företagsrekonstruktion finns föreskrifter i 63 § fjärde stycket köplagen (1990:931).

Vad som sägs i denna paragraf gäller inte för anställningsavtal.

(Jfr 2 kap. 17 § utredningens lagförslag.)

I paragrafen finns regler om inverkan av ett beslut om företagsrekonstruktion på avtal som gäldenären har ingått. Övervägandena i denna fråga finns i avsnitt 6.4.

Utgångspunkten är att gällande avtal inte påverkas av ett beslut om företagsrekonstruktion. Såväl gäldenären som motparten fortsätter alltså att vara bundna av avtalet i den utsträckning de är det tidigare. Många gånger när företagsrekonstruktion kommer i fråga har dock gäldenären brustit i sina avtalsförpliktelser på ett sådant sätt att motparten när beslutet om företagsrekonstruktion meddelas redan har *rätt att häva* avtalet. Genom 20 § inskränks motpartens rätt att i sådana fall häva ett avtal på grund av ett dröjsmål med betalning eller annan prestation. Regeln gäller såväl när dröjsmålet redan har inträffat som när det bara är befarat. I paragrafen anges också vad som skall gälla när motparten inte får häva avtalet. Paragrafen är tvingande. Avtal om anställning är dock helt och hållet undantagna från paragrafens tillämpningsområde, se sjätte stycket.

Syftet med bestämmelserna är att underlätta en rekonstruktion. I regel är det nödvändigt för rekonstruktionen att leveranserna till gäldenärsföretaget av exempelvis el, vatten och råvaror inte avbryts. Motparten kan, om han har hävningsrätt, utnyttja denna situation exempelvis genom att som ett villkor för fortsatta leveranser kräva betalt för gamla fordringar. Bestämmelserna i 20 § hindrar detta. Motparten blir under företagsrekonstruktionen skyldig att fortsätta leverera enligt avtalet, om gäldenären med rekonstruktörens samtycke begär att så sker. För sådana fall gäller emellertid också vissa regler till skydd för motpartens betalningsanspråk avseende de kommande leveranserna. Om gäldenären inte begär att avtalet fullföljs, gäller inte dessa skyddsregler. Då får motparten välja mellan att häva avtalet och att fullfölja det utan särskilt skydd för sina kommande anspråk.

Prop.
s. 197

Bestämmelserna gäller för alla typer av avtal utom anställningsavtal. Således gäller de för avtal om leverans av el, värme, vatten, teletjänster, råvaror m.m. De gäller också för hyresavtal och avtal om viss återkommande service, t. ex. städning. Vidare gäller de inte bara när gäldenärsföretaget är köpare eller motsvarande utan också när avtalet innebär exempelvis att gäldenärsföretaget skall leverera varor, utföra arbete på entreprenad e. d. Bestämmelserna torde ha störst betydelse vid sådana avtal om successiva leveranser som nu har nämnts men de är tillämpliga också på avtal om en enda prestation.

När det i paragrafen talas om "avtal" avses även mellanhavanden som i huvudsak regleras genom offentligrättsliga reglementen. Så är ofta fallet när det gäller leveranser av exempelvis el, vatten och värme.

Paragrafen är utformad delvis efter mönster av 63 § köplagen som innehåller regler om ett konkursbos rätt att inträda i konkursgäldenärens avtal. Köplagens regel ger dock inte någon rätt för konkursboet att hindra hävning när det hävningsgrundande dröjsmålet har inträffat före konkursen.

Enligt *första stycket* får en motpart, som före beslutet om företagsrekonstruktion fått hävningsrätt, efter ett beslut om företagsrekonstruktion inte häva ett avtal på grund av dröjsmål, om gäldenären begär att avtalet skall fullföljas. De omständigheter som grundar hävningsrätt kan alltså inte längre med framgång åberopas till stöd för hävning. Motparten kan följaktligen inte uppställa som villkor för att fullfölja avtalet exempelvis att gamla förfallna skulder först skall betalas. Beslutet om företagsrekonstruktion innebär att motparten kan tvingas godta ett moratorium beträffande sådana fordringar. Fordringarna finns kvar men kan temporärt inte göras gällande och kan dessutom gå förlorade i en eventuell kommande konkurs.

Bestämmelserna innebär också att gäldenärens motpart under samma förutsättningar är förhindrad att häva avtalet avseende prestationer som gäldenären redan har fullgjort. Det betyder att en köpare som mottagit en försenad leverans från gäldenären inte kan häva på grund av dröjsmålet, om gäldenären med rekonstruktörens godkännande begär att avtalet skall fullföljas.

Möjligheten för gäldenären att hindra hävning gäller när den åberopade hävningsgrunden är dröjsmål med betalning eller avlämnande av en vara eller annan nyttighet (leverans). Även när hävningsrätten grundas på ett dröjsmål som inte har inträffat men som kan befaras kan hävning hindras. Om kontraktsbrottet däremot är fel i gäldenärens prestation, består hävningsrätten. Detsamma gäller om hävningsrätten grundas på att det står klart att gäldenärens prestation kommer att vara felaktig (jfr 62 § köplagen).

För att hävningsrätten skall kunna hindras enligt *första stycket* krävs att rekonstruktören gett sitt samtycke till gäldenärens begäran om att avtalet skall fullföljas. Skälet för den regeln är att det bör ankomma på rekonstruktören att ta ställning till i vilken utsträckning det är motiverat att ingripa på angivet sätt i etablerade kontraktsrättsliga förhållanden. Rekonstruktören måste därvid bedöma om det är viktigt för företagsrekonstruktionen att avtalet fullföljs och om det finns anledning att genom en begäran om fullföljande låta motparten få den särskilda säkerhet under företagsrekonstruktionen som reglerna i *andra stycket* ger.

Genom att parterna i avtalet är desamma efter en begäran om fullföljande enligt 20 § uppkommer inte alla de komplikationer som finns när ett konkursbo inträder i gäldenärens avtal (se bl.a. Håstad, Den nya köprätten, tredje upplagan 1993, s. 184 f.). Rättigheter och skyldigheter är kvar hos gäldenären och inget nytt rättssubjekt komplicerar bilden som vid ett konkursbos inträde.

Regeln i *första stycket* gäller bara om motparten ännu inte har hunnit att häva avtalet. Om hävning redan har skett före beslutet om företagsrekonstruktion gäller regeln således inte. Vidare gäller regeln bara beträffande en hävningsrätt som har uppkommit före beslutet om företagsrekonstruktion. Får motparten rätt att häva på grund av omständigheter som inträffar efter detta beslut, hindras inte en sådan hävning av reglerna i 20 §.

Enligt andra meningen i första stycket är gäldenären skyldig att på motpartens begäran inom skälig tid ge besked huruvida avtalet skall fullföljas. Det är ofta angeläget för motparten att få ett sådant besked med hänsyn till att han kan behöva söka någon alternativ avsättning för sina varor eller tjänster eller – om gäldenären är leverantör – ett annat sätt att få tillgång till det som gäldenären skall leverera. För att gäldenären skall vara skyldig att ge besked måste motparten begära det. Det kan ske genom att motparten uttryckligen frågar efter gäldenärens inställning men också genom att motparten avger en hävningsförklaring. Regeln innebär att gäldenären i båda fallen måste ta ställning inom skälig tid.

Vad som är skälig tid får bero på förhållandena i det enskilda fallet. Gäldenären och rekonstruktören måste ges rimlig tid att överväga vilka avtal som behöver fullföljas med hänsyn till önskemålet att rekonstruktionsförsöket inte skall onödigt försvåras. Hänsyn måste samtidigt tas till motpartens behov av att veta vad som skall komma att gälla. Faktorer som bör beaktas är bl. a. avtalets omfattning och den typ av vara eller tjänst som det avser (jfr prop. 1988/89:76 s. 183).

Lämnas inte besked inom skälig tid får motparten utnyttja sin rätt att häva avtalet. Det framgår av tredje stycket.

Det kan inträffa att motparten inte utnyttjar sin hävningsrätt och inte heller på något annat sätt uppfordrar till besked enligt andra meningen. Om gäldenären i det läget inte framställer någon begäran om att avtalet skall fullföljas, blir det inte aktuellt att tillämpa reglerna i 20 §. Då fortsätter avtalet att gälla som tidigare. Aktualiseras hävningsfrågan senare under företagsrekonstruktionen, tillämpas 20 § då. Därvid bör dock 29 och 59 §§ köplagen uppmärksammas. I dessa paragrafer föreskrivs vissa tidsfrister för meddelanden om hävning.

Prop.
s. 199

I *andra stycket* anges vad som gäller när rekonstruktionsgäldenärens motpart tvingats att fullfölja avtalet enligt första stycket. Bestämmelserna bygger på principen att motparten inte skall vara tvungen att ta några *nya* risker på grund av avtalet. Typiskt sett är gäldenärens förmåga att fullgöra avtalet oviss när en rekonstruktion är aktuell.

Sålunda behöver motparten enligt *första punkten* inte fullgöra sin prestation utan att gäldenären samtidigt presterar eller – om avtalet ger gäldenären en rätt till anstånd – ställer säkerhet. Gäldenären skall därvid fullgöra resp. ställa säkerhet för samtliga de av hans prestationer som knyter an till den aktuella prestationen från motpartens sida. Det framgår av lagtextens uttryck "motsvarande prestationer". I normalfallet rör det sig om en enda prestation från gäldenärens sida, t. ex. betalning för en varusändning från motparten enligt ett avtal om successiv leverans. Men i vissa fall kan motpartens prestation motsvaras av flera prestationer från gäldenären. Ett exempel är att motparten enligt avtalet skall leverera en kapitalvara sedan gäldenären har erlagt två eller flera betalningar i förskott. Om förskottsbetalningarna inte har erlagts när leverans skall ske, kan motparten som förutsättning för sin prestation fordra att gäldenären fullgör allt som motsvarar leveransen. Det gäller även om förskottsbetalningarna skulle ha erlagts före beslutet om företagsrekonstruktion. Här finns alltså ett exempel där motparten kan kräva betalning för gamla fordringar för att fullfölja sin del av avtalet. Det är naturligt med hänsyn till det sätt som avtalet har utformats på. Skulle motparten tvingas leverera utan att få betalt för de förfallna fordringarna, skulle han tvingas till en ny risk enligt avtalet. Som tidigare sagts bygger reglerna på principen att motparten inte skall behöva ta några nya sådana risker.

Utän att det uttryckligen anges skall den säkerhet som ibland skall ställas givetvis vara godtagbar och den skall ställas utan oskäligt uppehåll. Det gäller oavsett gäldenärens ekonomiska ställning. Om gäldenären är köpare skall säkerheten i regel avse gäldenärens framtida betalningsskyldighet. Är gäldenären leverantör av varor e. d., får säkerheten avse den skada som kan drabba motparten, om framtida leveranser inte fullgörs från gäldenärens sida. Säkerheten kan utgöras av bankgaranti, pantförskrivning, borgensförbindelse eller något liknande som skäligen kan godtas (jfr 2 kap. 25 § utsökningsbalken).

Det är vanligt att motparten enligt avtalet fullgör sin prestation löpande mot betalning helt eller delvis i efterskott. Det gäller exempelvis vid leverans av el, vatten och teletjänster. Bestämmelserna i andra stycket första punkten är tillämpliga på sådana avtal. Eftersom gäldenären i dessa fall har en rätt till anstånd med sin prestation behövs han inte fullgöra denna. Det är tillräckligt att han ställer säkerhet. När avtalet innebär att betalning skall ske i efterskott med vissa jämna mellanrum, är det en rimlig utgångspunkt att säkerheten skall motsvara prestationerna fram till nästa ordinarie betalningstillfälle. I praktiken torde säkerheten enklast ställas genom att gäldenären betalar i förskott i stället för i efterskott.

Prop.
s. 200

Det som sagts nu kan tillämpas även beträffande exempelvis leasingavtal, avbetalningsköp, kreditavtal och andra löpande avtal i den mån gäldenären enligt avtalet skall betala ersättning för tjänsten i efterskott.

Som tidigare har sagts innebär beslutet om företagsrekonstruktion att motparten temporärt inte kan göra gällande gamla förfallna fordringar (se 2 kap. 15 §). Den principen följs upp i denna paragraf. Men den är föremål för viss modifikation. I de fall gäldenären exempelvis enligt avtalet skall fullgöra sin prestation i rater, varav en del före motpartens leverans, kan gäldenären – för att förhindra hävning – vara tvungen att betala även de rater som förfallit före beslutet om företagsrekonstruktion. Som redan har nämnts följer det av uttrycket ”motsvarande” prestationer. När ett avtal innebär att gäldenären erhåller successiva leveranser mot exempelvis kontant betalning vid varje leveranstillfälle är gäldenären däremot inte tvungen att – för att undvika hävning – betala tidigare leveranser. Gäldenären är inte heller tvungen att ställa säkerhet för dessa betalningar. Dessa tidigare försummade betalningar från gäldenärens sida är ju inte att betrakta som en prestation som ”motsvarar” motpartens aktuella prestation.

Företags-
rekon-
struktion

I vissa fall har motparten fullgod säkerhet redan innan tiden för fullgörelse är inne. Det kan vara fallet exempelvis om gäldenären ställt borgen till säkerhet för sina betalningar enligt ett avtal om successiv leverans. Det säger sig självt att han inte då måste ställa ytterligare säkerhet för sådana prestationer för vilka anstånd har medgetts.

I andra avtal kan situationen vara den att motparten har fullgjort samtliga sina prestationer före beslutet om företagsrekonstruktion. Så är normalt fallet vid avbetalningsköp med återtagandeförbehåll. Som *Lagrådet* har antagit är avsikten att reglerna skall gälla även i sådana fall. Här blir andra stycket inte över huvud taget aktuellt, vilket hänger samman med att motparten inte tar några nya risker efter beslutet om företagsrekonstruktion.

Andra punkten behandlar situationen att tiden för rekonstruktionsgäldenärens motpart att prestera ännu inte är inne. Motparten har då ibland rätt att kräva säkerhet för gäldenärens framtida prestationer. En förutsättning är att det av särskild anledning är nödvändigt för att skydda motparten mot förlust. Ett exempel på en sådan situation är att avtalet avser en vara som skall tillverkas speciellt för gäldenären och leverans enligt avtalet ligger långt fram i tiden. Kan gäldenären inte betala för produkten när leveranstiden är inne, gör motparten en förlust om han inte kan få avsättning för varan på något annat sätt. Ett annat exempel är att en säljare (motparten) har möjlighet att skaffa sig säker betalning genom att avyttra varorna till någon annan än gäldenären samtidigt som han riskerar – på grund av gäldenärens dåliga ekonomi – att inte få betalt, om han skall leverera till gäldenären.

Bestämmelsen i andra punkten är också tillämplig – om inte motparten enligt avtalet skall betala i förskott – i det fallet att gäldenären är säljare av en vara eller leverantör av en tjänst. I det fallet innebär gäldenärens rätt att avvärja hävningsrätt att han får fortsätta att leverera trots ett tidigare hävningsgrundande dröjsmål. Motpartens situation är då många gånger utsatt genom den risk som kan finnas att gäldenären på nytt kommer i dröjsmål. Ett sådant dröjsmål kan medföra skada för motparten. Denne kan därför många gånger vara berättigad att kräva att gäldenären ställer säkerhet för ett möjligt kommande anspråk på skadestånd.

Prop.
s. 201

Rätten för motparten att kräva säkerhet innan tiden för hans egen fullgörelse är inne är emellertid avsedd endast för sådana fall där det med hänsyn till gäldenärens ekonomiska ställning och andra omständigheter föreligger en uppenbar risk för att gäldenären inte skall kunna fullgöra sina återstående prestationer. Det är inte nödvändigt att säkerheten omfattar gäldenärens återstående fullgörelse i dess helhet, vilket kommer till uttryck genom att rätten att erhålla säkerhet gäller *i den mån* det av särskild anledning är nödvändigt. Storleken av den säkerhet som kan begäras får bedömas genom en uppskattning av dels den förlust som ett avtalsbrott kan förorsaka motparten, dels gäldenärens möjligheter att täcka en sådan förlust (jfr prop. 1988/89:76 s. 185).

Innebörden av bestämmelsen i andra punkten i de fall gäldenären skall betala i rater före, vid och efter en enstaka leverans är bl. a. att motparten innan tiden för hans fullgörelse är inne kan ha rätt att – när gäldenären har gjort sig skyldig till ett hävningsberättigande dröjsmål – erhålla säkerhet för *framtida* prestationer, dvs. sådana prestationer som förfaller efter den tidpunkt då beslut fattas om företagsrekonstruktion. Motparten har i ett sådant fall däremot inte rätt att erhålla säkerhet för prestationer som förfaller före nämnda tidpunkt.

Bestämmelserna om hävningsrätt vid befarat dröjsmål i 62 § köplagen gäller parallellt med de nu förevarande bestämmelserna. Enligt 62 § köplagen får en part i ett köpeavtal häva avtalet, om det står klart att det kommer att inträffa ett avtalsbrott som medför hävningsrätt. Motparten kan dock omintetgöra en sådan hävning genom att genast ställa godtagbar säkerhet för att han kommer att fullgöra sin del av avtalet. Om sådan säkerhet ställs före ett beslut om företagsrekonstruktion, finns ingen hävningsrätt och 20 § blir inte aktuell över huvud taget. Men vill motparten utnyttja sin hävningsrätt efter att beslut fattats om företagsrekonstruktion, kan gäldenären tvinga fram en fortsättning antingen enligt 62 § köplagen eller – om hävningsrätten grundas på befarat dröjsmål – enligt 20 § första stycket. För gäldenären är det en fördel att avstyra hävning enligt företagsrekonstruktionslagen, eftersom han då ibland kan undgå att ställa den säkerhet som alltid måste ställas enligt 62 § köplagen. Detta är ett exempel på att lagen gynnar ett förfarande enligt företagsrekonstruktionslagen.

Motparten har inte, för de fordringar som avser den tid under vilken företagsrekonstruktionen pågår, förmånsrätt som för nytillkomna fordringar enligt den nya bestämmelsen i 10 § förmånsrättslagen. Det hänger samman med att fordringarna grundar sig på avtal som träffats före beslutet om företagsrekonstruktion. I vissa fall kan det finnas skäl för gäldenären att – med rekonstruktörens godkännande – träffa ett nytt avtal med sin motpart i stället för att hålla fast vid det gamla. I så fall har motparten förmånsrätt enligt 10 § förmånsrättslagen för de fordringar som grundas på det nya avtalet. För de avtal där gäldenären har utnyttjat sin möjlighet att avvärja hävning behövs normalt ingen förmånsrätt, eftersom reglerna i andra stycket ger motparten ett ännu bättre skydd.

I *tredje stycket* anges vad som gäller *dels* om gäldenären inte lämnar besked inom skäligen tid huruvida han begär att avtalet skall fullföljas, *dels* om gäldenären inte fullföljer den skyldighet att prestera eller ställa säkerhet som han har enligt andra stycket. Motparten får då häva avtalet. Utan att det sägs i paragrafen får motparten naturligtvis häva avtalet även i det fallet att gäldenären förklarar att han inte begär att avtalet fullföljs. Ibland kan tvekan uppstå om hur långt gäldenärens skyldigheter sträcker sig. Är parterna oense om detta sker en eventuell hävning – i linje med vad som gäller enligt allmänna kontraktsrättsliga principer – på motpartens (den hävandes) risk. Visar det sig senare att gäldenären inte var skyldig att göra mer än han gjort, blir motparten ersättningskyldig för den skada som gäldenären kan ha lidit genom hävningen.

Enligt *fjärde stycket* är reglerna i paragrafen tvingande till gäldenärens förmån. Sålunda kan det inte med bindande verkan träffas ett avtal som innehåller exempelvis att motpartens hävningsrätt skall bestå utan hinder av ett beslut om företagsrekonstruktion. Gäldenärens befogenheter enligt paragrafen kan över huvud taget inte in-

skränkas med bindande verkan. Ett undantag från denna regel föreskrivs i 5 kap. 1 § lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument (se avsnitt 13.12).

I *femte stycket* erinras om de regler om köparens s.k. aktiva stoppningsrätt som återfinns i 63 § fjärde stycket köplagen. De reglerna har tidigare gällt, förutom vid konkurs, efter ansökan om förordnande av god man enligt ackordslagen. De gäller nu efter ansökan om företagsrekonstruktion.

Paragrafen gäller inte när motparten endast har fått s.k. passiv stoppningsrätt men inte rätt att häva avtalet. Regler om passiv stoppningsrätt finns i 61 § köplagen. Reglerna anses analogt tillämpliga vid andra kontraktstyper än köp (se bl.a. rättsfallet NJA 1986 s. 136 och Håstad, Sakrätt avseende lös egendom, femte upplagan 1994, s. 175). Utnyttjar motparten sin stoppningsrätt, har gäldenären rätt att kräva fortsatt fullgörelse, om han ställer godtagbar säkerhet för sin egen kommande fullgörelse (61 § fjärde stycket köplagen).

I *sjätte stycket* anges att avtal om anställning är undantagna från paragrafens tillämpningsområde.